Integritat i expansivitat nacional

NO seria completa l'exposició del nostre pensament sobre el problema de la nacionalitat i els seus drets, si no aclaríem algunes qüestions íntimament connexes amb ella que reben dintre el criteri ací exposat una solució adequada.

La primera és la que podríem anomenar «de la fragmentació de les nacionalitats». Malgrat els esforços dels elaboradors del Tractat de Versalles, Europa és plena de fragments de nacions enclavats en Estats on preponderen territoris de nacionalitat distinta. Fins una nova denominació els ha nascut en el llenguatge de la política ginebrina: minories nacionals. N'hi ha per tot Europa, però sobretot el Sud-est, és un clapejat de taques nacionals, sense continuïtat, ni de vegades delimitació geogràfica, que fa impossible l'atribució de cadascun al seu Estat respectiu.

I com que els fets comanden damunt les teories, aquest que acabem d'esmentar ja ens indica que una coincidència perfecta entre Estats i Nacions és impossible. Si l'Estat necessita una certa continuïtat territorial que no pot sofrir gaires excepcions, per a organitzar eficientment els seus serveis, sobretot les comunicacions, la posta i l'exèrcit, la Nació necessita, per a la seva labor cultural, l'instrument d'un Estat que la forneixi al més perfectament possible d'aquells serveis materials que són la base imprescindible del funcionament sanitós de l'esperit. L'ànima, damunt la terra, no pot passar-se d'un cos adequadament organitzat.

Però, ni que aquests casos siguin molt freqüents, davant el patró ideal de l'aspiració dels pobles, podem considerar-los com excepcionals. La cosa normal és que les nacions tinguin una con-

tinuïtat territorial. I aquí ja podem afirmar que el residu acceptable del principi de les nacionalitats exigeix que les nacions estiguin incorporades íntegrament dintre d'Estats polítics, talment que aquests, o siguin uninacionals, o plurinacionals, però compostos de nacions senceres. L'esbocinament de les nacions entre Estats distints, a menys que sigui exigida per necessitats materials imperioses, serà sempre un mal per a Estats i nacions, i de retop, per a tota la humanitat. Si l'Estat és una societat gestora d'interessos materials, que envers els espirituals no té altra missió que la de protecció i tutela, la Nació és una família unida per afinitats d'esperit. Un i altra necessiten la convivència dels seus membres. Per això són veritables iniquitats les desmembracions de territoris units per una indubtable homogeneïtat nacional. Aquest pecat, que ha pertorbat profundament Europa, ha estat comès molt sovint, primer per l'ambició de les dinasties regnants, que consideraven llurs regnes com a patrimonis familiars, i després pels Estats no gaire sincerament democràtics, que han erigit una espècie de culte a llur col·lectivitat nacional hegemònica. I com que tot culte aspira a la universalitat, l'expandiment i l'assimilació esdevenien gairebé funcions religioses.

No tenim cap dubte que això vindrà dia, i potser a no trigar gaire, que s'acabarà Les fronteres polítiques que mutilen nacions són ferides en carn viva. Sagnen. I tota sang clama venjança. Passaran segles sense que aquest clam sigui oït, potser ni pels mateixos fills de la nació esquinçada, però pot venir el dia, vindrà quasi sempre, que una acuïtat nova i un silenci ambient misteriós faran que aquest clam sigui sentit, i que una nova sang expiï la vessada secularment per la fesa impia.

Hem dit que l'Estat és una societat gestora d'interessos materials, i potser no hem estat prou exactes. Una llarga convivència dintre un Estat dóna a les diverses nacions que el formen un cert aire de família, una retirada cada dia més acusable, sobretot si la convivència és satisfactòria per a totes. Això modifica paulatinament els caràcters nacionals. Entre els bretons de França i els d'Anglaterra hi ha avui una gran diferència, acusable igualment, bé que en grau inferior, entre els alemanys, francesos i italians de Suïssa i els de la gran potència respectiva. D'altra banda, la col·laboració en la gestió de l'administració estatal exigeix una cordialitat que superi la simple comunitat d'interessos. Els afectes que crea la convivència i la relació freqüent arriben a traduir-se en sem-

blança. L'Estat, en un mot, imita la Nació i a molt llarg termini, pot pervenir a crear-la. Així sentim parlar de nació belga i de nació suïssa, expressions que, en rigor filosòfic, no tenen cap sentit possible, però que, a força de maldar perquè en tinguin, tal vegada temps a venir en tindran. Això fa encara més perillosa l'anexió d'un fragment de nació a un Estat distint d'aquell a què pertany la resta. Adhuc complint els deures de l'Estat envers el fragment mutilat, l'assimilació s'opera automàticament i instintiva, i al termini dels segles, aquell fragment esdevé desmembrat del seu cos propi, no sols políticament, ans també nacionalment. I la Nació té tant de dret com l'Estat a la integritat del seu territori, si és que no el té major, car de la ruptura espiritual a la material hi ha alguna diferència. Es sabut que la cultura i l'idioma són elaboracions col·lectives, que necessiten l'aportació de tots els dialectes i de tots els temperaments que sorgeixin en el territori patri. Privar una nació d'una part d'ell, de la contribució d'una contrada que té sempre una modalitat especial de llenguatge, de gust, i doncs de cultura, és una vera mutilació que no pot no ésser punida per la justícia immanent que actua a través de la història.

Un altre cas digne d'especial estudi és el de les que podríem anomenar zones de nacionalitat difuminada. Les fronteres nacionals no existeixen. Són països de transició, paratges d'aiguabarreig, on s'entremesclen les llengües, els costums, les tradicions, els gustos. Aquest és un dels pocs casos en què creiem lícit, i fins potser convenient l'assimilació, sempre que no s'acompleixi per mitjans de violència. Les dues nacions que barregen llurs corrents en aquelles zones descolorides poden tenir la noble ambició d'intensificar-hi llur influència per tots els mitjans lícits: l'intercanvi comercial, la immigració amb vistes a la valorització econòmica de la terra, el prestigi de la llengua i la cultura pròpia... Que una nació s'expandeixi així, res tan legítim Però per a això cal que l'Estat sigui neutral en aquesta noble competència, i deixi les dues nacions en igualtat de condicions legals De l'emulació que naixerà entre elles, l'Estat no podrà sortir-ne sinó beneficiat, qualsevol que sigui la victoriosa.

Això és el que pensem sobre la vidriosa qüestió dels drets i deures respectius de la Nació i l'Estat. Creiem que és una doctrina justa i pacificadora. Molts pensaran, potser diríem millor sentiran, *altrament, i en aquest cas, ens plauria molt de veure raonada llur teoria.*

La Rússia d'abans i la d'avui

I

És una labor difícil i a més a més summament ingrata la que avui ens proposem de realitzar: exposar la veritat sobre la situació actual de Rússia en els seus aspectes polític, econòmic i moral.

Difícil, en general, perquè no hi ha hagut temps menys propicis a la veritat, majorment referint-se a Rússia, per tal com respecte a aquest país s'havien format anteriorment tants mites, tantes llegendes, preses com a bases axiomàtiques per a tots els criteris i estudis sobre l'esmentat país, que sols després d'esvair les denses calitges d'aquelles llegendes i d'haver-se deseixit de tots els apriorismes, es pot arribar a descobrir la veritat pura, la veritat històrica, lliure de tot subjectivisme, un altre element essencialment humà, però perillosíssim per a l'historiador i sociòleg que no sap situar-se per damunt del tema del seu estudi.

És difícil, en primer lloc, per tal com mai no s'han falsejat tant els fets com després de la guerra, talment que abunden en errors àdhuc les firmes més solvents, les quals, conscientment o inconscientment, han sacrificat i continuen sacrificant llur imparcialitat a l'afany de complaure a tal o qual part del gran públic temps ha dividit políticament en dos bàndols diametralment oposats.

I, segonament, és un tema ingrat, perquè aquest mateix públic s'ha avesat a atorgar major crèdit no pas a **allò que es diu,** sinó a **qui ho diu** i a titllar immediatament de parcialitat l'autor, quan pertany a un partit políticament oposat.

Com està Rússia? Bé o malament? — pregunta el públic — sense adonar-se que **bé** i **malament** en aques cas són conceptes

relatius i que, per tant, cal plantejar la qüestió en aquesta altra forma: Millor o pitjor? ¿Millor o pitjor que abans del canvi radical sofert?

I és aleshores que sorgeix l'enorme dificultat de la resposta, dificultat que rau, no solament en la completa ignorància del gran públic sobre la situació en què es trobava abans Rússia, ans encara, i això és el pitjor, en aquells mites i aquelles llegendes sobre el tsarisme, en aquell axiomatisme que s'ha generalitzat i que indueix a considerar Rússia com el país del fuet, de les deportacions a Sibèria i d'inimaginables i esgarrifoses persecucions de tot allò que es basa sobre «el dret de l'home i del ciutadà» dels països occidentals.

Així, doncs, el pla que se'ns imposa lògicament i històricament per dur a terme aquest estudi consisteix en els següents punts:

1) Analitzar el que pugui haver-hi de cert en els mites i llegendes que crearen aquell axiomatisme, comparant-los amb els fets i les dades estadístiques.

2) Examinar els motius de la creació d'aquelles llegendes.

3) Restablir la veritat sobre les condicions de vida política, econòmica i moral de la Rússia tsarista.

4) Traçar les directrius de l'evolució natural de Rússia, partint del fonament històric del seu desenrotllament.

5) Examinar les causes de la brusca desviació del seu destí històric.

6) Analitzar les condicions de vida política, econòmica i moral de la Rússia soviètica en la seva última fase.

7) Traçar les directrius de l'evolució natural de la Rússia soviètica, partint de la nova base de la seva formació actual.

Per tal de dur a bon terme el nostre estudi, ens basarem exclusivament sobre fets i dades plenament comprovades, tretes de l'estadística oficial i extraoficial, arribant així a unes conclusions lògiques i prenent per objectiu, no solament el moment històric, ans també l'historisme com a tal, conformement amb les idees més noves de la Historiografia contemporània.

* * *

La climatologia extremadament vària de l'extens territori sobre el qual s'ha format l'Estat rus i la diversitat de races que el poblaren produïren un fet un xic exorbitant en comparança de

la formació d'altres Estats, ço és l'isolament quàsi complet entre dos elements de la seva població, el camperol i el burgès (habitant del Burg), és a dir entre el camp i la ciutat, les dues úniques classes bàsiques en les primeres èpoques de la seva vida estatal.

Isolats així espiritualment, a causa de la diferència d'interessos i condicions de vida i, finalment a causa de les enormes distàncies que els separaven i el mal estat de les vies de comunicació, quasi impracticables la major part de l'any, efecte de les abundants nevades i del fred intens a l'hivern, i dels desbordaments dels seus cabalosos rius, efecte del desglaç, durant la primavera, aquests dos elements de la població russa seguiren també isoladament llur desplegament político-social.

A mesura que transcorrien els temps, aquests mateixos factors impedien un procés anivellador d'aquelles diferències político-socials entre la població urbana i la camperola, tal com ho observem en l'evolució d'altres Estats.

Així fou com finalment s'obrí un veritable abisme entre la primitiva psicologia dels camperols i la un xic més complexa dels ciutadans. Mentre la ciutat, seguint el corrent vertiginós de la civilització, modificava la seva vida políticament i econòmica, el camp es tancava en la simplicitat de la seva ideologia, oposantse resoltament a tot allò que provenia de la urbs.

I de la urbs provenien només els fruits de la civiiltzació, amargs i indigestos per al camp, el qual, en acceptar-los, havia de sotmetre's sempre més i més a la mà que els oferia.

De la ciutat venien la **Llei** i l'**Autoritat**, dues terribles fantasmes que espaordien els camperols per tal com els obligaven a modificar llurs costums i fins i tot llurs idees.

Fou la ciutat la que els obligà a satisfer els impostos i les contribucions, a prestar el servei militar i, més tard, els convertí en els seus servents.

A causa d'aquest antagonisme tan radical entre el Camperol i el Ciutadà rús, els camperols arribaren a dir **ells**, referint-se a la gent de la ciutat, i **nosaltres**, quan parlaven d'ells mateixos (1).

Això ho podem observar en totes les èpoques de la història de Rússia i ho trobem també després de l'abolició de la servitud (1861), data en què comença una nova època en la història russa i de la qual ha de partir el nostre estudi.

Des d'aquella data i per allò que especialment ens interessa,

(1) A. Markoff. — *Más allá del comunismo.* — Editorial «Apolo».

podem dividir tot l'Imperi rus en dues zones distintes: a) La part occidental de la Rússia europea compresa entre la frontera i una ratlla quasi recta que unís el nord de Finlàndia amb Odessa al Sud. b) La resta de l'Imperi fins els seus confins de l'Extrem Orient.

La primera part és la més poblada de Rússia, però menys russa en essència. Conté Finlàndia, Polònia, Letònia, Ucrània i Besaràbia — territoris que s'han separat de Rússia o tendeixen a separar-se'n — i la «zona de limitació per a la població jueva», una espècie d'enorme call (ghetto), on habita ben bé la meitat de tots els jueus dispersats pel món.

Com es comprendrà fàcilment, la població d'aquesta part de Rússia, la menys russa, no podia tenir simpatia per l'Estat moscovita com a tal, qualsevol que fos el seu règim polític. A més a més, el seu caràcter més aviat industrial i comercial la distingia radicalment de la resta del poble rus que, com és sabut, és essencialment agricultor (un 80 per 100 es dedica a les feines del camp) la qual cosa ha de tenir-se en compte. És per això que establim l'esmentada divisió.

La segona part de Rússia, especialment la més apartada de Moscú, prenent aquesta capital per centre, representa un camp vastíssim on, com oasi en el desert, apareixen incrustades relativament poques ciutats, la major part de les quals a penes arribaven a tenir en l'any 1914 de 50.000 a 60.000 habitants. Efectivament, els principals centres, llevat de Moscú que en comptava 1.817.000, eren:

En la Rússia europea

Astrakan	162.000
Voroneg	93.000
Ecaterinodar	107.000
Ecaterinoslavl	220.000
Kazan	194.000
Nigeni-Novgorod	112.000
Orel	96.000
Orenburg	100.000
Samara	143.000
Saratov	235.000
Yaroslavl	120.000
Zarizin	101.000

En la Rússia asiàtica

Irkutsk	93.000
Vladivostok	91.000
Krasnoyarsk	81.000
Omsk	137.000
Tomsk	114.000

I en el Càucas que, per les seves característiques, en el sentit abans indicat, s'atansa més a la primera zona:

Bacu	232.000
Tiflis	307.000

Ara bé, examinem en els trets principals la vida dels camperols en llurs innombrables llogarrets, «posadies», «derevnies», «viselki» i altres poblats, noms genèrics que es diferenciaven només pel nombre d'esglésies que hi havia, amb què assenyalaven llur grau d'importància. Després deduirem quins sentiments polítics, pel que pertoca al règim tsarista, podien tenir llurs habitants.

Si analitzem detingudament les relacions entre el Govern central de l'Imperi i tots aquests poblats amb la massa grisa de llurs moradors, observarem dues tendències diferents per part del primer: l'afany de complir un deure civilitzador per tal d'elevar el benestar i la cultura general dels «mugiks», i el de deixar-los en pau per no promoure descontentaments i disturbis immiscint-se en llur vida tradicional, tan refractària a totes les innovacions.

Constatem en primer lloc que, gràcies a les extenses boscúries riques de caça i que fornien al mugik tant el material per a construir els seus estatges com el de calefacció; gràcies els cabalosos rius i llacs abundants en tota mena de peixos i en les vores dels quals s'esqueien generalment els poblets; gràcies a l'enorme quantitat d'ocells domèstics i de vaques que posseïen els mugiks, degut a l'abundància de blat i de pastures excellents en quasi totes les regions de Rússia; gràcies a tot això, el camperol no tenia cap necessitat de relacionar-se amb la ciutat, no necessitava l'intercanvi comercial, no li calien diners, per tal com ell mateix produïa tot allò que era indispensable per a la seva vida primitiva. Vestits, calçats, utensilis domèstics, tot s'ho confeccionava ell mateix. Únicament comprava les eines per als seus treballs agrícoles — destrals, serres, falçs, claus, etc., i també el te i el sucre —, únics articles de luxe a què s'havia acostumat i dels quals no podia prescindir.

Els escassos objectes que es podien trobar en cada «izba» — com un «samovar» per a preparar el te i un icono — passaven de generació a generació.

Sols per poder adquirir aquests objectes, el mugik es relacionava de tant en tant amb la ciutat més propera, on venia el producte del seu camp o més aviat el canviava pel que li feia falta.

Si prenem en consideració tot el que anteriorment hem dit, si amb una mica d'esforç ens imaginem la vida del camperol rus tal com era en realitat, no pas tal com la presenten els escriptors russos, que de totes passades volien dotar aquest ésser primitiu de sentiments propis d'un home civilitzat, en fi, d'un **intellectual** — ço que no era cert ni podia ésser-ho —, sols llavors ens situarem bé per a prosseguir la nostra anàlisi. Sols aleshores comprendrem que, conservant la seva fisonomia primitiva tant física com psicològica, el mugik era necessàriament conservador i tradicionalista.

Però aquest mateix conservadurisme i tradicionalisme no l'induïen de cap manera a ésser monàrquic, altre de tants apriorismes adoptats per molts escriptors.

El Príncep o «kniaz» primerament, i el Monarca o Tsar posteriorment, eren concebuts pel mugik com un símbol de l'**Autoritat**, com una encarnació de la **Llei** que provenia d'«allí», és a dir de la ciutat, i per tant eren un mal en el seu principi, i si amb el temps havia arribat a respectar-los i fins a cert punt a venerar-los, era únicament perquè en la persona del Tsar veien un poder que els podia protegir d'un altre enemic exterior, d'un Batii o d'un altre Gengis-Kan qualsevol, d'allò que podia alterar radicalment llur vida àdhuc reduint-la a l'esclavitud.

Era, doncs, una veneració, per dir-ho així, de segon ordre, un amor **de lluny estant**, que invariablement creixia o minvava segons la proximitat d'aquell fetitxe. Això coincidia amb els distints periodes en què el Govern central seguia l'una o l'altra de les dues tendències a dalt esmentades.

El simbolisme que representa Rússia com un ós enorme és el més encertat. Verament, la massa camperola de Rússia dormia com un ós el seu son secular, llepant-se la pota, inofensiu i indiferent a tot el que es produïa fora del seu cau, i es tornava hostil, amenaçador, i àdhuc agressiu, quan algú s'acostava o el despertava. — Deixa'm tranquil i no et faré cap mal — era tota la seva aspiració. I era poc i molt alhora.

Era poc, perquè no li demanava res. I era molt, perquè no volia donar res. És clar que, mentre el mugik continuava tancat en aquella vida seva tan allunyada del desplegament de l'Estat, aquest es veia obligat a augmentar cada vegada més el seu pressupost i amb això els impostos i contribucions que naturalment havien de recaure sobre tots els habitants del país.

Al començament, els camperols pagaven poc, puix que eren servents de llurs amos respectius, i eren aquests els que contribuïen a tant per **ànima**, o per cap. Però amb l'alliberament dels servents, el pes de les contribucions recaigué directament sobre els mugiks.

Des d'aleshores, a més de treballar per satisfer llurs pròpies necessitats, havien de treballar també per satisfer les exigències de l'Estat. Així, molts es veieren obligats a abandonar llurs terres i passar de bell nou al servei de llurs amos, els terratinents rics, per bé que ja no en qualitat de servents, sinó com a **pagesos lliures.**

Un tal estat de coses va semblar estabilitzar-se i durant els dos primers decennis que seguiren l'any 1861, el mugik va estar satisfet i el camp restà tranquil. Ni el Govern, ni tampoc els nous propietaris, que la major part del temps solien residir en les capitals o a l'estranger, no es preocuparen d'ell, i tant aquests com aquells no curaren sinó de la recaudació dels guanys i dels impostos. I així es verificaven els cobraments pels funcionaris, i els terratinents els satisfeien per mitjà de llurs procuradors, que resultaven ésser com uns veritables amos de les propietats.

Però aquest complet abandonament per part del Govern del 80 per 100 dels seus habitants no podia durar indefinidament. L'empenta de la civilització durant els primers anys del regnat d'Alexandre III, que s'observà en tots els rams de la vida cultural de Rússia, necessàriament havia de sortir de la ciutat i estendre's sobre el camp.

A l'estranger, la incultura de la major part de Rússia esdevingué proverbial i el prestigi mateix de l'Imperi imposà al Govern el deure evident d'ocupar-se d'aquest problema, és a dir de civilitzar els camperols.

I així fou com les autoritats i sobretot els terratinents es trobaren davant una alternativa greu i complicadíssima: deixar les coses tal com estaven significava pau i tranquil·litat, però també comportava el desprestigi, més encara, la impossibilitat de treure

més profit de les riqueses naturals del camp, que tant necessitava el país amb el seu continu desenvolupament de les ciutats i amb la complexitat del progrés en general.

D'altra banda, embolicar-se amb el mugik era summament perillós, perill que radicava en dos punts. Primer perquè a l'ós no li agradaven les molèsties de qualsevol reforma que alteraven els seus costums i la seva vida tradicional. I en segon lloc, ¿qui havien d'ésser aquests «Kulturträgers» (portadors de cultura) capaços de dur a bon terme una tasca tan difícil? El més racional hauria estat encarregar-ne els mateixos terratinents, puix que era en llurs dominis on havia de realitzar-se l'obra civilitzadora. Però els terratinents, la major part aristòcrates o nobles, eren hostils a tals innovacions culturals que comprometien llur sobirania, a més d'ésser incapaços d'aquesta labor civilitzadora.

Resultava, doncs, que el Govern havia de crear i preparar tot un personal adequat i especialitzat per a l'ensenyament dels mugiks. A aquest objecte, es fundaren uns «seminaris» en els quals, naturalment, ingressaren en primer lloc tots els qui, per una raó o altra, no podien acabar llurs estudis universitaris. Era la gent menys capacitada per a una labor cultural d'aquesta índole, primerament per no posseir ells mateixos prou qualitats pedagògiques, i segonament per pertànyer, com veurem més tard, a partits que estaven en franca oposició amb el règim monàrquic i disposats solament a menar una propaganda revolucionària.

No tenint altre mitjà al seu abast, el Govern s'hi va decidir, creant aquests seminaris que l'any 1910 eren ja en nombre de 155 i que donaven cada any de 3.000 a 5.000 mestres d'escoles rurals. L'any 1910, aquestes eren 37.982 on rebien ensenyança 2.321.000 infants d'ambdós sexes.

Amb això i amb altres innovacions governamentals, en cada poble hi hagué aleshores un mestre d'escola, un rector, un policia i un sol metge per a una comarca de 20 a 30 poblacions.

Seria sobrer de dir que el rector i el policia eren de tendències monàrquiques i conservadores, mentre que el mestre d'escola i el metge representaven l'oposició i, ni que sembli estrany, el camperol no tenia gran simpatia ni per uns ni per altres.

En general, no tenia gran respecte als rectors, perquè la majoria d'ells no estava a l'altura de llur missió, no sabien bé el que professaven, i llur conducta, per regla general, deixava molt a desitjar.

En la persona del policia, el camperol veia un representant de la burocràcia, i li feia por; en el mestre o mestressa d'escola, veia un element perillós i indesitjable, per tal com ensenyava als seus fills coses inútils que no tenien cap aplicació a la vida simple del camp; i el metge, quasi no el veia, perquè servia més els terratinents que li pagaven les visites que no els camperols que estava obligat a guarir gratuitament.

Ara bé, de tot el que s'ha dit es desprenen algunes conclusions de gran importància, talment que ja podem respondre a les següents preguntes:

Vivia bé o malament el camperol?

Era monàrquic o revolucionari?

Era religiós o no ho era?

A la primera pregunta, és relativament fàcil de contestar.

Comparant amb la vida de qualsevol país occidental la vida del mugik en els darrers decennis del segle passat, era molt pobre en aparença, puix que era inculte i sense altres aspiracions que treballar tan poc com fos possible, el just per poder menjar, dormir i embriagar-se. L'alcoholisme, afavorit pel clima i encara més per l'abundància de diversos cereals, es generalitzà tant a Rússia en el curs dels segles, que es presentava com un veritable vici nacional i, pel seu caràcter hereditari, era de molt difícil curació. Talment, per al mugik, el «vodka» era un producte de primera necessitat, que ell mateix elaborava o comprava en els «traktir» (tavernes) o en establiments governamentals quan va decretar-se'n el monopoli. Aquí es pot dir que, en permetre el comte de Witte el monopoli de l'alcohol, molts volgueren fer entendre que aquesta mesura fou determinada únicament pel desig del Govern tsarista d'enfonsar encara més el camperol en el vici, d'embrutir-lo encara més i treure-li tot el diner possible, que abans deixava en les tavernes. Així ho interpretava també tota la premsa liberal estrangera.

Però en realitat, la principal preocupació del Govern fou posar terme a l'elaboració domèstica dels alcohols, que per llur pèssima qualitat, produïen terribles estralls en l'organisme.

Però amb tot això, com hem dit, el mugik estava content de la seva vida sempre i quan el deixessin tranquil.

Aquí podrien dir-nos: ¿No era, per cas, la fam el que de vegades produïa tantes víctimes en el camp?

En primer lloc, cal observar que la fam, en certes províncies

orientals de la Rússia europea, no era un fenomen freqüent, ni prenia les proporcions ordinàriament admeses. Quan es produïa a causa de les grans secades que de tant en tant tenen lloc en aquelles regions, era culpa exclusivament de l'escassetat de les vies de comunicació i enllaç amb altres regions.

Aquesta falta de comunicacions subsistirà encara molt de temps sota tots els governs d'un país de tanta extensió com Rússia, i sobretot en les regions estepàries on habiten encara poblacions seminòmades, com per exemple els kalmuk, els buriatos, els kirguises i altres tribus asiàtiques que no es dediquen a l'agricultura, ans viuen de llur bestiar, sempre exposats a morir en aquelles regions per mancar-li aliment durant les secades.

A més, prou es comprèn que aquestes gents seminòmades no pertanyen pròpiament parlant a la classe camperola, i llur nombre, en comparança d'aquesta, és molt reduït (tres milions aproximadament, segons l'estadística del 1910).

Però qualsevol que viatgés per les carreteres russes, els qui tingueren l'avinentesa de trobar-se en les apartades «derevnies» russes, podrien testimoniar que sempre trobaren en qualsevol «izba» una acollida especialment hospitalària. Els oferien pa, ous i llet, que mai no eren cobrats, puix consideraven que cobrar per aquests productes era com cobrar per un vas d'aigua. ¿És que podia ésser altrament, essent Rússia «el graner del món»?

A títol de curiositat, anotem els preus d'aquests productes en els anys 1900-1910, no pas en els poblets, sinó en una ciutat com Simbirsk, de 55.000 habitants.

Pa	17 cèntims quilo.
Ous	2 pessetes el cent.
Llet	8 cèntims litre.
Mantega	90 cèntims quilo.
Carn	45 cèntims quilo.
Gallines	de 35 a 50 cèntims.

(comptant 3 copeks=a 8 cèntims, com era en aquella data).

Per comprovar el que diem respecte a la fam i a la misèria del «pobre mugik», per afirmar que les privacions no eren tantes com s'imaginen a l'estranger, ens basta indicar que aquesta misèria no es troba reflectida en cap banda de la veritable i extensíssima literatura **clàssica** russa. Gogol, Puchkin, Lermon-

tov, Turguenev, Goncharov, Chejov, Bunin i altres d'igual categoria no ens presenten la vida del camperol rus plena de misèria. Només ho afirmen i ho fan ressaltar els escriptors purament polítics i antigovernamentals, com Tolstoi, Màxim Gorki, Artzibachev, i en part Andreiev, essent d'observar que justament aquesta categoria d'escriptors és la més coneguda a l'estranger.

Però si la llegenda de la misèria en el camp de la Rússia europea necessita ésser desmentida, això ja ni tan sols fa falta respecte als camps de Sibèria, per tal com és de sobres coneguda la prosperitat d'aquelles vastes regions tan magistralment descrites per Elpatievsky, Minzlov, Amfiteatrov i per un centenar d'autors de menor prestigi literari, però dotats tots ells d'una veracitat a tota prova. En definitiva, el mugik vivia brut, com tot home inculte i primitiu, però no era miserable ni famolenc.

A la segona pregunta, ja no és tan fàcil de contestar. Per de prompte, el camperol rus no era antimonàrquic. Al cap i a la fi, Mijail Feodorovich Romanov, primer de la dinastia, fou elegit per la majoria dels camperols. Essent el mugik essencialment conservador i tradicionalista, respectava el Tsar com el seu propi representant, com un representant de tot el poble rus, considerat camperol, per formar aquest element el 80 per 100 de tots els habitants. En segon lloc, no era antimonàrquic **per no poder imaginar altra classe de règim que el monàrquic.**

—Per ventura existeixen països sense un Tsar? — preguntava incrèdul als qui li predicaven el règim republicà. — Aleshores ¿no hi ha cap autoritat, no hi ha policia, no hi ha funcionaris de l'Estat i cadascú fa el que li dóna la gana? Però pot ésser això? ¿I qui té cura de la defensa del país, de l'exèrcit..., de tot, en fi?

I en saber que existia un President i uns ministres, exclamava:

—Doncs, no! Això no ens convé!

El camperol rus arribava en aquesta conclusió immediatament. La seva creença general era sempre la mateixa: — El Tsar ha d'ésser bo. ¿Com és possible que un Tsar, «el pare», essent rus i ortodox com el seu poble, pugui voler-li mal? Són els seus ministres i la burocràcia els que són dolents i abusen de llur poder per cobdícia i oculten moltes vegades la veritat al mateix Tsar. Al Tsar no li arriben les queixes del poble. ¿Què succeiria, doncs, si hom deixava tota aquesta gent — els policies, «ispravniks», i fins

i tot els popes — sense un Tsar que els fes una mica de respecte?— No, no, això no ens convé! — deien resoltament.

Altra cosa seria si podia prescindir-se de tota la burocràcia i no hi hagués necessitat de l'exèrcit..., quan tots visquessin així, sense cap Estat...

—I encara! — exclamaven d'altres —. Com hi ha un Déu en el Cel, així ha d'haver-hi un Tsar a la Terra.

Fins a quin punt era senzilla la massa camperola en la seva manera de pensar i de comprendre les coses, ho fa entendre el següent fet molt conegut. En la primera Duma, en donar comiat als diputats elegits, aquests havien de sotmetre al Parlament rus totes les queixes dels camperols, queixes de tal contra tal altre per haver-li trencat un cistell d'ous, o per no poder cobrar 60 copeks que feia tres anys que li devia, etc.

Així i tot, deien molts:

—Per què enviar diputats? Per què? ¿Tal vegada no podríem resoldre nosaltres mateixos totes aquestes qüestions reunint-nos en un «Mir»? (consell).

Cal recordar que els camperols de cada poble formaven una espècie de comunitat i elegien un «stàresta», ordinàriament el mugik més ancià i respectat, i aquest presidia el consell (Mir), essent àrbitre en totes les qüestions jurídiques que no volien sotmetre a les autoritats. Aquesta manera de resoldre-ho tot per mitjà del «Mir» els ocasionava de vegades molts disgustos, especialment quan es tractava d'un cas criminal i de tal índole que, ocultant-lo a la policia, incorrien en el delicte d'encobriment (2).

Així veiem que el camperol no era antimonàrquic i respectava el Tsar. Però, en el fons, era **anarquista**, prenent aquest terme només en el sentit de voler governar-se per ells mateixos en llurs respectius pobles, sense la intervenció de ningú de la ciutat.

El camperol rus era profundament anti-republicà, car no concebia ni poc ni molt les idees republicanes. Així resulta que el poble rus, és a dir el 80 per 100 de la seva totalitat, no desitjava l'abolició de la monarquia, ni ho concebia, i que no l'havia combatuda mai. La millor prova la trobem en totes les gran rebellions de Rússia, com per exemple la de Pugachev.

En rebellar-se contra el Govern de Catarina II, aquest es féu passar pel difunt emperador Pere III, i en reconèixer-lo com a tal,

(2) Com un nou exemple de la incultura dels mugiks en general i de la política en particular, recordarem el següent fet. En temptejar el Govern de Kerens-

el poble exterminà literalment tots els funcionaris públics, demanant-li que no els substituís per altres de nous.

Ara bé, si el camperol no es queixava del Tsar, tal vegada tenia motius de sobres per a queixar-se del tsarisme?

Les llegendes ens parlen de deportacions en massa a la Sibèria, de presons plenes de gent, de l'horrible tracte a què eren sotmesos els presos.

Arribant en aquest punt, examinarem l'estadística de criminalitat general i particularment entre els camperols, per tal de tenir-la present per a les nostres deduccions.

Les dades estadístiques de diferent procedència referents a la criminalitat a Rússia no s'aparten notablement de les que trobem en els arxius del Ministeri de Justícia.

Heus-en aci algunes de corresponents a l'any 1911:

Processats en tots els Tribunals i Jutjats

Absolts	52,463
Amnistiats	46
Condemnats	92,981
Total	145,490

La qual cosa representa unes 57 condemnes per cada 100,000 habitants a l'any 1911, un xic més que a l'any 1910, al qual en corresponen 54.

DELICTE	1910	%	1911	%
Robatori i sacrilegi.....	31.445	35,6	32.877	35,3
Contra l'ordre públic.....	7.878	8,9	8.177	8,8
Baralles.....	9.329	10,5	9.662	10,4
Atracaments.....	5.092	5,7	4.519	4,9
Homicidis.....	6.777	7,6	7.517	8,1
Polítics...	3.014	3,4	2.602	2,8
Delictes de funcionaris en el compliment de llurs funcions	7.746	8,8	8.965	9,6
Diversos.....	17.197	19,5	18.662	20,1
	88.478	100	92.981	100

ky una espècie de plebiscit entre camperols, preguntant-los si desitjaven la República, aquests es pronunciaren en els termes següents: «Preferim veure en el tron un home, puix que governar no és propi d'una dona.»

Antoni Chejov, el famós escriptor rus i pregon coneixedor de la psicologia del camperol, ens refereix un cas molt típic de la incultura del mugik. Un d'a-

Del 92.981 condemnats a l'any 1911, eren:

Homes	85.830	(92 %)
Dones	7.151	(8 %)

Cens cultural

Superior	411
Mitjà	2.387
Inferior	90.183
	92.981

En aquest nombre global de condemnats, formen:

Russos naturals (3)	72 %
No russos	28 %

(polonesos, jueus, tàrtars, etc.)

Condemnats de la classe camperola ...	64.859
Idem de les altres classes socials	46.122

Si tenim en compte que el 80 per 100 de la població estava formada per camperols, correspon a aquests un mínim de criminalitat en percentatge. La qual cosa es dedueix també de les següents dades:

Criminalitat en les ciutats

De més de 500.000 habitants	310'4	per	cada	100.000	
» menys 100.000 »	218'1	»	»	»	
» » 50.000 »	130'2	»	»	»	
En les comarques rurals	34'6	»	»	»	(!)

Si admetem que la criminalitat està en relació inversa del benestar de la població, resulta que aquest ha estat màxim justament en les regions agrícoles i entre els camperols. Així, essent la

---

quells éssers barbuts, en disposar-se a pescar amb canya, va descaragolar un caragol de la via fèrria, prop de la qual es trobava, per emprar-la com a pes. Essent-hi sorprès, fou processat i condemnat a alguns anys de presó i, en tornar al seu poble, després de complerta la condemna, va explicar als seus companys el succeït, afegint: —¿Què podia jo dir en defensa meva a aquells senyors que no entenen res en l'art de pescar?... És clar, malgrat totes les meves explicacions, no pogueren comprendre que les truites són un peix molt delicat i el millor per a pescar-lo és emprar un caragol en lloc de qualsevol altre pes... Què hi farem! Es veu que «ells» no ens entendran mai!

(3) Els russos naturals són 116,8 milions; els no russos són 61,6 milions.

classe camperola la menys perseguida per l'autoritat judicial, no era precisament ella la que podia queixar-se amb dret del règim tsarista.

I ara presentarem altres dades que serviran per a dissipar el mite de les deportacions en massa a la Sibèria i el dels suposats milions i milions de presos tancats en les presons.

Contingent de presos en totes les presons de l'Imperi

A l'any 1912	133.472
A l'any 1913	134.587

A l'any 1912:

Homes	122.260
Dones	10.142
Menors	1.070
	133.472

A l'any 1913:

Homes	123.659
Dones	10.408
Menors	1.250
	134.587

Entre ells, eren als presidis de la Sibèria: 17.740 a l'any 1912, i 17.995 a l'any 1913.

Total de presos polítics que es troben a la Sibèria

Any 1912:

Homes	777
Dones	78

Any 1913:

Homes	530
Dones	49

De tot això pot deduir-se que el nombre de presos no superava el normal en relació amb els 180.000.000 d'habitants que tenia

Rússia, essent ínfima la part corresponent als Jutjats per delictes polítics (4).

Afanyem-nos a dir que les deportacions a la Sibèria ja feia temps que no s'efectuaven en caravanes a través del continent siberià, segons ho presenten en les pellícules, sinó que es realitzaven amb vaixells que, partint d'Odessa, anaven dirigits a Vladivostok i últimament també pel gran Transiberià. Constatem, a més, que el règim dels presidis siberians hauria semblat un paradís als presidaris de la Guayana francesa i als reclosos en les penitenciaries de moltes nacions que, tanmateix, criticaven duament el presidi rus.

Especialment els deportats polítics no podien queixar-se de res, per tal com fruïen en aquelles apartades regions d'un tracte especial.

Podien viure en plena llibertat i dedicar-se a les més diverses activitats en completa consonància amb llurs inclinacions. Vivien ordinàriament en un petit poblat, estatjant-se en una casa particular, sense altres obligacions que presentar-se diàriament al lloc de policia. Per a un deportat, no era difícil d'aconseguir certa familiaritat amb les autoritats del poble. La població siberiana, que no considerava els deportats polítics com a criminals, es comportava bé envers ells i els ajudava en tot el que podia, per la qual cosa la vida en tals condicions no era terrible, com tampoc impossible la fuga, tant més si alguna organització els ajudava des de fora, proporcionant-los vestits, queviures i cavalls a certa distància del poblat, puix que l'únic i incorruptible guardià d'aquells deportats era la Natura.

Per això veiem que els revolucionaris principals, com Lenin,

---

(4) Recordem que, mentre la pena de mort subsisteix encara, àdhuc en el Codi Penal anglès, així com en els Estats Units i en alguns països europeus, en canvi en la Rússia tsarista i «bàrbara», la pena capital fou abolida l'any 1753, aplicant-se solament en declarar-se l'estat de guerra, és a dir, en circumstàncies excepcionals, i així i tot, l'execució s'acomplia molt clares vegades. Així, des de l'any 1866 fins a 1905, no foren executades més que 104 persones en tot Rússia, incloent el Caucas i el Turquestan, on regnava el més terrible bandidatge (TAGANTZEF, *El dret penal*). En general, pot dir-se que el Codi penal rus era menys rigorós que el dels països occidentals i que quan a la resta d'Europa s'havia arribat a un 15 % d'absolucions, a Rússia s'arribava a 35 % (N. MUROV, *Els fruits de la democràcia*). A l'occident, els camperols foren alliberats sense aconseguir terres, mitjançant revolucions. En canvi a Rússia l'abolició de l'Estat servil arribà per decret i hi hagué un repartiment de terres entre els camperols. El Codi rus reconegué els drets de la dona molt abans que no ho fessin els Codis occidentals, essent així mateix bastant més ampli.

A Rússia, la legislació del treball en les fàbriques donava als obrers major avantatges que les atorgades en les altres nacions, arribant i tot a prohibir-se l'esmerç de màquines perilloses per a la vida dels operaris. (TAGANTZEF, obra citada.)

Trozky, Stalin i altres, que havien atemptat contra la vida dels Tsars, Ministres i Governadors, quasi tots havien reeixit a evadir-se de Sibèria **tantes vegades com foren deportats,** per constituir-se finalment ells mateixos en governants, ço que probablement no hauria pogut passar mai en altres països.

Més endavant tornarem de bell nou sobre aquesta qüestió, quan indicarem qui foren els propagadors de tantes i tals mentides dites i escrites sobre les horrors de la Rússia tsarista durant els últims 50 anys, en realitat tan distinta de la d'Ivan el Terrible o de Pere el Gran com ho fou l'Espanya d'Alfons XIII de la Ferran VII.

I ara procurarem d'esvair una altra d'aquestes llegendes, la de la religiositat del camperol rus. Aquí segurament ens trobarem en contradicció amb l'opinió dels russos monàrquics conservadors.

Era o no era religiós el camperol rus?

Si atorguem crèdit a Dostoievsky i a alguns altres escriptors, el mugik era un «bogonosez», és a dir un home que porta constantment el seu Déu dintre l'ànima.

No hi ha cap dubte que el camperol rus era creient. Creia en Déu, però creure en Déu i ésser religiós són coses molt distintes. Per a ésser religiós tal com ho entén la religió cristiana, és necessari primerament conèixer la religió pròpiament dita, almenys en la seva part dogmàtica, i a més, el ritual. Però el mugik confonia sempre la Santa Verge amb la Santíssima Trinitat, i això per l'única i simple raó que ambdues expressions en rus acaben en «tza»; «Bogoroditza» i «Troitza». No tenia la menor idea del Déu cristià. El seu concepte de Déu era més aviat jueu; creia en un Déu a l'estil de Jehovà (Jahvè), en un Déu cruel i venjatiu, que calia témer més que amar, en un Déu, que, «gràcies a Déu», per dir-ho així, estava molt alt i molt apartat dels humans. Aquí es repeteix el mateix tema del concepte del Tsar. La presència d'un Déu omniscient i omnivident hauria estat molt més molestosa per a la consciència del camperol rus que la seva imatge en la «izba», imatge que en no poques ocasions cobria amb una mantellina.

El concepte religiós del camperol rus, que nó era capaç de llegir l'Evangeli i no comprenia el que llegien en les esglésies en eslovè antic, era tot un laberint per a qualsevol que s'aventurés

a analitzar-lo. Era un conjunt de bruixeria i de misticisme, basat en les dites escampades pels innombrables santons i santones que pelegrinaven constantment d'un monestir a l'altre i eren justament els que els guiaven en llurs vides. No eren pas els sacerdots els directors espirituals del poble rus.

El mugik respectava l'Església i tot allò que estava relacionat amb el culte, però ho feia per tradició, per costum. Era capaç de sacrificar àdhuc la seva vida en defensa del temple, dels objectes religiosos, però era indiferent davant tota agressió ideològica contra la religió.

Recordem quins avalots es produïren en el camp i quina resistència oposà el camperol a les innovacions del Patriarca Nicon, que afectaven únicament la part visual de la religió, i com, en canvi, restava indiferent a totes les alteracions dogmàtiques i a la propaganda atea dels revolucionaris.

Una regla general podria deduir-se de tots els estudis i observacions sobre la religiositat del mugik: com més religiós, més pagà i supersticiós.

Perquè era primitiu, era bo per naturalesa, per instint; inconscientment, era capaç de realitzar actes bons, mentre que, reflexionant, era capaç de cometre totes les monstruositats. I en això justament rau la seva religiositat, que no era cristiana en el veritable sentit d'aquesta paraula (5).

I els fets ho demostraren plenament amb aquella tan relativa

---

(5) Heus ací un cas que jo cito en una de les meves obres i que em permeto de reproduir ací.

En un poblet molt llunyà de la capital, processaven un individu la culpabilitat del qual, per bé que no molt greu, era evident. Ja era molt tard i els jurats, gent de posició molt humil, de molt escassa cultura i que procedien de la classe camperola, es reuniren per deliberar. Era temps d'estiu, feia una calor sufocant i les finestres de la casa que donaven a l'església estaven obertes.

Després d'examinar bé el cas, ja estaven a punt de declarar la culpabilitat del processat, quan oïren de sobte els solemnes tocs de les campanes anunciant les vespres.

Els jurats se senyaren, es miraren i... absolgueren el processat.

Perquè el lector no cregui que només el camperol era bondadós i sensible a un impuls religiós, mentre que la burocràcia no tenia cor, citarem les paraules del Comte de Witte que trobem en les seves *Memòries* sobre l'atemptat comès contra l'Almirall Dubassof, que molts volien presentar com un veritable monstre:

«En 1907 es cometé encara un altre atemptat completament infructuós contra la vida de l'Almirall Dubassof per un jove revolucionari. Jo el vaig anar a visitar algunes hores després d'aquest crim. Dubassof era perfectament amo de si mateix. L'única cosa que el preocupava era la sort del jove que havia disparat contra ell. Temia que el Tribunal marcial no executés sumàriament el que volia assassinar-lo. —No puc estar tranquil, va dir-me, tinc constantment al pensament els ulls d'aqueix minyó esgarriats de por. No és cristià executar xicots joves que no són responsables—. I em va llegir la lletra que havia escrit a l'Emperador demanant-li que perdonés el jove terrorista.» (*Mémoires*, pàg. 253.)

oposició que es desvetllà en ell per la defensa de les seves creences religioses davant l'empenta destructora i atea dels bolxevics.

II

No recordo qui va dir que la Història és una contínua conspiració contra la veritat, una espècie de conjunt de mentides, amb les quals ens hem de conformar de moment, però que, per a extreure una mica de veritat històrica aproximada a la realitat, cal una seriosa i minuciosa anàlisi crítica totalment imparcial d'aquesta barreja de falsedats i llegendes, producte de sentiments de simpatia o antipatia i de prejudicis i passions.

Aquesta curiosa definició de la Història és la més adequada, la que millor s'aplica a la de Rússia, especialment en el seu darrer període.

La Història de quasi tots els països fou escrita per historiadors amics de les respectives nacions o pobles. En canvi, succeeix tot el contrari amb la Història contemporània de Rússia, escrita gairebé totalment per enemics seus. Tot el conjunt polític del segle XIX era hostil a Rússia. Els països escandinaus odiaven Rússia per una temor, per cert infundada, a una seva expansió territorial que pogués amenaçar llur independència. Als alemanys, els alarmava la fantasma del paneslavisme, també vana, puix que els eslaus sempre estigueren dividits. En canvi, el perill del pangermanisme era molt real, a causa de l'estreta unió dels pobles teutònics. Per la seva part, els anglesos sols desitjaven afeblir el colós rus per por a unes possibles aspiracions sobre l'índia, i no parlem ja dels francesos, que sentien una manifesta repugnància per tot el que signifiqués un contingut monàrquic, especialment quan sota aquest signe es vivia millor que sota els colors republicans.

Ultra aquests enemics exteriors, Rússia en tenia altres d'encara més temibles i irreconciliables, representats per la bona meitat de tots els jueus del món que vivien sota la seva protecció. Els eslaus no pogueren mai assimilar-se els hebreus, per la qual cosa hagueren de defensar-se d'ells creant a aquest fi una vasta demarcació i decretant nombroses lleis limitatives de les activitats dels jueus. Aquest procediment despertà entre els hebreus un odi pregon contra el Govern, odi que es reflectia en tota la premsa en general, dirigida quasi exclusivament per elements jueus.

El Govern rus, contràriament al que podia creure's, no era despòtic en les seves persecucions contra els enemics interiors del règim. Cap prova millor d'aquesta asseveració que l'estadística, la qual assenyala que, àdhuc passat l'intens període de terror extremista, els presos polítics no arribaren més que a 777 homes i 49 dones. Això s'explica fàcilment recordant que la norma del Govern rus era expatriar els elements indesitjables i contraris al règim, en lloc de retenir-los detinguts. Així fou com amb el temps anaren formant-se a l'estranger nombrosos nuclis d'emigrats. Aquest moviment és conegut amb el nom de «primera emigració vermella», per distingir-la de la segona, o «blanca», que tingué lloc arran de la revolució comunista del 1917.

Aquella primera emigració estava composta en la gran majoria de persones de cultura bastant elevada i dotades de gran dinamisme revolucionari. Aquestes precisament foren les fonts informatives de l'opinió pública estrangera per a formar-se un criteri de la vida social i política de la Rússia tsarista, que els fou presentada, naturalment, sota els colors més ombrívols, exagerant-ne extraordinàriament tots els aspectes desfavorables.

Per aquesta raó, opinem, com l'eminent sociòleg i historiador Sarolea, catedràtic de la Universitat d'Edimburg, que a l'estranger no es coneix la vida de Rússia sinó a través de la literatura d'estrema esquerra, com si fos l'única i la millor, la sola digna de crèdit. Efectivament, ¿quins autors russos són coneguts a l'estranger? ¿Qui no ha tingut entre mans les obres de Dostoievsky, Tolstoi, Bakunin, Krapotkin, Màxim Gorki, Andreieff, Artzibacheff i d'altres de la mateixa tendència? Tots ells foren expatriats o perseguits a Rússia per llurs idees dissolvents i antipatriòtriques. Aquesta literatura revolucionària russa és encara avui l'única recomanada per la primera emigració vermella a les editorials estrangeres. I pel simple fet que aquella emigració era composta d'elements intellectuals russos, tothom acceptà que el Govern del Tsar era la quinta essència de la reacció i de l'obscurantisme.

Per tal d'ilustrar aquesta aberració de l'opinió pública i per altres causes que no vull esmentar per no puntualitzar massa, recordaré solament que, durant tot el segle XIX, Anglaterra, aquesta gran «conservadora», rivalitzà amb Suïssa en el dubtós honor d'albergar els més perillosos agents de la revolució mundial (6). Fou des d'Anglaterra que Mazzini, Garibaldi, Koschut,

(6) SAROLAW, *La veritat sobre el règim tsarista.*

Orsini, Marx, Engels, Bakunin, Krapotkin i molts altres estengueren llurs idees per tot l'univers, advocant pel regicidi i pels actes terroristes. A Anglaterra i a Suïssa, els revolucionaris russos fruïren com enlloc més d'extrema llibertat i d'especials privilegis. Krapotkin, per exemple, aquest gran apòstol de l'anarquisme, fou empresonat a la França republicana, però la monarquia anglesa l'elevà a la categoria d'heroi, essent llargament subvencionat pels centres oficiosos. Un examen minuciós i imparcial d'aquests fets ens revelaria alguns extrems molt interessants i de gran utilitat per a comprendre bé certes coses que observem actualment, que avui ens semblen inexplicables i l'abast polític internacional de les quals ignorem.

Recordem així mateix que Fnilàndia era una altra caserna general dels social-demòcrates i bolxevics russos, essent notador que el Govern rus no insistí mai perquè els governants d'aquell territori rectifiquessin llur actitud, malgrat de pertànyer Finlàndia a l'Imperi rus. A tant s'arribà en la tolerància d'aquella autonomia mal entesa dels finlandesos, que ni tan sols no es protestà contra la formació en aquell país d'una «Segona Duma», anomenada de Viborg, la qual inundava literalment Rússia amb els seus manifestos i fullets revolucionaris.

Si diem que Tolstoi, Màxim Gorki, Andreiev i Artzibachev foren perseguits, això no significa pas que fossin molestats o privats de llibertat, per tal com l'excomunicació de Tolstoi, així com altres mesures de caràcter purament moral decretades contra Gorki, Andreiev i Artzbachev no limitaren llur llibertat, ni els impediren de publicar llurs obres, que es venien obertament en totes les llibreries nacionals. L'un vivia a Yasnaya Poliana, l'altre en la seva casa de Moscú...

—¡No caldria sinó que haguessin prohibit les obres de Tolstoi! — podrien dir-nos alguns. Però recordem que les idees de Tolstoi, ultra llur significat anticristianisme, són d'una moral més que dubtosa.

Heus ací l'opinió de Soralow, un dels millors comentaristes de Lleó Tolstoi:

«Notarem que un revolucionari rus, quan és idealista, el seu idealisme és de tipus destructor. Tolstoi és considerat per molts com un apòstol d'una alta moral i la Universitat d'Oxford sembla preparar un gran homenatge a la seva memòria i editar-ne totes les obres. Si això s'esdevenia, significaria que les idees expo-

sades en les obres d'aquest autor no estan a l'abast del criticisme britànic, puix que qualsevol que les estudiés i analitzés bé es convenceria immediatament que Tolstoi és el pare espiritual del bolxevisme. No reconeix l'Estat, ni l'Església, ni la Llei, com tampoc el matrimoni ni la família. Com el seu mestre Rousseau, Tolstoi és enemic de la cultura i de la civilització, però mentre Rousseau creu en un «Contracte social» i en un Estat socialista, Tolstoi ja no creu en res d'això i es presenta com un pur anarquista.»

Tots aquests escriptors, segons hem dit, podien publicar llurs obres en la Rússia tsarista i fins donaven conferències públiques. ¿Podia ésser altrament quan uns individus com Stalin, que havia comès un sens fi d'atracaments, assassinats i actes terroristes contra el Governador de Tiflis i contra no pocs agents oficials i altres autoritats, arribà a ésser pres i deportat diverses vegades per convertir-se finalment en dictador rus?... En qualsevol Estat no tsarista, en qualsevol país on existís el sentit del Dret, l'haurien condemnat a la reclusió perpètua després del seu primer atemptat i hauria acabat la seva vida al presidi.

Lenin, Bukharin, Txitxerin, Trozky, Zinoviev, tots els «grans» governants de la Rússia soviètica foren **repetides vegades** deportats a la Sibèria. I doncs? ¿On és aquell rigor del tsarisme de què ens parla la llegenda? ¿Qui pot creure que el Govern tsarista hagi comès les atrocitats que li alleven, quan els principals i més perillosos terroristes, després de comesos llurs excesos, pogueren arribar sans i salvats al Poder, després de travessar tantes i tals presons i presidis?

Els qui coneixen la Rússia d'abans de la guerra, com la conegué l'ambaixador de França Paleologue, com la veié el catedràtic Sarolaw, que visità Rússia en 1909, i tants altres estrangers i savis sociòlegs que s'atreviren a escriure contra les llegendes del tsarisme, tots asseveren el mateix: La desgràcia de l'Estat rus no consistí que la seva Monarquia fos poc democràtica, sinó molt al contrari, en ésser massa democràtica, i encara socialista.

La desgràcia de l'Estat rus consistia en això, que la seva estructura social era massa simple i primitiva, que no hi hagué una classe dominant, com tampoc no hi havia una Església forta i independent de l'Estat.

La Monarquia russa, elegida per la voluntat del poble, si l'examinem ben a fons, apareix com una enorme federació de centenars de milers de diminutes repúbliques camperoles, que vivien

regint-se per llurs pròpies lleis, formades de costums i tradicions i on no intervenia el Poder central.

«La més freqüent acusació contra la Monarquia russa — diu Sarolow en l'obra citada — consisteix a titllar-la de reaccionària i obscurantista, a presentar-la com enemiga del progrés i de la civilització. Molt al contrari, la Monarquia russa era el Govern més progressista d'Europa.

La terrible catàstrofe que sofrí Rússia fou justament deguda al fet que el Govern volia realitzar en pocs anys allò que a l'Occident ha estat realitzat a través d'alguns segles.

Sols entre els anys 1860 i 1870 es feren a Rússia més reformes radicals que en qualsevol país durant un segle.»

I aquelles reformes foren molt més fonamentals que les que acompanyaren la revolució francesa. L'estat servil (no pas l'esclavitud, com es diu ordinàriament) fou derogat d'un cop de ploma. Fou creat tot un nou sistema de lleis (Speransky), tota una xarxa de ferrocarrils, que obrí l'immens territori quan encara no existien els **camins rals.** I per fi, fou creada una indústria que s'havia desenrotllat massa ràpidament i, abans que el país estigués preparat per a adaptar-se al nou i tan accelerant compàs de vida i elaborar noves lleis per a l'equilibri social i econòmic.

Rússia, que romangué adormida tants de segles, se sobressaltà i començà a civilitzar-se d'una manera febril, i doncs morbosa. Roma fou bastida en diversos segles; en canvi, Petersburg, en tres o quatre anys. El Louvre fou obra de prop d'una centúria, mentre que el Palau d'Hivern trigà a ésser construït escassos mesos... I tot anà com aquests exemples.

I heus ací una paradoxa: en cap país la civiiltzació no s'introduí tan ràpidament com a Rússia i en cap país no ha donat un resultat tan funest.

El desplegament normal de la civilització ha d'anar sempre paral·lelament i al mateix compàs del progrés general de tota la societat. A Rússia, no fou així. Es crearen milers d'escoles, diverses Universitats, Instituts, Acadèmies, i tot sense el control i sense la deguda direcció que encarrilés l'energia que aquests centres desplegaven. I això fou el que produí un fenomen verament sinistre: es formà un **proletariat intel·lectual.**

L'ingrés a les Universitats s'havia fomentat per tots els mitjans, amb subsidis, amb condonació del servei militar, amb infinitat de beques i amb la fundació de societats filantròpiques per a la

joventut estudiantil. Però no es féu res, o molt poc, per proporcionar places a tot aqueix exèrcit de llicenciats — advocats, metges, mestres d'escola, enginyers, arquitectes, etc. El resultat fou que els advocats es dedicaren a la política i els químics i enginyers a la invenció d'explosius i a la fabricació de bombes.

El tsarisme no pot ésser inculpat de manca de democratisme, ni d'obscurantisme. No fou poc, sinó massa, el que es féu en el sentit del progrés, i el pitjor de tot fou que aquest **massa** en el terreny político-social, econòmic i cultural hagués estat realitzat desordenadament, amb excessiu liberalisme.

El geganti edifici de la civilització i de la cultura russa mancava d'una base suficientment sòlida, i s'esfondrà, incapaç d'aguantar el seu propi pes.

Les bones intencions no mancaren mai en el Palau Imperial, però tots els seus intents, totes les seves iniciatives, foren sempre desviades per la inacabable legió d'enemics del soli.

¿Qui eren, doncs, aquests enemics i quin benefici els proporcionava la caiguda del règim tsarista a Rússia?

Això és el que manca examinar, segons el pla que ens hem traçat per a aquests estudis.

Alexis MARCOFF

Poezia Roselhoneza Catalana

Mon amic Francés Tresserre, decan de l'**Academìa dels Jòcs Florals**, e tot al còp (1) secretari perpetual de la **Ginèsta d'Aur** de Perpinhan, escribia dins LO GAI SABER de junh un polit article sul regretat (2) canonge Bonafont, **lo Pastorellet de la Vall d'Arles.** I mostraba così l'òbra de reviscòl, entrepreza en Roselhon per qualques òmes valents, abia portat de bèlas flors e de supèrba grana. E se, plan de temps, tròp (3) de temps, las bibliotècas catalanas calia que s'anèssen provezir sus las Ramblas de Barcelona, ara n'es plus atal.

Lo Roselhon a vist, dempèi qualquas annadas, una meison (4) daurada e granada de poezìa catalana. E quand, à la Santa Estèla de Clarmont, per Pentacosta, lo Consistòri del Felibrige deguèt atribuïr la cigala d'òr del majoral Bonafont, li foguèt pas brica malaizit (5) de trobar en tèrra roselhoneza un capèl dinne de la portar.

Laisatz-me donc, per uèi, vos parlar de quatre poètas catalans dont los vèrses m'an encantat. Vos aseguri que, se vos n' parli pas ambe tota l'aizidensa que voldriai, al mens los ai legits ambe grand plazer, e un plazer d'autant grand que coneisi los quatre poètas roselhonezes. Sabètz, quan òm conei l'òme, sa personalitat se vei dins tota son òbra, que sulcòp (6) a mai de vida e d'interès.

I

E, sens cauzir, preni lo primièr d'aquels libres: FLORS D'HIVERN. La fred que dempèi qualques jorns senhoreja, aboriva

---

(1) alhora.
(2) enyorat.
(3) massa.
(4) messa.
(5) no li fou gens difícil.
(6) tot d'una.

(7), sus nòstre terraire, me fa portar los èlhs sus aquell volume agradiu.

Joan Narach a pas (8), segur, la pretencion de voler atenhe à la valor e à la glòria d'un grand trobador. Sa pluma se garda plan de voler escaladar los cimèls del Parnase. Joan Narach se contenta d'èse poèta elegiac; mas, aquì, se fa sa plasa, simplament, e una bona plasa.

L'entendèm, gaireben cada an, als **Jòcs Florals** de Clemensa Izaura, nos dire sos poèmes d'una vots simpatica que s'arrondìs en pasant à travèrs sas mostachas galezas (9). Es l'òme simple, que cèrca pas l'efèt, que dis ambe bonomìa los sentiments dont refofa (10) son bon còr. E aquela poezìa agrada totjorn, perqu'es prèp de la tèrra, de la rasa, perqu'es, abant tot, la poezìa del ostal.

Lo profesor Amade, qu'es tant-ben poèta, e dont parlarai dins un moment, a escrit per FLORS D'HIVERN un prefaci en francés que qualifica justament la poezìa de Joan Narach: «C'est un vrai réconfort d'entendre célébrer les charmes de l'enfance, la puissance de l'amour maternel et le respect dû aux viellards, enfin le doux et naïf symbolisme des objets qui pour nous sont devenus des amis fidèles... Attaché à la tradition, Joan Narach l'a été, certes, de tout temps; mais, s'il tient à lui apporter sur le tard sa part personnelle en littérature, il le fait avec de juvéniles candeurs, sans aucune excessive amertume, éclairé simplement par une grande expérience de la vie».

Joan Narach es mai que mai lo poèta del ostal. Ne sab per còr totis los recantons (11), e nos dis la pats de la cozina tradicionala ambe la canson dels capfoguièrs, e los misteriozes encantaments del granièr; la filoza de l'aujòla (12), los sius joguets d'enfantons, la granda taula ont, mainadet, atenhia tot juste ambe lo front, la cadiereta qu'abia servit à tota la mainada, e ont foguèt lo uèitième a se sèire, tot aço bolèga son cor dosament e inspira à son èime los principis d'una filozofìa simpla, pozada (13) à l'escòla benfazenta de la vida siauda.

Se soven, lo poèta, de la falda de sa maire ont fazia bon s'endormir en escotant las cansons bresairas, e voldria tornar petit:

---

(7) primerenca.
(8) no té.
(9) gàlliques.
(10) sobreïx.
(11) recons.
(12) àvia.
(13) pouada.

«Ai! si tornés petit, en vostra falda, mare,
quand de la fred suprem sentiré la maldat!
I dins sa calentor, ai! si podia encara
m'adormir per l'eternitat!»

Qun polit, remirable tablèu qu'aquel del primer pas! La maire vòl ensajar se l'enfant se lansarà tot sol; l'a plantat sol, lo pauret, l'esquena à la paret; e, del mièch de la cozina (14), li fa miguetas ambe un fadejet (15); l'enfant gauza pas encara; es trop lènh sa maire; los brases aparaires (16), pracò, s'estìran cap à-n-el:

«Alea jacta est. Tot tremolant se llança
dins dels braços, resolt.
El primer pas és fet, mare, quina alegrança,
el nen marxa tot sol.»

E la litson segìs, totjorn simpla, totjorn bona:

«Infant, no tinguis por. Quan la mare te crida,
t'espera el seu amor.
Mes, quan no hi serà més, per marxar dins la vida,
guarda aqueixa temor.» (P. 58).

Lo vèrs es coladìs (17), e las estròfas son clasicas. La lenga es pura, del bon dialècte roselhonés ont sembla que, de còps, se sentìs pracò (18) l'influencia franceza.

II

Aquesta se tròba plan mens dins lo libre que m'a mandat l'abat **Castellà-Roger**, un dels melhors poètas de Catalonha. E, en dizent Catalonha, sabi perqué. Castellà-Roger es rector d'Err, en Cerdanha, ont bufa, mai que dins lo Conflent, o dins lo Vallespir, l'aire transpirenenc. Aquì l'anèri veze, un jorn plan caud del estiu de 1932, ambe la colonìa dels Corses de vacansas de Ripòll. Dins son ostalet perdut demest las ròzas, lo bon rector nos faguèt beure d'aiga plan fresca, e nos legiguèt de vèrses aflambats. Èra un regal per totis, e ajèrem pena à lo quitar. E, abant de nos laisar partir d'Err, sul camin poscos (19) devèrs Puigcerdà, Mossen Castellà-Roger nos volguèt faire las onors de son sanctuari, e de sa madòna. Nòstra-Dama d'Err es plan gardada, e s'òc merita. Re-

(14) cuina.
(15) joguina.
(16) protectors.
(17) flúïd.
(18) tanmateix.
(19) polsós.

mirèrem la Vièrge, legiguèrem las inscripcions anticas, montèrem al Camaril per i pregar. Polida, venerabla Nòstra-Dama, aparaira de la Cerdanha... Ès belèu mens coneguda que la Vièrge de Nuria, que la de Font-Romèu, tas vezinas. Mas, pòdes èstre fièra perqu'as, uèi, un poèta per te cantar. E lo poèta, es lo tiu gardian, lo valent rector d'Err.

La Sèrra inspirada (La Colline inspirée), pòrta, coma jostítol: Història poemàtica de Nòstra-Dama d'Err (900-1934). Un prefait parièr, se compren, es malaizit, perque l'istòria, se vòl demorar pron vertadièra, s'acomòda pas totjorn de la poezìa. E Mossen Castellà-Roger es poèta abant tot: i a qu'à legir son libre subrebèl **Els Camins immortals,** ont i a de tròses d'un lirisme inspirat. Abia dejà publicat l'epopèia de **Font-Romeu,** que foguèt tant lauzenjada en 1926, per las famozas fèstas del Coronament.

E donc, dins La Sèrra Inspirada, trobam l'istòria de Nòstra-Dama d'Err, portada dins lo païs per un penitent, estremada (20) per el dins lo troncàs d'un pibol (21), descobèrta per un pastre, recatada (22) dins un polit santuari que consacrèt en 930 l'abesque d'Urgèl Radulf. Lo poèta nos fa una poëtica descripcion de la vièrge, escalprada dins un bòs precios, sèita sus un trône fait del mème bòs dins una atituda ieratica, tenent sul genol del còr son Filh coronat que benezìs:

«beneeix com un bisbe, i porta la corona,
simbol de reialesa del celeste Orient» (p. 31).

Nos conta los miracles de Nòstra-Dama, que, per salvar Err de la pèsta, sortìs de son santuari e va sul grand camin benezir lo terraire, que fa plòure per gandir (23) lo païs de la secaresa. Nos paseja demest los ex-vòts que garnìson las muralhas de la capèla.

E, quand nos a dit los treboladises (24) de la Granda Revolucion e lo novèl trïomfe de la Madòna, monta al Camaril:

«L'amor del poble féu per vós el Camaril,
ornat de ric dosser i àngels de companyia;
un altar virolat de rica marbreria,
un mantell de brocat, i en els murs art subtil,
l'amor del poble féu per Vós el Camaril» (p. 62).

---

(20) amagada.
(21) pollancre.
(22) recollida.
(23) guardar.
(24) tribulls.

Aquì, parafrazant lo Cantic dels cantics e los Paires de la Glèiza cantadors de Marìa, lo poèta laisa rajar de son còr, en estròfas melodiozas d'una rara varietat, son amor de filh.

La traduccion franceza qu'accompanha lo poème catalan se contenta sobent de ne donar l'idèa generala, e, de còps, mancaria de correccion.

III

N'es pas atal de la traduccion de **L'Oliveda**, lo libre de poèmes del profesor **Joan Amade.**

Joan Amade a reunit jos aquel titol autonenc (25), empruntat a Mistral, una polida garba de poezias d'una granda varietat d'inspiracion dins lo detalh, mas dont la color prigondament catalana fa l'unitat. Aquel libre escrit «poc a poc», nos dis l'autor, es un «fil del cel català». I trobarem, donc, ambe de sovenirs — remembres de guèrra subretot — una bèla evocacion de la Catalonha. E, d'efèt, es tota aqui, la Catalonha, ambe lo cèl roje — **viu manglaner** — de sos solelhs colcs (26), lo perfum de sas garrigas, sa mar bresaira, sas Albèras blavas, son fièr Canigo, e la majestat de sas nèits esteladas.

Cal pas creire pracò que **L'Oliveda** siague res qu'un ensemble de poezìas purament descriptivas. Sufìs, per s'en avizar, de legir los tìtols dels capitols que lo compàuzan. I trobam, al costat de la **Cançò de la Mar y de la Llum** e dels **Ayres tradicionals,** los **Pensaments de cada dia** e las **Inscripcions per la vida nostra.** Acò es una pròba que, se Joan Amade sab esprimir lo Roselhon, tròba tant-ben dins el sa pròpria espresion. Sa poezìa ne serà donc que mai prigondament regionalista e tradicionalista.

Sab cantar talment plan la vida simpla del campèstre, la vida pastorala e sa pura beltat que nos n' comunica la languizon (l'enyorança) :

> **«Tanquem els ulls i escoltem l'esquellada**
> **Tarda d'estiu que somia i somriu**
> **Amb la dolçor d'una vida ignorada»...** (p. 22).

Nos dona tant-ben la languizon de son païs luminos dins **Rosselló** coma dins **Cant del Vallespir:**

---

(25) tardoral.
(26) postes de sol.

«Lo nostre Vallespir on l'hivern es tant dolç
Que hom veu a cada branca
De l'ametller cobert de gibre com un pols
Naixe aviat al sol vermell una flor blanca» (p. 148).

A travèrs totas aquelas poezìas, sentisèm l'estacament prigond de Joan Amade per son païs. Pòd dire ambe vertat à sos camps e à sos òrts:

«Senti que mon record al vostre s'és lligat
Com al roure és lligada l'eura» (p. 28).

Coma sobent, coma totjorn, à-n-aquel estacament solide à la tèrra, s'ajusta una granda fidelitat al pasat, à la tradicion, à la fe dels ancians. Ne trobam un exemple dins **Nit de Nadal,** encara mai belèu dins **Cant de minyones anant a la font ambe la dorca.**

I a donc entre J. Amade e sa patrìa roselhoneza una prigonda comunion. Es ela qu'es la sorga (27) o l'espresion fidèla de sos raibes que s'enàuran solent duscas (28) à la meditacion. Alavets lo ritme de las frazas poëticas se fa plus ample per estropar (29) mai armoniozament la pensada:

«Responeu, responeu, esteles lluminoses
A l'inquietud que corca el pensament humà,
I feu entrar la pau en ell, ja que el fossar
Nos espera, fret i negrenc, amb ses lloses» (p. 98).

Al costat d'aquela inspiracion tant auta e tant sevèra, trobam de pèsas d'una frescor tota rustica coma **Lo primer rossinyol,** o d'una gracia feminina coma **Ta mà.**

Es pron dire tota la riquesa d'aquel ensemble de poezìas, dont la lectura laisa una impresion de plenituda faita tot al còp de varietat e d'unitat.

Al profesor Joan Amade, un dels plus fervorozes animadors de la Renaisensa roselhoneza, dont s'es fait tant-ben l'istorian, son venguts, en 1935, los encoratjaments los mai prezioses: l'Academia dels Jòcs Florals li a donat per son libre **L'Oliveda** un prèts (30) de 3.000 francs, e lo Felibrige a fait d'el un majoral, en li fizant la cigala d'òr del canonge Bonafont.

---

(27) la deu.
(28) fins.
(29) embolcallar.
(30) premi.

IV

L'autre majoral del Roselhon es **Carles Grandó**, tant conegut dins lo Felibrige per son afogament (31), e que dis sos poèmes, à la fin de las taulejadas (32), d'una vots tant clara e tindarèla qu'òm diria de perletas d'aiga s'escampant sus de cristal.

Carles Grandó a publicat à Barcelona son libre de poezìas roselhonezas sens i metre la traduccion franceza, e acò es sinnificatiu. Joan Amade, Sebastià Pons, e tant d'autres, son mai poètas qu'òmes d'accion. Grandó, el, es abant tot òme d'accion, organizator. Sos amics se complàzon trop sobent dins un izolament olimpian, un pauc caracteristic de la renaisensa roselhoneza, autant franceza qu'occitana; Grandó, al contrari, entreten de relacions seguidas ambe los escribans de Barcelona e lo Felibrige oficial, e es subretot gracias à son activitat que, i a qualque temps, s'es poscuda constituïr la **Mantenencia de Catalonha.**

Mas l'òme d'accion estofa pas (33) lo poèta. Al contrari, li bufa l'inspiracion racica, e la primièra partida de son libre **Fa sol i plou**, es faita res que (34) de poèmes cantant la Catalonha, sas tradicions, son esperit, sos poètas. Aicì **L'Avia** — diriam l'aujòla — ambe sa litson:

«Vo'n aneu pas, fill, del breçol
i serveu la tradició santa...
I la veu passa
la veu se mor...
Mes lo jovent reprèn més fort
la canço forta de la raça
i l'himne sant esdevé un chor» (p. 16).

Aicì**Lo Rosselló** ambe son Canigo nevat, sas Alberas, sa mar, sas dansas, sas filhas graciozas, sos cendrozes olius, sas platges soleiades, sas hortes regalades;

«Salut, Rossello, el més ric branc
de la catalana branca» (p. 19).

L'ama poëtica de Carles Grandó viu de contun (35) ambe la natura e lo pòple, e lo ritme dels vèrses, lo balansament de las estròfas, mèmes (36) la rica varietat del vocabulari s'adàptan e

(31) ardor.
(32) banquets felibrencs.
(33) no ofega.
(34) solament.
(35) contínuament.
(36) fins i tot.

convénon merabilhozament per nos far sentir en plen la vida roselhoneza dins la seguida de las sazons.

Al bal, se desplega la sardana:

«Ajuntats, aquì aquì, mà per mà, a la rodona,
engarlanden el ball d'una mòbil corona,
idilica sardana en l'atzur volejant»... (p. 68).

Aicì lo passeig, la pasejada:

«A bracet, a bracet,
com les dones de Canet!
La més guapa
xipa-xapa
balanceja els seus pompills» (p. 79).

L'imatge evocatiu manca pas. La Llotja, lo vièlh monument de Perpinhan

«arruga el seu front inquiet...
Suspira la Llotja vella
en guardant el seu secret» (p. 81).

A Colliure, sus la mar, las velas estìran

«llur blanc triangle immaculat (p. 89).

e, dins la nèits serenas d'estiu, pel poèta

«..... un enguard d'amor
parpelleja a cada estela» (p. 95).

* * *

N'ai pron dit per mostrar la riquesa, l'abondancia de la poezìa roselhoneza en catalan. E n'i a d'autres poètas, alprèp de Joan Narach, de Castellà-Roger, de Joan Amade e de Carles Grandó. I a l'abat Barcelo, e Pau Berga, e Joan-Sebastià Pons, e Edmund Brazès, e Horaci Chauvet, e Simona Gay, etc.

Podèm donc aber fizansa dins l'avenidor de la poezìa catalana, e de la lenga catalana, e del esprit catalan, perque son los poètas que sempre manténen l'èime de la rasa.

Abat Jozèp SALVAT

CRÒNIQUES DE L'ESTRANGER

DE FRANÇA

Seny anglès - Tardieu, antiparlamentari

Hem estat a dos dits de la guerra.

El fet que ha cuidat provocar-la ha estat la denúncia feta per Hitler del Pacte de Locarno. Jurídicament, s'ha pogut adduir que constituïa un mancament unilateral a una convenció bilateral. I el mot infàmia ha sonat com un aliret. Com que la denúncia ha anat acompanyada d'una reocupació de la Renània per les tropes alemanyes, París s'ha commòs i el govern francès ha volgut veure-hi una amenaça de guerra.

Ens interessa, aci, tractar la qüestió vista des de París.

El que tothom ha pogut veure és un trastocament, una nerviositat, una ofensiva governamental de què no és lícit que un gabinet ministerial doni exemple. El discurs que Sarraut ha donat per ràdio ens ha mostrat un home que no era amo dels seus nervis. Hi ha frases, altrament, que un President del Consell no ha de pronunciar de cap manera en moments com aquells; per exemple, aquesta: «S'ha acabat la pau d'Europa, ja no té adob possible.» Més que més quan a seguit d'haver-la pronunciada, l'orador s'atura, fa una pausa, suspenent aixi el bategar dels cors dels qui l'escolten i, és clar, creuen, tot d'una, que tot seguit afegirà que s'ha declarat la guerra. Si Hitler, amb la reocupació de Renània, pren una mesura de violència, Sarraut el tracta amb una violència que hauria justificat la guerra. Fent paral·lel amb aquest discurs, els grans diaris de París que reben llur inspiració i els crèdits del govern han publicat cap çaleres amb lletres de cartell anunciant alhora l'arribada de les tropes alemanyes a l'Oest d'Alemanya i l'ocupació de les fortaleses franceses per les tropes de reserva, com si es tractés de dos moviments de batalla. S'han publicat unes fotografies provocadores que mostren les forces alemanyes i les forces franceses en llur acantonament. Hom comença de divulgar al públic els detalls dels recursos tècnics dels exèrcits. El súmmum potser el representa aqueix periodista que ha anat a visitar els soldats francesos en les fortificacions de l'Est —la famosa línia de defenses Maginot, composta de soterranis preparats i acondicionats per a resistir una invasió— i que, al cap de tres dies d'haver-se instal·lat aquests joves soldats en els albergs subterranis, declara que s'avorreixen, que

cal trametre'ls coses amb què poder-se distreure, talment com si ja portessin deu mesos de guerrejar, i que s'ha de reconstituir la institució de «padrines de guerra» i la tramesa de paquets als combatents. En l'endemà, el mateix repòrter escriu: «1870: invasió; 1914: invasió; 1936: ?». Pel fet d'haver visitat la guarnició de la fortalesa, creu haver retrobat «la vida de trinxera o poc menys. Sense els obusos, això sí, però sota llur amenaça». Es crea matemàticament una psicosi de guerra. Es publiquen intervius d'aviadors, es diu al públic que tal as de l'aviació, actualment civil, és un bon comerciant de província, però prompte i amatent a intervenir. Es mira de donar fiances al públic sobre la superioritat de les forces militars franceses... Però, ensems, es procura convèncer-lo que els alemanys es disposen a atacar. S'obliga el general en cap dels exèrcits francesos, en fer ús de la paraula davant l'assemblea de recordança a Strasburg, a emprar un llenguatge com si la pàtria ja es trobés sota el foc enemic. És evident que la premsa té l'encàrrec de «preparar l'opinió», de «redreçar la moral».

El govern, políticament, que val tant com dir obertament, ha adoptat una actitud de perdona-vides, de fanfarró que, de 1914 ençà, no havia pres *mai* cap govern.

No és desassenyat de preguntar-se si un hom perd el cap en llegir l'exposició de fets i de principis d'aquest Ministeri!

En aquests anys de pau, tots els governs que han passat pel poder han concedit a Alemanya allò que ha volgut. Durant deu anys, ens han cuidat eixordar el cuc de l'orella amb la cançó de les necessitats humanes d'abandonar el Ruhr, de pactar amb els alemanys, homes al capdavall com nosaltres, un Locarno de la pau. Si insinuàveu el més petit dubte sobre les disposicions pacífiques d'Alemanya, si dèieu: «però sembla que tracta de rearmar-se», us tenien per un mal francès i us titllaven de bellicós, d'antihumà, etc... Briand acabava de declarar la pau al gènere humà. S'ensenyava el pacifisme a ultrança. Calia suprimir dels manuals escolars el mateix nom de batalla, no parlar mai més de guerra, etc... I ara, de cop i volta, ens diuen que cal prendre el fusell i tòrcer el ganyot de Hitler. Encara no fa un any, llavors del plebiscit del Saar, la consigna oficial era: estava previst que el Saar alemany havia de votar pel retorn a la mare pàtria. Avui, perquè els soldats alemanys entren de nou en llurs casernes, hom diu que això és un atemptat a la pau, un crim, i que cal castigar-lo amb la guerra.

El París oficial, s'ha tornat boig?

No. El París oficial està senzillament russificat. La U. R. S. S senyoreja a París. Ara bé, la U. R. S. S., segons sembla, es creu amenaçada per Alemanya, si no avui, almenys demà, o demà passat. I la U. R. S. S. vol que el soldat francès l'ajudi a apallissar Alemanya abans que aquesta no s'hagi rearmat completament, abans no hagi esdevingut pràcticament invencible. La U. R. S. S. ja ha obtingut un resultat: el pacte soviètic. I és justament perquè ha estat signat aquest pacte que Hitler protesta i fa el gest simbòlic de reocupar el Rin. Val a dir que Hitler no ha pas obrat per sorpresa. Ja feia temps que havia previngut que si França signava un pacte amb els Soviets recuperaria el Rin. Però, ¿és ben segur

que la premsa de Paris, esclava del govern, havia assabentat el públic de les seves amenaces? La censura oficial s'exerceix amb tanta de severitat a casa nostra que no és pas cert que hagi publicat aquests advertiments. Abans de signar-se el pacte soviètic, Hitler volgué prevenir França públicament, mitjançant un interviu concedit a Bertrand de Jouvenel. I bé; tot Paris assegura que la publicació d'aquest interviu en un diari fou retardada per ordre del govern. Durant aquest temps, el govern cultava a fer votar el Pacte a la Cambra. S'entretenia la publicació de l'interviu per tal que l'opinió no pogués reaccionar i demostrar que no volia un tractat que, com sap prou bé, perillava d'enfellonir Hitler. I el tractat franco-soviètic ha estat signat. Hitler, convençut que és França qui ha trencat el Pacte de Locarno amb aquest acte soviètic, reocupa la zona renana. I a seguit el govern francès demana a tots els països signataris del Pacte que corrin a ajudar-lo, perquè França està amenaçada. Persones dignes de fe ens diuen, pertocant a aquest punt, que Sarraut, en el Consell de ministres celebrat el dilluns següent al gest de Hitler, volia decretar la mobilització! Els moviments bellicosos públics del carrer i alguns discursos pronunciats a la Cambra confirmen aquesta hipòtesi.

La confirmen encara més les crides a la unió sagrada que els agents ministerials dirigeixen al públic, Unió Sagrada com en 1914 en plena guerra, com si les hostilitats ja estiguessin desfermades!... S'assegura que en totes les associacions en les quals el govern té filtrats alguns agents, es requereix a llurs membres perquè oblidin llurs rancúnies en nom de la defensa de la pàtria, sempre com si els canons alemanys ja haguessin disparat sobre Strasburg.

* * *

Com reacciona l'opinió?

Els pagesos, que ja estan tips i assaciats de guerra, han subscrit una crida del Comitè Central de defensa camperola, el qual actua en nom de la Lliga de Terrassans. Tots els signataris són pares de família i han merescut d'ésser distingits per diferents fets d'armes notables en la guerra del 1914. Llur cap, Dorgères, fou condemnat a reclusió perpètua en una fortalesa pels alemanys per la seva resistència en 1914. Així, doncs, els qui parlen són herois, i ho fan en nom de la terra francesa que defensaren, no en qualitat d'«emboscats» o de diputats arrecerats a la Cambra, sinó de soldats d'infanteria. Reclamen la constitució d'un govern extraparlamentari nacional. Si han fet pública una crida d'unió de tots els francesos és amb mires a la pau. Però, a conseqüència d'haver fixat uns cartells per les parets de Paris, són perseguits per amenaça de mort.

Per altra part, tenen lloc reunions de joves susceptibles d'ésser mobilitzats que s'oposen que França vulgui entrar en guerra per tal de defensar els Soviets. Les associacions d'antics combatents lliures, sense ingerència del govern, demanen que es constitueixi un govern on puguin ésser representades totes les tendències. És, certament, el menys que pot demanar una gent que hom vol fer batallar...

Fet encara més significatiu... un oficial de reserva conegut meu, en

trobar-lo fa poc, em deia: —Acabo de presentar la dimissió d'oficial de reserva. No vull pas manar homes, si s'ha de fer guerra per defensar els Soviets.

Què farà el govern en aquest cas concret? No pot acusar aquest francès de negar-se a servir. Prefereix servir com a simple soldat; per tant, bé que no vulgui manar, no defuig de complir el seu deure.

Gest particular, tal vegada aïllat, però ben eloqüent.

A ruralia, sembla que els camperols confessin que estan disposats a complir llur deure si França fos envaïda, però declaren que *no es mouran* per motiu d'una guerra provocada per a la defensa dels Soviets. I m'asseguren que el mateix exèrcit està preocupat per aquest estat d'ànim.

De tot el que precedeix pot concloure's que, en el cas d'una guerra afavorida per uns governs de seny migrat, a França no existiria pas la unitat moral. És clar que cadascú compliria el seu deure, però no sense revolució prèvia. Dels parers que he pogut recollir es dedueix que no pocs francesos *volen en primer lloc,* abans d'anar a defensar la pàtria, fer caure el govern.

Ara bé; el govern, sord a les amenaces i a la indignació, segueix en plena fanfàrria. Els mateixos homes que durant més de vint anys han passat per tots els abandonaments de prestigi francès i han estat partidaris de fer tota llei de concessions al Reich, ara s'han aixecat com un sol home per obligar Hitler a retirar les tropes del seu propi país.

He mirat d'aconseguir l'explicació d'aquest estat d'esperit.

Un membre de l'extrema esquerra m'ha dit:

—Si Hitler s'instal·la vora el Rin, nosaltres perdem tot avantatge material sobre l'exèrcit alemany. Si recula, el conservem. Ara bé; essent imprescindible que el tinguem, cal que no menyspreem aquest moment per a fer la guerra, perquè si esperem, Alemanya serà més forta... serà invencible. I la victòria dels Soviets, a Europa, serà impossible.

—Però Anglaterra...

—La deixarem aïllada, despullada del seu paper de gran potència, fora de Locarno.

A França, estem presenciant una cosa completament esbalaïdora.

Els lectors em faran la justícia de recordar que jo ja l'havia anunciada en una altra ocasió.

Havia avançat que l'esquerra volia la guerra, la seva guerra, de la mateixa manera que la burgesia va voler la seva l'any 1914. L'esquerra, que s'escarcanyava preconitzant la pau i el desarmament, ara no parla sinó d'armes, es congratula de la construcció, a còpia de molts milions, de la «línia Maginot» que garanteix la defensa de la frontera, i fa agres retrets a la gent d'Acció Francesa i altres antics «nacionalistes» per llur «pacifisme»! La gent conservadora, reaccionària, vol la pau, i les esquerres, en canvi, es daleixen per la guerra. Només faltava aquesta paradoxa perquè acabés en el ridícul una època en què haurem vist com l'Home es tornava boig.

Entretant, els ministres de l'Aire i de Marina proclamen, vingui o no a to, que no hem de tenir cap mica de por, que la nostra força militar

està al millor punt, i fins que es pot passar de tot ajut estranger. Les velles extremes esquerres, que abans criticaven qualsevol crèdit militar que es votés a la Cambra, es declaren belligeres i s'alegren que Maginot, que havien arrossegat pel llot dient que era un odiós capitalista que preparava la guerra. etc., hagi fet, a desgrat de llurs censures, aquesta línia de fortificació que ha de servir per a repellir els alemanys, enemics de la U. R. S. S....

Cosa inconcebible: darrerament s'ha celebrat l'aniversari de Verdun sense que hi prengués part *cap ministre*. Els morts de la gran guerra. als ulls dels ministres actuals, no tenen cap valor. Però volen nous morts per tal de defensar llur política...

Tot això perquè la guerra del 1914 era una «guerra burgesa» i la que ells preparen és la defensa de la Rússia soviètica contra el feixisme alemany; així ho confessen ells mateixos.

Ara, que és de témer que Itàlia, davant una resolució d'aquesta indole, davant les provocacions que el govern francès fa a Alemanya i la confessió que es tracta d'una croada contra el feixisme, es negui a secundar un país que no invoca Locarno sinó per a envestir els Soviets!

* * *

¿Què faria França tota sola, sense l'ajut d'Anglaterra, i àdhuc el d'Alemanya?

Per sort, Anglaterra està amatent a fer tornar a la raó un govern caigut en oradura.

Quan hom llegeix que Flandin no vol ni tan sols entrar en conversa amb Hitler, s'adona que un refús semblant voreja la pura bogeria belligera.

Flandin pensa alhora en l'acord amb Anglaterra, en una conferència a La Haia, en anar bo i sol, en dimitir de la S. D. N.; en un mot, en qualsevol cosa mentre els alemanys retirin les tropes del Rin. Sense pensar que, si no ho fan, és un afront per ell i una derrota sense precedents per la política de la nació. Bé és veritat que si els seus sentiments bellicosos estan a l'altura de les seves bravates...

* * *

Resta ben clar i ben entès, per les persones raonables, que el pacte franco-soviètic no és cap niciesa. Dintre la tradició dels grans polítics de la Història sempre s'ha vist que es procurava aconseguir, contra els progressos dels seus enemics, compensacions entre els adversaris d'aquests. Suposant que els alemanys fossin eterns enemics i que calgui, almenys cada seixanta anys, fer-los la guerra... Atès, en fi, que el govern no vol ni provar de conversar amb els alemanys i que vol tenir-los per enemics, es comprèn que pensi en la U. R. S. S., però, ¿per què en fa una arma contra Alemanya?

El que passa és que, sota les aparences de política exterior, no hi ha altra qüestió ni altra mira que la política interna. Alemanya ja no és més que el camp de batalla on es desplegarà la contesa volguda, preparada i sospesada entre el capitalisme i la dreta d'una banda i l'anticapitalisme i l'esquerra de l'altra. No és pas aquest el lloc ni el moment de discutir la validesa, la justificació i la necessitat de la reforma o de la supressió

del capitalisme. Hom es pot plàanyer senzillament que, en comptes d'afrontar el problema d'una manera resolta en el terreny interior i, per conseqüent, doctrinal, els extremistes hagin pensat agreujar amb aquest problema les dificultats franco-alemanyes, que ja són prou i massa grosses. Ara bé; no poden pas invocar, tanmateix, amb sinceritat, una collusió entre les dretes franceses i Hitler, sabent com saben que França no és hitleriana i que no existeix cap antisemitisme entre nosaltres. En canvi, ells, mentrestant, fan la gara-gara als Soviets i s'hi alien en causa comuna.

* * *

Hi ha un embull tal de cartes, que un polític de talla, André Tardieu, acaba de renunciar a la vida parlamentària i declara que a França ja no es pot governar per mitjà del Parlament.

Al moment en què tanta de gent es basqueja per aconseguir una acta de diputat, André Tardieu renuncia a presentar-se en les pròximes eleccions, allegant que: «No hi ha res a fer ja a les Cambres». Heus ací les seves declaracions: «Les idees que ara defenso, accentuant-les, ja fa cinc anys que les defenso.» «La meva dimissió no és un fi, sinó un començ». «No és pas per allunyar-me de la batalla que faig el que faig: és per batre'm millor.» «Contra les forces de decadència, de desordre i d'inèrcia hi ha una batalla a lliurar i una batalla a guanyar.» «Els uns han dit que era mort; d'altres, que agonitzava; d'altres, que estava pertorbat, descoratjat, desenganyat, neurastènic, sumit en el dilettantisme; que feia filosofia sobre una roca, on, per més penyal que fos, cultivava flors i, per dir-ho tot d'una vegada, que «no volia saber res de res. Ja ho veuran!» «L'acció no s'ha pas d'exercir dintre la vasa de les Cambres, sinó al defora. A dins, un és paralitzat; a fora, s'és lliure. És a fora on jo crec que m'he de situar. És a fora on jo vull, amb independència, lliurar la batalla.» «Crec que al Parlament hom està mancat alhora de temps i d'independència política.» «Crec que, per ésser escoltat de les masses, que es malfien dels elegits, cal abans convèncer-los que hom no els ha de demanar res i, per tant, no és menester pertànyer a les assemblees.»

Aquestes opinions no són pas aïllades. En els partits d'esquerra també hi ha persones que hi veuen clar i creuen que el millorament social, la desaparició o l'endegament equitatiu del capital poden assolir-se per mitjans distints de la supressió de la civilització a què conduiria fatalment una guerra europea. Aixi, com a exemple, hom veu «Le Populaire», diari d'esquerra, com trona contra «L'Humanité». Una altra paradoxa!

En resum, la veritable esperança de la pau, en aquests moments, està en mans d'Anglaterra.

A França: divisions entre esquerres, el Front Popular que s'ha tornat belliger, les dretes que s'han fet conservadores pacifistes i el govern que viu en un enervament apropiat per a fer esclatar incidents fronterers. Aquest vent de follia compromet el present sense cap fiança de salvar l'esdevenidor.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

D'ANGLATERRA

S. M. Eduard VIII d'Anglaterra

La nit del 20 de gener, dilluns, va morir, després de vint-i-cinc anys d'un regnat exemplar, Jordi V, succeint-li el seu fill, el princep de Galles, el qual fou proclamat Eduard VIII.

La primera declaració oficial que va fer el nou rei en adreçar-se al Consell Privat, fou prometre de treballar, com ho havia fet el seu pare tota la vida, al servei i benestar dels seus súbdits de tots els estaments socials. «Deposito la meva confiança i compto, va dir, amb l'afecte i la lleialtat de la meva gent, de tot l'Imperi».

No hi ha cap dubte que aquesta confiança serà fermament corresposta. Els monarques anglesos mai no han estat tinguts en tan gran estima per totes les classes socials, ni han estat establerts amb tanta fermesa com ara i cap rei no ha pujat al tron amb més seguretat de tenir tot el suport cordial dels seus súbdits.

Un princep molt popular és segur que esdevindrà un rei molt popular. Mai no ha buscat la popularitat, aquesta ha vingut a trobar-lo a ell, perquè sempre ha actuat com si fos un dels seus súbdits. Aquest és el veritable encís de la seva personalitat, malgrat les restriccions del seu enlairat naixement, de les barreres del convencionalisme i de les pesades responsabilitats de l'Estat. Eduard és popular perquè gaudeix d'una gran gentilesa, té un caràcter jovenívol, però alhora és de pensar seriós. Li desagrada l'ostentació i la pompositat i pren part en les funcions oficials tan sols perquè és la seva obligació. Es un sportman en tot el sentit de la paraula. Pren i sempre ha pres interés pel més humil dels seus súbdits. No segueix els costums establerts, s'ha marcat un nou camí en la seva manera d'actuar, prescindint de la forma oficial. Viatja d'un lloc a l'altre en un dels seus aeroplans particulars, pilotant-lo sovint ell mateix, i en tornar a Sandringham, després d'haver prestat jurament de fidelitat a la Constitució, ho féu per mitjà d'un tren ordinari, enlloc del tren especial.

El rei Eduard va néixer l'any 1894; compta, doncs, actualment quaranta-dos anys i és solter. La seva infància va transcórrer feliç; però no fou aviciat ni per la seva besàvia, la reina Victòria. La seva primera educació va ésser feta per una institutriu francesa. Als catorze anys va

començar la seva carrera naval com a cadet en el Collegi d'Osborne, passant després al seriós Collegi Dartmoor i al vaixell de guerra «Hindustan» en el qual va servir tres mesos. Quan era cadet, va dir: «El meu pare em digué que no havia d'ésser en res diferent dels altres alumnes». Després, en l'exèrcit, el seu pare no va voler tampoc que se li tingués cap excepció en la vida militar ordinària. Va entrar a formar part de l'exèrcit en començar la gran guerra i era tan sols capità quan l'armistici fou signat.

Quan va deixar el vaixell «Hindustan», la seva educació fou continuada amb una curta estança a Paris i un any a Oxford. Durant la seva estada a Oxford, amb els altres estudiants, anava a les caceres, jugava al futbol pel collegi i se'l podia veure córrer per la vora del riu animant els de la barca del collegi, que es preparaven per a la cursa. En tot seguia la vida de la Universitat. Prenia cursos especials d'història i d'idiomes moderns. Mentre molts dels seus companys anaven en auto per anar a classe, ell hi anava muntat en la seva bicicleta.

Quan va esclatar la guerra, l'any 1914, tenia vint anys. Va demanar d'anar al front; però Lord Kitchener, llavors generalíssim de l'exèrcit britànic, va refusar-li-ho absolutament. El que era llavors príncep digué: «Si em maten, en tinc d'altres que poden ocupar el meu lloc». Kitchener respongué: «Es veritat, però no vull córrer el risc que sigueu fet presoner». De totes maneres, malgrat això, més endavant va arreglar-se-les per anar al front i va servir a Flandes, Egipte i també va visitar el front italià; era molt difícil d'apartar-lo de les zones de perill.

D'ençà de la guerra, ha estat gran viatger, hi ha molt pocs països que no hagi visitat. Les seves visites als dominis i a les colònies li han valgut el títol d'Ambaixador de l'Imperi.

Eduard VIII formava part d'una expedició de caça a l'Africa en l'any 1928, quan el seu pare caigué malalt de gravetat i va haver de tornar immediatament a casa per fer-se càrrec dels afers d'Estat. Des de llavors ha pres sempre més un gran interés en els problemes de l'obrer, particularment dels ex-combatents i dels sense feina. Els problemes comercials sempre també han ocupat la seva atenció.

El rei és molt amant dels esports a l'aire lliure i hi ha pocs jocs que no sàpiga jugar.

Quan no està ocupat pels seus deures oficials, treballa en el seu jardí, juga a golf o vola cap a un lloc o altre amb el seu aeroplà, que és la seva manera preferida de viatjar.

Es l'home més popular d'Anglaterra, el que més agrada, el més estimat i el més demòcrata dels reis.

Festes shakespearianes

La celebració de les festes shakespearianes a Stratford-on-Avon, que començaran el dilluns de Pasqua, dia 13 d'abril, seran les més llargues celebrades fins ara. Duraran vint-i-quatre setmanes, dues setmanes més que l'any passat. No és pas de sorprendre que el festival augmenti en

popularitat. Allí, en el cor d'Anglaterra, on Shakespeare va nèixer i va morir, la representació de les seves obres sembla que prengui un caire com no es troba enlloc més. Un dels assistents va dir: «Els que hi prenen part estan tan en caràcter i el llenguatge que usen és tan superbament nostre, que mai no deixo Stratford-on-Avon sense semblar-me que haig de trobar pel carrer els germans i germanes dels personatges shakespearians que he vist en el teatre». La ciutat i el camp que la volta són tan típicament anglesos, que en conjunt fan que el festival sigui un dels principals esdeveniments de l'any a Anglaterra. El dia més important de tots els del festival és el 23 d'abril, en el qual té lloc la celebració de l'aniversari del naixement de Shakespeare. Comença el dia ondejant les banderes de les nacions a «Bridge Street» (carrer del Pont) com a emblema de l'homenatge del món al poeta, el missatge del qual és universal. Després hi ha una peregrinació des del lloc on va nèixer fins a l'església de la Trinitat, on Shakespeare fou enterrat. No és una processó en tota regla: qualsevol pot afegir-se als nois procedents de l'escola de gramàtica on, en el seu temps, Shakespeare estudiava. El batlle i els consellers de la ciutat formen la part més important d'aquesta manifestació. Més tard hi ha un *lunch*, seguit de discursos pronunciats per actors, crítics, ambaixadors i entusiastes de Shakespeare, tenint sempre tots ells una tonalitat d'agraïment i de crítica elogiosa. En aquests actes hi ha una completa absència de formalisme i nacionalisme, tothom és shakespearià; hi ha gent de totes les parts del món, de tots els credos i de totes les idees polítiques.

La primera obra que es representarà serà «Troilus i Gressida». «Molt de soroll per res» serà representat el dia 24. Les altres obres que vindran després seran: «El rei Lear», «Romeu i Julieta», «La dotzena nit», «Julius Cèsar», «La fera domtada», «El mercader de Venècia», etc.

El gran teatre-monument de Stratford-on-Avon ha estat considerablement engrandit amb el propòsit d'acomodar la immensa gentada que s'espera que vindrà pels festivals shakespearians.

Les regates d'Oxford i Cambridge

El dia 4 del passat març van tenir lloc les famoses regates de les Universitats d'Oxford i Cambridge.

Els equips de les barques de les dues Universitats altra volta van lluitar per a obtenir la supremacia en l'art de remar. No són solament els estudiants antics i presents de la Universitat els qui tenen un gran interès en aquestes curses, ans també tot Anglaterra, i àdhuc molta gent de països estrangers. Milers de persones, mateix que altres anys, cobrien les vores del riu abans que comencés la cursa; hi havia gent enfilada dalt dels arbres, sobre les teulades de les cases i de les fàbriques, fent ús de tots els mitjans per a poder veure millor les regates. Allí es veia, com en altres anys, gent reunida de totes les classes, rics i pobres, treballadors i comerciants.

La primera d'aquestes curses fou l'any 1829 i des de llavors 88 curses

han tingut lloc. D'aquestes, Cambridge n'ha guanyades 47 i Oxford 40; una vegada van empatar. Oxford va guanyar un cop nou anys seguits i Cambridge ha guanyat durant els dotze anys últims.

Aquestes regates són una institució britànica, no hi ha cap cursa que tingui el caire d'aquesta. La gentada plena de bon humor que s'aglomera a tota la llargada del riu, hores abans, per poder donar tan sols una ullada a les barques quan passin, sorprendrien el visitant de Londres en atravessar aquest el pont de Putney, camí de l'embassament del Putney, per observar el punt de sortida de la cursa. A tota la vora del riu veuria titelles fent representacions, marxants venent fotos i biografies dels membres dels equips, altres venent la cinta blau-fosc d'Oxford o bé la cinta blau-clar de Cambridge, colors adoptats pels respectius equips en llurs uniformes i rems. Aquestes regates són anomenades amb encert «l'espectacle gratis més gran de Londres».

Després de la cursa, quan la major part de la gent se'n va cap a casa discutint els mèrits de la lluita dels equips i el resultat de la cursa, molts es queden enrera amb el propòsit de felicitar els guanyadors i d'obtenir autògrafs.

Aquesta cursa sempre s'ha distingit per l'ordre, el bon humor, la paciència de la gent i l'entusiasme. En el Continent és sorprenent també l'entusiasme que desperta aquesta regata. Molta és la gent que hi va de tots els indrets d'Europa i se'ls distingeix fàcilment entre els grups plens d'alegria.

La nuvolada d'una guerra torna a enfosquir l'horitzó d'Europa

A principis del mes de març, Hitler va fer sentir a tots els països del món, particularment als d'Europa, una sotragada elèctrica. Alemanya altra volta ha vingut a ocupar un lloc principal en la premsa i ha posat en moviment els diplomàtics. En altres ocasions, després d'una setmana poc més o menys, l'excitació passava sense greus conseqüències. ¿Passarà ara? Tot indica el contrari. Tot assenyala el fet que aquesta vegada la nuvolada romandrà fins que esclati.

Hitler ha enviat les seves forces a ocupar el terreny desmilitaritzat d'Alemanya a les proximitats de França i de Bèlgica, gairebé sense avisar i sense prèvia negociació amb els que van imposar-ho com obligació a la nació alemanya després de la guerra 1914-1918. Per tant, ha trencat un punt, probablement el més important, del Tractat de Versalles i, el que és pitjor, ha trencat el Tractat de Locarno, que fou signat per Alemanya bonament, sense cap coacció i del qual, segons ells mateixos, quedaren completament satisfets. Hitler està encoratjat per l'èxit que ha tingut en els seus anteriors actes d'audàcia per a cometre'n d'altres; però, tindrà èxit aquesta vegada? Tot sembla indicar que no.

Hitler va comptar massa amb la lliberalitat d'Anglaterra i amb el desig d'aquesta de conservar la pau a tot cost; però no va comptar amb l'actitud que els altres signants del Tractat, particularment França, prendrien. França, en el present cas, es sent forta i està determinada a usar

la seva fortalesa, perquè té l'exèrcit darrera seu i el d'altres nacions. Hitler és comparativament feble, perquè no té l'exèrcit d'Alemanya al seu favor en aquest cas.

Malgrat tots els esforços i les bones intencions que Anglaterra pugui tenir per fer un arranjament pacific, ha de recordar que Alemanya va equivocada i que França té raó. Si Alemanya no cedeix quelcom i si França determina conservar els seus drets, Anglaterra no té altra opció que posar-se al costat d'aquesta última i castigar a Alemanya per la seva infracció. Alemanya hauria pogut obtenir molt més per mitjà de vies diplomàtiques, però pel que es veu, el seu orgull no li ha permès de fer-ho. Anglaterra ha de recordar, i probablement ja n'ha fet esment a França, que aquesta és responsable fins a cert punt de la present situació. Si ella hagués de tot cor ajudat Anglaterra i la Societat de Nacions en el moment que el conflicte italo-etiòpic esclatà, Itàlia hauria estat bloquejada i aquest conflicte estaria ja acabat fa mesos. Hitler no s'hauria atrevit a donar el cop, car no hauria pogut comptar amb la divergència anglo-francesa.

Hi ha una cosa quasi certa, i és que, sigui el que sigui el resultat de les negociacions per a la pau a Londres, no hi haurà guerra en la part Occidental d'Europa, aquesta vegada. Es evident que Alemanya té ara altres projectes; però, desgraciadament, França hi serà arrossegada i això és el que amoïna Alemanya, i és per això que ha ocupat la vall del Rin. Moltes són les coses que indiquen que hi haurà aviat un conflicte armat contra Rússia per part d'Alemanya, Itàlia i el Japó. França, és clar, com aliada de Rússia, haurà d'anar al seu ajut. Alemanya no vol la guerra amb França aquesta vegada. Alemanya estaria molt contenta que França no prengués tant de interès en el que ella fa; però la passada experiència ha fet que França temi l'armament alemany. El poderós armament d'Alemanya està destinat en aquest moment a Rússia, no pas a França. Rússia ho sap i ha arrossegat França a un pacte francorus de mútua protecció, amb el qual espera obligar l'Europa occidental a prendre un interès en el futur conflicte, que podria ésser que ells (els russos) perdessin. Alemanya, adonant-se del que significa un pacte franco-soviètic, s'ha apressat a remilitaritzar el territori més enllà del Rin, perquè França no pugui atacar-la per allí, en ajuda de la seva aliada Rússia.

Sabent les intencions d'Alemanya, Anglaterra no ha pres fins el present massa seriosament els forts cops que ha donat Hitler i hauria deixat passar també aquest últim sense càstig si no fos per la pressió de França, que sempre està summament temorosa del que Alemanya fa.

Ara, què és exactament el que passarà? Ja fa molts anys que Rússia és considerada l'enemiga de tot país normalment governat: l'enemiga jurada de qualsevol nació on les lluites polítiques donen ocasió a establir tendències comunistes. Els Estats Units recentment han tingut treballs amb la U. R. S. S. sobre propaganda comunista; Anglaterra, en dues ocasions ha hagut de trencar completament les relacions diplomàtiques amb Rússia per la mateixa causa, i se sap que hi ha un considerable nombre de propagandistes comunistes en moltes poblacions d'Eu-

ropa i Asia. Les que s'han quedat al marge són Alemanya, Itàlia i el Japó, on els propagandistes russos tenien l'esperança de trobar terreny abonat per a les llavors del bolxevisme. Es molt probable que, en temps no llunyà, les provisions de municions i altres materials de guerra que aquests tres països han estat preparant serviran per anar contra el bolxevisme, el seu enemic comú.

Una guerra en aquest sentit seria certament beneficiosa per a Europa, car Rússia verament ha estat la «bête noire» per a tots d'ençà que van establir la U. R. S. S. La desfeta del bolxevisme a Rússia fóra la mort del comunisme de tots els altres països, car seria com si s'hagués fet volar amb dinamita el seu quarter general. A part d'això, fóra una manera de donar sortida als sentiments bellicosos d'aquests Estats militaritzats, i allí podrien fins satisfer el seu afany de possessions colonials.

No fóra d'estranyar que, abans d'acabar-se l'any, una forma de govern diferent manés a Rússia, sigui a Moscou, sigui en altre lloc.

La llàstima és que, desgraciadament, l'Europa occidental quedarà un xic embolicada en aquest conflicte, per tal com França segurament hi serà arrossegada. Induïda per la por que li fa el poder creixent de la seva veïna, enemiga de raça, s'ha agafat a l'ham que li ha preparat Rússia i ha complicat els afers per a ella i per als altres. Anglaterra no haurà d'ajudar França en aquest cas, puix solament està obligada a ajudar-la en cas que algun país l'ataqués. Anglaterra es limitarà en el futur a quedar-se al marge i anar observant, cosa que França també faria igualment si no tingués la por cerval que té d'Alemanya.

R. T. I. HEGARTY

Trad. Alfonsa Perés.

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

UN PROBLEMA MORAL. La continencia periódica en el matrimonio, pel *R. P. Mayrand, O. P.*

Amb aquest llibre, traducció del francès, són ja dos els que la Casa editorial Subirana ha publicat. L'altre és el nostre «Grave caso de conciencia en el matrimonio».

Encara que per un camí distint, el llibre del Dr. Mayrand, dominic francès, pervé al mateix fi que nosaltres, és a dir, que sense motius sòlids no es poden posar en pràctica els avantatges del mètode Ogino-Kuans. És, per tant, un bon llibre en la matèria. — JOAQUIM MANYÀ.

NUESTROS JOVENES Y LA PUREZA, per Mons. *Francesc Olgiati*, Professor de la Universitat catòlica del Sagrat Cor, de Milà. — Traduït al castellà de la vuitena edició italiana per Cebrià Montserrat, prevere, doctor en Filosofia i en sagrada Teologia. — Editorial Lluís Gili, Còrsega, 415. Barcelona.

Les set edicions italianes d'aquest petit llibre d'un centenar de pàgines parlen prou clar de la seva utilitat i bona acollida, i garanteixen l'encert de la versió castellana que ens ofereix la casa Lluís Gili.

Si les primeres temptatives de l'aviació, en les quals l'èxit era una volada més o menys alta i de breu duració per a acabar amb una caiguda a terra més o menys desgraciada, però sempre afrontosa, no haguessin estat superades per una voluntat forta de volar, d'*aixecar-se* de terra, no gaudiríem avui dels avantatges formidables que ens ofereix.

El que és l'aviació per a la societat és la puresa per a la vida espiritual,

moral, familiar i social. La puresa és la força moral, és el caràcter, és la convicció.

En les conferències —més ben dit, converses— que l'autor tenia amb els joves de *«Federació Juvenil Milanesa»*, n'hi havia de tots els estaments socials. Cadascun d'aquest parla en el llibre de la *seva* puresa en el mitjà social en què es desenvolupava: fàbriques, casernes, universitats, etc. El llenguatge és bastant real i potser ho hauria d'ésser més. El llibre, però, encoratja, i ensenya a volar a les regions serenes de la virtut. Es un llibre del dia.

Felicitem de cor la casa Lluís Gili i el traductor Dr. Montserrat per la selecció i la traducció. — JOAQUIM MANYÀ.

LA VIRGINITAT TRIOMFANT. Drama sacre-musical en un acte i en vers, del *Doctor Mn. Tomàs Bellpuig*, música del mestre *M. Vinyes*.

Brindem aquest llibre-partitura del magnífic drama sacre-musical del nostre collaborador Mn. Bellpuig als joves de les nostres Universitats, Collegis i Seminaris. Es un magnífic número final d'una vetllada del dia de Sant Tomàs d'Aquino.

Jefté, jutge d'Israel i protagonista de l'obra, oferí a Déu en holocaust la persona o animal que primer li eixiria a l'encontre en regressar ell triomfant de la batalla contra els ammonites. La que eixí fou la seva filla única, Scila. El malaurat pare s'esquinçà els vestits i acomplí el vot, després d'haver concedit a la dissortada jove uns dos mesos d'ajornament perquè plorés la seva virginitat.

Com estava terminantment prohibit el sacrifici humà (Deut. XII-31) i més encara que la víctima de l'holocaust fos una dona (Levit I i VIII), sosté l'autor que Scila fou occida solament amb mort civil, això és, li fou negada des d'aquell temps tota participació en els negocis humans, constreta a renunciar a la formació d'una família, obligada, de grat o per força, a subjectar-se a l'esterilitat, que en aquells temps era la taca més vergonyosa que podia caure sobre un israelita, perquè tots aspiraven a ésser ascendents del Messies i quan la més bella de totes les virtuts encara no havia estat coronada pel Fill Diví de la Mare Verge amb aquesta corona radiant que és l'ornament més preciós de la nostra Religió sagrada.

Jefté, en el drama, es creu deshonrat de no poder veure's reproduït en els fills de la seva filla i per tant eliminat de l'ascendència del futur Messias. Prefereix la mort real de la jove a tara tan infamant i es desespera de no haver complert el vot d'holocaust, malgrat el consell del Sacerdot Pinhàs de no complir-lo.

Se li apareix la Virginitat que diu quant gran és aquesta virtut davant de Déu i deixa sentir el cant del chor de verges cristianes que seguiran les petjades de Jesús. Jefté parla de la sang encesa pel foc de la passió i la Virginitat li ensenya el més savi dels homes i dels sants, el verge Sant Tomàs d'Aquino, que passa per l'escena extasiat cantant *Nobis datus nobis natus ex intacta virgine*, mentre la Virginitat explica tota la glòria que tindrà el sant.

El chor de les milícies angèliques canta l'himne dels seguidors d'Aquino.

Encara li deia el cor que la seva filla hauria pogut ésser la mare del Messias i aleshores li diu la Virginitat que la mare del Messias ha d'ésser una verge, perquè només Déu ha de tenir per Pare.

Un chor d'àngels canta *Tota pulchra es Maria... Tu gloria Jerusalem*, etc.

Apareix la Mare de Déu cantant *Magnificat anima mea Dominum.*

Jefté l'adora i beneeix la virginitat de la seva filla, la qual reveurà gloriosa un dia als peus de la Mare de Déu.

La música i l'aparatositat de la decoració enlairen el conjunt del drama i en fan una peça que es pot representar davant del públic més exigent. — JOAQUIM MANYÀ.

JESÚS, LLUM DE L'ÀNIMA. Meditacions per a cada dia de l'any, per Mossèn *Antoni Ferrer, Pre.* — Foment de Pietat.

Ens ha arribat el segon volum d'aquestes meditacions tan adients per als fidels practicants de casa nostra. Cada dia de l'any, segons el temps litúrgic, té la seva meditació. Cada meditació té només que tres paginetes que es poden meditar i llegir en un quart d'hora i el llibret cap a la butxaca sense fer destorb.

Es ben bé l'evangeli del dia meditat.

Felicitem l'autor i una altra vegada el Foment de Pietat. — JOAQUIM MANYÀ.

CONTRA LA APARICIÓN DE LA VIDA. Hechos y reflexiones del Dr. *G. Clément.* — Traduït del francès pel Dr. *Antoni Tomàs*, prev.

Acabem de fullejar aquest llibre, el setè volum de la ja famosa col·lecció «Amor, matrimonio y familia» que l'Editorial Eugeni Subirana ve publicant amb tant d'èxit.

Els qui cerquen un estudi, història i refutació detallada i apurada de la teoria de Malthus, les trobaran aquí perfectament explicades.

La traducció del Dr. Tomàs és neta, clara i precisa. La presentació no desdiu dels altres volums de la col·lecció.

Felicitem l'Editorial Subirana i el Dr. Tomàs. — J. MANYÀ.

OFICIO DE LOS PADRES Y DE LOS MAESTROS EN LA EDUCACION DE LA CASTIDAD, por *A. Lemaire*, S. J. — Traduït del francès.

Aquest és el sisè volum de la interessantíssima col·lecció «Amor, matrimonio y familia» de l'Editorial Subirana.

No és un llibre de títol atractiu i pobre de contingut. No, aquest llibre no enganya: amb un llenguatge just, real i sobri va explicant el formidable tema d'iniciar el jovent en l'educació de la virtut de la puresa; però no d'una manera absurda, solament parlant de la virtut i deixant en la ignorància de l'ús lícit i bo de les potències per a la generació, sinó amb una veritable educació sexual.

En un llibre recent *The Psychology of the Boy*, el pastor Servanté, capellà dels Exploradors de la Diòcesi de Londres, constata aquesta observació curiosa: «En el nen normal, l'interès per les qüestions relatives al naixement, sexe i altres paregudes, es revela entre els tres i els cinc anys». Malgrat semblar això

exagerat, és cert que un nen despert, si té confiança en els seus pares, farà molt prompte, inocentment, en ocasió d'algun infantament, preguntes referents a la vinguda dels nens al món; les preguntes que farà seran tant més atrevides com menys sospiti l'escabrosa dificultat de la resposta dels pares.

Han de contestar els pares aquestes preguntes? Li contaran una mentida més o menys enginyosa matant en el nen la confiança en la veracitat dels pares? No trigarà a comprendre que el que cerquen és burlar la seva indiscreció en la pregunta, i cercarà fora de casa una explicació més clara —*però més perillosa*— del que vol esbrinar.

Aquesta qüestió tan pràctica, tan necessària, resta clara llegint aquest llibre, que hauria de tenir i llegir tot pare de família. — JOAQUIM MANYÀ.

EL SALARIO FAMILIAR, per *B. Quetglas*, prev.

L'actualitat d'aquest llibre del Dr. Quetglas, ben conegut a LA PARAULA CRISTIANA, és palesa del tot.

Que el títol del llibre resta exhaurit del tot, en són una prova aquestes preguntes que copio literalment:

«Hemos dicho que el salario familiar es el suficiente para el sostenimiento de una familia.

¿Qué entendemos por sostenimiento?

¿Qué entendemos por familia?

¿Qué necesidades familiares ha de cubrir el salario familiar?

¿Hasta dónde ha de extenderse la potencialidad económica de dicho salario?»

Només llegint una pàgina d'aquest llibre —del qual l'exemplar que ara tenim davant és la segona edició— hom veu justificades les lloances del senyor Arquebisbe-Bisbe de Mallorca i del Dr. Arboleya. Els qui vulguin copsar el sentit social de la doctrina de l'Església en tindran prou amb aquest llibre.

Com s'aplica el salari familiar a la Ciutat del Vaticà, com a alguns països d'Europa i com a Mallorca —d'on és l'autor— ho trobarà aquí detallat.

Tant de bo que llibres com aquest s'haguessin publicat vint anys abans. Potser ens podríem apuntar a favor nostre les millores obtingudes per l'obrer. — JOAQUIM MANYÀ.

MANUAL DE APOLOGETICA. Introducción a la vida cristiana, pel Dr. *A. Boulanger*, canónigo honorario de Arras. — Traducción espaèola del Dr. *Joaquim Sendra*, canonge.

Després de llegir aquest llibre preciós, ens vénen al pensament aquests desigs: quina llàstima és que aquest llibre no pugui figurar com text de religió als nostres Instituts, i millor encara a les nostres Universitats!

En un sol volum de cinc-centes pàgines és condensat amb claredat el bo i millor de l'apologètica, el suficient per a un coneixement de la nostra religió en els homes de carrera.

Ben encertada ha estat l'editorial Políglota en publicar aquest llibre, la pre-

sentació i relligament del qual és impecable. La nostra felicitació. Ara presenta la segona edició i és prova que el públic li ha dispensat bona acollida.

Nosaltres la recomanem amb tota insistència als joves metges, advocats, enginyers, etc., si volen ésser conseqüents i no contentar-se amb un coneixement migrat de llurs creences religioses. — JOAQUIM MANYÀ.

ANGLE, per *Josep Maria Boix i Selva*. Impremta Altés. 1935.

Heus ací un llibre d'un jove poeta. Poesia d'una ànima sensible, oberta als corrents moderns. Poesia fluida, alada, sense enfarfecs enutjosos ni sentimentalismes ploraners. Josep Maria Boix i Selva s'encara davant la vida amb una actitud d'enamorat. Veu les coses en la simplicitat més pura. I les canta a mitja veu, sense forçar els accents lírics. Per això, a la primera lectura del seu llibre de poemes, als esperits poc observadors pot semblar-los que les ingenuïtats abunden. No és pas així. Boix i Selva té un concepte prou elevat de la poesia per saber trobar, en cada instant, l'expressió més justa, la volada lírica més adient. El nostre poeta estima la vida, a despit de saber veure-la en la seva grisor, al revés dels poetes «surrealistes» que la menyspreen, com diu encertadament un crític, «per tal de desfer la tirania del món, del món tal com és en realitat, per perdre's voluntàriament —suggestionats per Freud— en el món heteròclit dels somnis i explorar les regions més insospitades de l'inconscient i de l'incognoscible».

En un primer llibre gairebé sempre s'endevinen influències captivadores. En «Angle» són vistents. El poeta, tanmateix, les resol amb una gràcia ben original. Sap matisar els conceptes, i les estrofes ragen amb aquell punt d'originalitat que les fan tan simpàtiques.

El poema que inicia el volum, «Entre estels, en escrinys d'alba», dintre el seu to melangiós i gairebé infantil, es percep l'alenada lírica d'un poeta que sabeu que no ha de defraudar-vos. Ho palesen aquests versos d'un arrodoniment sentimental i d'una excellent troballa expressiva:

Guardeu, àngels, el meu cant,
entre estels, en escrinys d'alba.
Estels, cants, medalles d'or,
ai si pugessin les garses!

Al llarg de les quaranta pàgines d'«Angle», el poeta ha vessat allegories de goigs i turments. I tot ho ha fos en uns versos elegants, com per purificar les taques d'ombra que pugui haver-hi en les imatges sempre fidels a l'estat anímic del poeta. Hi ha una gran diferència entre l'ànima del romàntic que no lluita i tothora es plany, i la de Boix Selva, puix que aquest, a despit de recórrer de vegades «pels camins polsosos», podrà despertar-se i entrellucar la «tímida albada». Contràriament al poeta romàntic que es plany, s'agita o s'abandona i es perd en el caos.

Si el nostre poeta sap veure, amb aquella sensibilitat tan afinada, que

L'ocell ha bastit el niu
amb pètals de roses mortes...

comprèn, també, amb l'acuïtat de les ànimes que en tot saben trobar el contrapès, que

(Enterrades en un niu
són tèbies les roses mortes...)

Aquesta admirable actitud del poeta que sap veure el clar-obscur de les seves sensacions fa que la seva poesia no adquireixi un to monocorde, ni l'entelin massa les alenades pessimistes.

Si els moments de desencís vénen a sotraquejar el seu esperit, com en el poema «Metamòrfosi», en canvi, en «Frisança marina» es pregunta amb l'avidesa de l'enamorat dels gaudis estètics:

¿En quina onada naixerà un estel,
quan fulguri la nit dins de la mar?

Amiel, amb aquella lucidesa de l'home que escorcolla totes les frisances, deia que «Un paisatge és un estat d'ànima». El poema de Boix i Selva «Extasi» —d'una gran ressonància lírica— corrobora l'apreciació del filòsof ginebrí. Aquella visió de l'església «amb el silenci i caravanes d'astres», incita la imaginació del líric que recorre verals fantasiosos on l'ànima resta extasiada, presa en la terenyina del món irreal, malgrat d'ésser una realitat la causa suggeridora del poema.

Es difícil de predir la ruta que seguirà Boix i Selva en l'esdevenidor, puix que en aquest primer llibre hi ha poemes alats, frescos i xarbotants de lirisme com «Alba», «Rossinyol» i «Nostàlgia», i d'altres que prenen un to penserós, de vegades greu, i fins i tot són que embolcallats amb un vel de pessimisme. D'aquests darrers preferim «Soletat abrupta». Es un poema profund, sense ésser boirós, on els mots es succeeixen rítmicament, alhora que les imatges agafen la nota precisa per tal de donar una visió plàstica de la tempesta que ens descriu el poeta.

Boix Selva, a semblança de Garcia Lorca, té una imaginació pictòrica i un pregon instint musical. Els seus petits poemes són, al nostre entendre, els millors del volum. Jo crec que la seva poesia és, per damunt de tot, intuïtiva i de llampegueig, encara que a voltes existeix una commixtió entre la profunditat i la gràcia subtil d'alguns poemes.

Com a prova del que diem, podríem adduir els seus versos« Bandera» i «Nocturn immens», aquest darrer amb el cenyiment de les tres estrofes diàfanes:

I el cel en la mar.
En el cel estrelles.
En l'espai la nit.

El qui ha escrit això és un líric eminentment intuitiu. — LEANDRE AMIGÓ.

VISIONS DE CATALUNYA (MALLORCA), per *Joan Santamaria*. Llibreria Catalònia.

Tots prou sabem que l'excellent prosista Joan Santamaria és un enamorat de la naturalesa. És un home que davant la magnificència d'un paisatge vibra amb una joia primitiva, d'enamorat que no sap veure les imperfeccions de l'estimada. Així, doncs, no esperem mai que les seves impressions sobre la terra que ens descriu vinguin entelades per objeccions ni crítiques, ans al contrari, la seva ploma no s'atura davant l'elogi més incondicional i vehement.

Per això aquestes «Visions de Mallorca» són tan acolorides i brillants. Santamaria veu el paisatge pintat sempre amb tons enlluernadors, gairebé estridents. I així, la seva prosa és sucosa i pren un relleu i una pompositat ben

característiques. Mallorca ha estat cantada per bon nombre d'escriptors catalans i mallorquins, però jo crec que pocs han sabut interpretar tan fidelment com Santamaria la seva bonhomia i el seu color tan viu i divers.

En descriure'ns l'arribada a la badia de Palma, no pot contenir el seu entusiasme delirant. I, en virtut d'aquest glatir, que mai no l'abandona, deixa consignats uns paràgrafs frescos, esponjats de gràcia i claredat.

«L'aire té un color trencat de poncella i la mar turgent i mòrbida, respira com un pit, amb un bleixar amorós i tranquil. Un vol de gavines s'ha després d'un escull blau com un terròs de vidre, i a contrallum, damunt la franja rosada i carnosa de l'Orient, em fa l'efecte que una flor s'ha esfullat com un desmai en la punta afilada del vapor.»

Santamaria narra les seves emocions de viatger amb una empenta lírica que mai no s'acaba. Llegint els seus comentaris sobre les terres mallorquines restem anorreats per l'abundor descriptiva i la minuciositat dels detalls que el nostre autor sap copsar amb esguard encisat i sincer. No creguéssiu pas que els elogis ditiràmbics siguin consignats perquè si, d'una manera convencional. Res d'això: són sinceríssims.

És clar que la terra mallorquina és pròdiga per a ésser cantada amb un gran amor. Cal recordar que unes de les millors pàgines literàries de Santiago Russinyol són sobre Mallorca. Joan Alcover, Costa i Llobera, Maria Antònia Salvà, Llorenç Riber, per no citar-ne d'altres, ens han llegat descripcions admirables de l'*Illa Daurada*. Però Joan Santamaria ha recorregut aquelles terres i n'ha copsat, amb minuciositat i verisme, totes les característiques.

El nostre autor no s'acontenta, tanmateix, de fer-nos veure la beutat de les contrades que visita, en un sentit solament descriptiu i líric. De vegades ens narra suscintament fets històrics. La narració, però, no pren mai un aire d'enciclopèdia ni d'història feixuga, puix que la seva prosa, tothora llampant i lírica, anguileja enmig dels actes consignats, per exemple, en el «*Llibre dels feyts*». Així, en explicar-nos la mort dels dos Montcades, en el capítol dedicat a Portopi, sap donar-nos una visió fidedigna i alhora amarada de tendresa, amb aquell final poètic i serè tan corprenedor: «Això esdevingué de bon matí, en un jorn de setembre, frescoi i amorosit, mentre les aloses i les cogullades cantaven i refilaven per aquests rostos i pinedes».

Dintre l'exuberància descriptiva i poemàtica dels paratges que Santamaria ens pinta, a voltes sorgeixen figures que fan més atractives les seves visions. Aquestes figures serveixen per donar encara més amenitat a la seva prosa, sempre sucosa i alegre. Aquesta joia que xarbota de les seves frases tallans i vives no impideix, però, de fer-nos veure tares i defectes nostres. Així, quan és a Valldemossa, sent a la badia uns que «xerraven fort, feien tabola i parlaven mal de tothom». I es diu pels seus dintres: —Aquests són catalans.

Com ja havem dit, aquestes visions de Mallorca no tenen, però, un caràcter merament descriptiu. Enmig de la narració, Santamaria fa aparèixer figures humanes plenes de vivacitat i àdhuc d'una gràcia còmica molt ben trobada. Així, quan ens parla de Sòller, la ciutat neta i plena d'un alegre bullici meridional, que contrasta amb la plàcida somnolència i el ritme tranquil de les altres poblacions de Mallorca, amb pocs trets ens pinta aquell tràgico-còmic personatge anomenat *Paparritx*, l'home del carretó dels «mantecados», dissortat en l'amor

i no gens afavorit físicament, degut a la seva veu de femella escanyolida. És una figura que agafa un fort relleu i que difícilment s'esborra de la memòria.

Un altre autor podria haver fet acabar la contalla en un to més aviat patètic. Santamaria, però, ens insinua només una tragèdia. La basteix, tanmateix, amb un humor fi per acabar amb aquella frase que assenyala tan bé la manera d'ésser de l'autor de «Narracions extraordinàries»: «Al capdavall, en aquesta vida, la qüestió és passar l'estona». És clar que aquesta apreciació ha de prendre's en el sentit concret del cas a que ell es refereix.

No hi ha dubte, però, que Santamaria no és un home boirós: el seu optimisme es veu reflectit àdhuc en la seva prosa. Una prosa xarbotant d'esclats i d'entusiasmes. — LEANDRE AMIGÓ.

LES REVISTES

Les reproduccions d'articles d'altres fetes en aquesta secció tenen només caràcter documental: la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

REFLEXIONS SOBRE LA NOVA POLÍTICA AGRÀRIA DELS SOVIETS, de *C. Ielita-Wilczkowski*, tret dels «Dossiers de l'Action Populaire», 10 nov. 1935. (Tr. J. U.)

El gran experiment agrari intentat per Stalin es troba encara força lluny del seu terme. Per tant, tot judici definitiu a aquest respecte fóra prematur. L'esdevenidor dels camps russos sembla tant més incert que els promotors mateixos de la gran reforma demostren haver perdut un xic de llur seguretat i donen mostres d'indecisió.

Tot amb tot, sembla ja evident, a hores d'ara, que el pla inicial, inspirat per la vella doctrina leninista, ha estat reconegut irrealitzable i abandonat pel dictador. L'esforç que la minoria dirigent desplega ha rebut una nova orientació. L'ideal del comunisme integral, d'un sistema igualatari brutalment anivellador, cedeix el lloc a una nova concepció, vagament «solidarista».

Sorgirà una síntesi viable d'un compromís imposat per la força de les coses? ¿Es trobarà una fórmula que conjugui l'interès privat amb l'esperit de col·laboració col·lectiva? El règim actual ¿serà capaç, en fi, de resoldre el problema de què sembla haver entrevist la solució? Tals són les qüestions que es plantegen en el moment present. No tenim pas, certament, la pretensió de predir el futur. Tanmateix, voldríem que ens fos permès d'emetre una opinió i d'aventurar algunes hipòtesis. Les formulem escaridament, bo i fent observar, de tota manera, que no podrien ésser apreciades amb prou exactitud si no es relacionaven amb les que permet, en el terreny de la producció i de l'organització industrials per exemple, o fins i tot de la política internacional, la tendència constatada en la revisió del Marxisme primitiu.

L'error inicial dels col·lectivistes

El pla inicial de la reforma agrària adoptat per Stalin en 1929 perseguia, com és sabut, un objectiu econòmic i social alhora. Obra de doctrinaris, aquest

pla, del punt d'albir econòmic, no oblidava, tanmateix, les realitats russes. Els avantatges tècnics de les grans explotacions agrícoles, que, en permetre l'ús de mètodes perfeccionats i d'un utillatge modern, posaven remei a l'esbocinament excessiu de la terra, eren tan aparents com indiscutibles. Essent la gran propietat senyorial inadmissible per principi, una solució del problema de la terra s'imposava per si mateixa als dirigents soviètics.

Malauradament el realisme, per bé que relatiu, de què donaren mostres els promotors en el terreny de l'economia, va fallar-los en el domini social. Un desconeixement esbalaïdor de la història social de Rússia agreujà els errors que resultaven de l'esquematisme grosser del pensament marxista.

Proletaritzar el pagès: tal era l'objectiu social de la col·lectivització agrària. Aquesta idea era profundament arrelada en la consciència de la vella guàrdia leninista. Era alimentada per l'odi que els teoritzadors racionalistes sentien pels camps conservadors, arcaics i particularistes, per la vella rancúnia que experimentaven els desarrelats, els fracassats, els intel·lectuals, anèmics envers aqueixa força elemental i caòtica que no reeixien a fer entrar en llurs esquemes. Vagues visions d'un món mecanitzat, dutes pels emigrats, de llurs peregrinacions a través del món occidental, s'afegien a aquests sentiments instintius.

El camp transformat en una fàbrica gegant, el pagès transformat en obrer agrícola: heus aquí unes concepcions manifestament estranyes i hostils a la mentalitat terrassana. Tot amb tot, el reconeixement d'aquesta veritat en realitat repugnava d'allò més al poder que governava en nom d'una república obrera i camperola. Declarar la guerra d'una manera oberta a la immensa majoria del país, ni els més temeraris no gosaven a pensar-hi. Es cercà una marrada. La fraseologia marxista va servir una vegada més: es tractava, va dir-se, d'alliberar el camperol d'una classe que l'explotava vergonyosament. I hom afegí: només la influència nefasta dels «kulaks», d'aquesta classe corrompuda, impedeix que el terrassà virtuós reconegui els beneficis del comunisme agrari. Cal, doncs, anihilar aquesta classe sense tardança, per al més gran bé de la població agrícola.

Adoptada aquesta tesi, que figurava a la base del pla stalinià, amb fervor per neòfits crèduls, esdevingué la font d'una sèrie d'errors i dessabors tan cruels i costosos com inútils.

El kulak: realitat i símbol

«La liquidació dels kulaks en tant que classe» semblà d'antuvi una empresa fàcil. ¿No es trobava hom davant l'exemple de 1917-1918, llavors que la classe dels nobles rurals havia estat anorreada amb una rapidesa que no era gens d'esperar? Comparat amb aquesta classe antiga, rica, poderosa, capaç d'aixecar exèrcits i de cridar l'estranger al seu ajut, el kulak semblava ben poca cosa.

Tanmateix la feblesa dels nobles rurals radicava cabalment en llur «caràcter de classe» ben pronunciat. Separats del poble per llur educació, per llur ascendència, per llurs gustos i aficions, per llurs costums i per llur cultura, res no els lligava orgànicament amb les masses camperoles; no s'imposaven a ruralia sinó en virtut de drets hereditaris o senzillament del «dret d'acabalats». Sobrevivent aquesta classe dels temps passats, amb un relleu ben marcat sobre el cos

social de Rússia, constituïa un meravellós fitó. Els cops que descarregà la revolució van atènyer-la al mig del cor. Postrada, no es podia tornar a aixecar; destruïda, no podia renàixer.

Els kulaks, per contra, a penes formaven una classe distinta. Eren certament una selecció de la classe pagesa, però una selecció en formació, d'origen massa recent perquè hagués pogut adquirir trets ben pronunciats. Podien observar-se, entre els kulaks i entre els pagesos pobres, els mateixos instints, les mateixes aficions, les mateixes creences. Hom no troba en el punt de partença d'aquest fenomen de diferenciació de què el kulak era el producte sinó una diferència de temperament: energia, iniciativa i perseverança d'una banda; indolència peresa i resignació de l'altra.

Això a part, aquest fenomen caracteritza tota la història social de Rússia. Car, tot i que certes teories massa simplistes, reassumides en l'actualitat per la propaganda germànica, pretenen representar-se aquesta història com la d'un poble incapaç d'iniciativa i esforç, prompte a plegar-se sense protesta a les exigències d'una minoria d'origen estranger, la realitat és altrament. Cert que els trets d'indolència asiàtica abunden en el rus; cert que la història social de Rússia presenta un fenomen desconegut en el mateix grau a Europa (el de la servitud progressiva de la classe rural, lliure a l'edat mitjana, reduïda a servatge a l'època moderna); la literatura nacional ha immortalitzat aquesta manca de caràcter, de resolució, de coratge moral que s'observa tan sovint entre els russos; tanmateix hom no pot pas oblidar que aquest mateix poble indolent, en el decurs de la seva història milenària, s'és aplicat sense interrupció a un immens i dur treball de civilització nacional.

Sotmetre's a la colonització o colonitzar ell mateix, vet ací el dilema que tostemps es plantejà davant el rus. El primer període de la història russa podria resumir-se així: defensa de les grans vies comercials, obertura de nous mercats, desforestació de la immensa boscúria que circuïa els primers nuclis de població. En el transcurs d'una lluita acarnissada contra les invasions i contra les forces de la naturalesa, s'operava una selecció contínua. Quan, sota l'empenta dels nòmades, s'enfonsaren els principats meridionals, sorgia la Rússia moscovita com per miracle enmig de la selva finlandesa, obra de «kulaks» nobles i plebeus. Llavors de la humiliació més gran dels prínceps varegues (*), les repúbliques comercials de Novgorod i de Pskov van conèixer una prosperitat inoïda. Quan els primers tsars organitzen llur estat centralista damunt les ruïnes del poder mongol, quan el sistema de servituds es precisa i es solida, l'esforç colonitzador pren una nova direcció: tot un poble de descontents, de revoltats, de corsaris de terra ferma, de traficants intrèpids, d'individualistes afamegats de llibertat es llança a la conquesta de l'estepa fèrtil, de la gran via fluvial del Volga, dels mercats orientals, de les immenses planúries de la Sibèria misteriosa. Sota els Romanoff, aquesta embranzida colonitzadora no es detura fins a les riberes del Mar Negre i del Pacífic. Hom s'oblida massa sovint, obsessionat com és per la cruel injustícia del règim de servitud que ateny en aqueixa època el seu punt àlgid, que al costat de les masses reduïdes a esclavitut es desenrotlla, a les províncies septentrionals, una classe rica de grangers

(1) Prínceps descendents de Rurik, cabdill de la tribu escandinava que, durant la segona meitat del segle IX, penetrà a Rússia i sotmeté els finesos i els esclaus. — N. del T.

independents, que tot un poble de menestrals, de traficants i de negociants manté el prestigi comercial dels russos. Els mateixos serfs ¿són realment aquells éssers resignats i embrutits de què se'ns parla? Els fets ho desmenten. Sense parlar de les grans revolucions de Razin i de Pugatxeff, són innombrables les revoltes camperoles. I és tal la força d'aquest esperit «burgès» que la servitud no ha reeixit a esllucar ni a privar de nous grifols, que tot just alliberats en les condicions econòmiques més precàries, els pagesos aconsegueixen comprar, en una cinquantena d'anys, més d'un terç de les terres senyorials venudes per la noblesa que s'arruïna.

Aquest terrassà que, a força de treball, de perseverança i d'astúcia, ha sabut arrodonir el seu clos a expenses del senyor remís o del veí colgafocs o desventurat, constitueix la darrera encarnació d'aquest esperit de llibertat i d'empresa que es manifesta sota els aspectes més variats a totes les èpoques de la història russa. Es per això que Stalin, després d'haver vençut fàcilment uns kulaks reals dels quals podia denunciar les turpituds, topà amb el kulak simbòlic i inassequible, amb el kulak que reneix ara com adés enmig dels camps proletaritzats, és a dir amb aqueix kulak que viu en estat latent en l'ànima de tot camperol rus.

La derrota del kulak real

Mirem d'un xic més a la vora la història de la lluita agrària que desencadenà Stalin en 1929. Des del començ, l'acció dels comunistes no es limità a anorrear les explotacions més riques, les d'aquells kulaks que, durant l'època revolucionària, no solament s'havien beneficiat del repartiment de les terres senyorials, sinó també de la ruïna de nombrosos terrassans mitjans, massa febles per a suportar els rigors del «comunisme militar». El govern, creient que era arribat el moment d'acabar d'una vegada amb l'explotació individual, invità tota la pagesia a allistar-se a les granges collectives. Tota propietat privada fou condemnada en principi a desaparèixer. Sense esperar els resultats d'una campanya de propaganda sobre els efectes de la qual hom no es feia gaires illusions, es procedí a la collectivització «integral», que s'acomplia en una sèrie d'alcaldades locals. La distinció entre explotadors i explotats, tan cara als doctrinaris, no fou observada en la pràctica. Tots els qui resistiren o es sospità que volien resistir compartiren la sort dels kulaks.

L'actitud del camperol davant d'aquesta collectivització a ultrança no fou uniforme. Mentre estigué en causa el veritable kulak, les passions i els interessos donaren el to a la contesa. Més laboriosos que el comú, més forts, i àdhuc més útils en un sentit, el purament econòmic, aquests homes pecuniosos, egoistes i generalment no massa carregats d'escrúpols, eren, del punt d'albir social, l'esquer de tots els odis. Així, doncs, el govern, en la seva lluita contra el kulak real, trobà nombrosos aliats. Els mateixos mòbils marxistes, per contra, perderen no poca força quan es tractà de desposseir els pagesos mitjans o pobres. Degut a això, hom recorregué a una altra tàctica: la lluita agrària prengué l'aspecte d'una lluita entre dues generacions.

En efecte, si els pares de família establerts més o menys sòlidament, es mostraven poc inclinats a sacrificar llur independència, en canvi la joventut camperola, massa nombrosa per a poder comptar amb un bon assentament, massa

turbulenta i massa activa per a resignar-se a una existència mísera, no sentia cap inclinació a mantenir l'estat de coses a què eren tan aferrats llurs majors. I els agents comunistes, per acomplir «la transformació socialista dels camps», es valgueren d'aquesta joventut treballada pel misticisme revolucionari i enllepolida per les perspectives meravellosament belles que hom feia resplendir als seus ulls. No els calgué pas vèncer una resistència seriosa. El pagès individualista, agafat desprevingut, cedí a la força. Els recalcitrants van fer una expedició sense ganes a les regions polars.

La victòria del collectivisme semblava completa. Tanmateix, no ho era més que en aparença. La segona etapa de la lluita agrària marcà la revenja camperola.

No és precisament en el domini de l'Economia on cal cercar aquest desenllaç paradoxal, que tal vegada ja pressentia Stalin en 1930, llavors que, bo i denunciant «el vertigen de l'èxit», donava un primer avís als seus agents massa zelosos. Els avantatges que comportaven la maquinària poderosa i la vasta superfície de les explotacions collectives des del punt de mira del rendiment, compensaven amb escreix, en efecte, els perjudicis soferts per la producció agrícola a conseqüència de la paràlisi privada i de la ruïna gairebé completa de la cria de bestiar. En la hipòtesi que el govern hagués reeixit a fer treballar conscienciosament els pagesos elevats al grau de proletaris i empleats a les «fàbriques de blat», de segur que les xifres de la collita haurien ultrapassat els rècords anteriors. Ara bé, la metamòrfosi «socialista» del terrassà, que els doctrinaris donaven per descomptada, tardà qui-sap-lo a venir. L'aparell de coacció que aleshores hom volgué emprar va revelar que era defectuós i impotent. L'esforç comunista xocà amb el «factor humà» i el que decidí la sort de la palestra fou el «problema de les organitzacions».

La revenja del kulak simbòlic

Quan, davant la impossibilitat d'una franca resistència, els pagesos afluïren en massa a les kolkhoses, els comunistes van trobar-se quasi completament desbordats per aquesta allau camperola que ara urgia de disciplinar. Si va ésser relativament fàcil de sotmetre d'una manera formal aqueixa massa desarmada i inculta, si les expedicions punitives contra els insotmesos van poder-se organitzar amb gran rapiditat i amb poca despesa, es féu sentir cruelment, en canvi, l'absència d'organitzacions imprescindibles per a educar i dirigir els kolkhosians nou-vinguts. Els funcionaris que hom reclutava en les organitzacions locals del Partit, units a llurs administrats amb lligams de parentiu o de veïnatge, esdevenien tot sovint (i no sense raó) sospitosos de complaença i de complicitat criminal. D'altra banda llur tasca era molt àrdua. La producció agrícola estava greument compromesa. La sort del pla quinquennal es trobava en joc. Tot amb tot, ben poc es podia comptar amb el zel dels propietaris espoliats que no veien en el treball collectiu sinó una penosa obligació. Com no es podia comptar, tampoc, amb el treball d'aquell proletariat agrari que només cercava en les granges collectives un mitjà de viure a expenses de l'Estat. L'entusiasme de les joventuts comunistes era un recurs molt feble. Llur ardor no compensava de bon tros llur inexperiència. Llur esforç sincer no tenia continuïtat.

De tota manera, el govern no capitulà. Recorregué als grans mitjans. D'una

banda va amollar un xic la seva intransigència collectivista. Mitjançant un sistema de salaris desiguals i de primes, mirà d'estimular l'esforç dels kolkhosians. Per altra part, alhora que feia aquestes primeres concessions a l'interès privat, s'esmerçava a reforçar l'aparell de control i d'educació política. Va seleccionar-se tota una plèiade de comunistes experimentats; sermonats copiosament i amb un gros gavell de privilegis, van ésser enviats pels camps per tal que prenguessin en llurs mans la gestió dels afers que els comunistes locals havien demostrat amb reiteració no saber dirigir. Aquests nou-vinguts, que van compondre les «seccions polítiques», no van pas tenir més èxit que els antics dirigents. Llur activitat abrandada, llur arrogància i la manca de miraments amb què tractaven no solament els camperols, sinó també la burocràcia local, van suscitar tost la malmirença de tothom. Es formà un «front comú» entre kolkhosians i buròcrates. Els membres de les seccions polítiques van trobar-se molt aviat en una situació força compromesa, convertits d'assaltadors en assaltats.

Hi hagué repressions brutals. Va córrer la sang a totes dues bandes. No cal, però, exagerar la importància d'aquest terrorisme rural. La victòria dels camperols no fou pas aconseguida amb aquests actes de desesper; el que desarmà el govern va ésser llur tàctica rabosa i tenaç.

Reclòs per força a les kolkhoses, el pagès individualista s'adonà tot seguit dels avantatges que podia treure de la seva nova situació. Si s'hagués mantingut —baldament hagués estat en principi, a títol de propietari individual— fora del règim comú, les sospites o les persecucions governamentals i l'enveja dels seus veïns ja desposseïts l'haurien aclaparat en el seu isolament moral. Per contra, una vegada emmotllat dintre el marc del règim collectiu, el sospitós, el facciós esdevenia un ciutadà que gaudia de la plenitud dels seus drets. Ben entès, aquests drets teòrics eren un bon tros illusoris. Tot amb tot, el seu nou estat de «socialista» duia al terrassà avantatges reals. De la igualtat fictícia que regnava a les kolkhoses no trigà a sorgir una nova mena de solidaritat. L'entesa entre pagesos víctimes de la mateixa arbitrarietat fou cosa fàcil per tal com llevat d'unes quantes kolkhoses models, de les que hom atén per a fins de propaganda, les noves granges collectives, a desgrat de tots els esforços del govern, no van rebre cap organització ben definida, cap personal ben preparat, ni van ésser sotmeses a cap control regular. Abandonats a si mateixos, obligats a engiponar-se tot sols, quitis de complir les exigències del pla i de salvaguardar les aparences, els pagesos que, per la màgia dels mots havien esdevingut «socialistes», s'organitzaren dintre les kolkhoses a llur manera. Les primeres concessions arrencades al govern per la força de les coses, encoratjaren els kolkhosians. Sotmesos exteriorment, coberts per una complicitat tàcita, es posaren a reconstituir, d'antuvi amb timidesa, després amb una gosadia creixent, llur fortuneta privada, tan compresa en el decurs de l'ofensiva collectivista. Aquesta tendència, que el partit comunista havia combatut al principi amb totes les seves forces, va rebre en 1934 una mena de consagració oficial, quan Stalin llançà la contrasenya sensacional que manava al pagès de moure's sense traves. No cal dir que, si fins durant l'època que precedí aquest gest liberal, els estatuts de les kolkhoses no eren respectats amb massa fidelitat, la generositat del dictador donà el senyal de la reconstrucció més o menys franca de l'explotació individual dintre les granges collectives. Hom augmentà la superfície de la parcella destinada a l'ús personal del kolkhosià, van veure's reaparèixer ramats pertanyents a par-

ticulars, i va organitzar-se un tràfic intens. Se'n seguí una diferenciació social i donà naixement als primers embrions d'una nova plèiade camperola semblant, fins al punt de confondre-s'hi, a la dels kulaks «liquidats». En aquestes noves condicions, les «seccions polítiques» resultaven tan engavanyoses com inútils. Hom va sacrificar-les. El nou estatut que Stalin es decidí a donar a les kolkhoses, en 1935, no féu sinó legalitzar una situació de fet.

L'armistici

Doncs, després d'una sèrie de decrets que tendien a millorar la situació del camperol, Stalin presentà als delegats de les kolkhoses un nou projecte d'estatut d'«artel». Amb un entusiasme indescriptible, si hem de creure la memòria oficial, l'Assemblea aclamà la magnanimitat del dictador. Aquest entusiasme oficial ens deixa una mica escèptics. Si el Congrés podia allarar-se d'haver assolit el que desitjava, no és pas perquè la decisió del Govern fos inesperada, ni espontània. Si els camperols eren sincers en aclamar la treva, no era pas, ben cert, que els mogués l'agraïment.

La sorpresa que provocà el nou estatut en certs medis estrangers s'explica tal vegada per una informació deficient. La llegenda insistia a contar, bo i engreixant-les, les escenes tràgiques de 1929-1932 pels camps russos, quan el comunisme agrari ja s'havia despintat. Tot i això, la reforma decretada per Stalin és, per ara i tant, de les més significatives. Com tota obra de transacció, no soluciona d'una manera definitiva el problema, però indica, tanmateix, el sentit en què podria ésser resolt.

Examinem aquest estatut. Del punt de mira stalinià, la doctrina resta salvada: s'hi manté el principi de la propietat collectiva de la terra. «L'explotació de l'home per l'home» no és admesa. Els instruments de la producció segueixen en mans de la collectivitat. Això no obstant — i és aquest un tret essencial — al costat dels principis socialistes, s'afirma un principi liberal. És el dret del terrassà a l'explotació individual de la terra, baldament sigui dintre uns límits molt restringits.

Veritat que els estatuts anteriors també havien fet determinades concessions a la iniciativa individual. A partir de 1930, l'ideal de comunitat amb la seva organització de caserna, començà a enretirar-se davant la concepció més realista de l'«artel» amb les seves resquícies de l'explotació individual. Però això no eren més que concessions provisionals el caràcter passatger de les quals hom curava de subratllar.

En canvi, l'estatut actual pretén no menys que regular la qüestió a fons i «per a sempre». L'«artel» deixa d'ésser una institució tolerada, per a esdevenir una forma definitiva del règim agrari. En els discursos dels capitostos, el principi de l'explotació individual combinat amb el de l'explotació collectiva pren tot el caràcter d'una veritat sagrada.

Així, doncs, l'orientació de l'esforç que desplega el dictador es troba modificada. Ja no es tracta de proletaritzar el camalluent. L'ideal ascètic s'és arreconat. El pagès *deu* ésser ric. *Deu* portar una vida d'home culte. Els seus gustos i les seves inclinacions *es deuen* de manifestar lliurement. Tot amb tot, la participació en el treball collectiu constitueix, com suara, el seu deure primordial envers la societat i l'Estat. Aquest primer escalaborn d'una doctrina sintètica

s'assembla força més a les velles fórmules moscovites que no pas a les visions germàniques en què s'inspirava Lenin.

Perspectives del demà

En resum, dos fets caracteritzen la situació a ruralia. D'una banda, hi ha el renaixement del kulak en una nova encarnació; manifestació original de l'instint nacional que hom no ha pogut domtar amb els mètodes marxistes. Per altra part, hi ha l'aparició d'una nova doctrina amb la qual el govern mira de substituir la doctrina caducada, per tal de conciliar els seus escrúpols socialistes amb les exigències indefugibles de la realitat. El nou estatut no és sinó una vana temptativa d'estabilitzar un estat de coses passatger.

El curs dels esdeveniments no s'atura pas amb concessions tardanes. Un compromís no és mai durador. El pagès, que les seves primeres victòries faran més exigent, sens dubte trobarà massa escarransits els límits on l'estatut reclou la seva activitat. La moderació no és una virtut russa. L'esperit «burgès» del camperol rus l'empenyarà ben segur per una via anticollectivista: ¿no és de témer que l'emmeni més lluny, vers una via antisocial? Volem dir que no és quimèric de preveure, al capdavall de l'evolució, la renaixença d'un nou capitalisme agrari, d'un capitalisme rudimentari, egoista i grosser. Les fórmules racionalistes poc podrien bastar a impedir-ho. Només un esforç geganti d'educació i de civilització podria actuar a temps i conjugar, d'una manera equitativa, els interessos collectius i privats. Caldria llançar una crida a les forces espirituals de la Nació per tal de combatre l'egoisme humà; caldria assenyalar a les ànimes empedreïdes i esmussades per llargues anyades de guerra civil un objectiu més noble que l'amuntegament de riqueses.

Veritablement, el govern actual sembla poc qualificat per a dur a terme una obra d'aquesta mena. Les teories oficials — ja és sabut de quin materialisme estan impregnades — amb llurs concessions d'un oportunisme desconcertant, estan en camí de perdre tota autoritat en les ànimes. A mesura que s'escampa l'idealisme comunista, s'infiltra al Kremlin l'esperit del kulak. Els dirigents actuals no s'assemblen ni mica als apòstols. Trobaran llur camí de Damasc? Gosaran a desempallegar-se de llurs prejudicis? ¿Reprendran resoltament el camí que indica la tradició nacional? No ho sabem pas. Però, això sí, sabem que la renaixença nacional no es farà sinó mitjançant un retorn previ a les grans veritats, morals i espirituals, que fan de fonament de la vera civilització.

L'ESPIRITUAL I L'ORDRE POLITIC, per *Jean Lacroix*, a «La Vie Intellectuelle», 10 octubre 1935. Trad. L. B. i P.

Ens trobem avui en plena crisi, crisi política i social, crisi de costums i d'institucions, crisi de règim. Ja és una banalitat de posar-ne els orígens en un afebliment dels valors intellectuals i morals. La primacia de l'espiritual no és reconeguda solament pels filòsofs: és reclamada cada dia pels homes polítics de tots partits, pels periodistes de totes tendències. Però bon punt es tracta de determinar amb precisió què és el que exigeix aquesta primacia de l'espiritual,

sobretot en l'ordre polític, les divergències, les oposicions, àdhuc entre cristians, esclaten. Això vol dir com un catòlic es troba de compromès per a indicar les opcions a decidir i les col·laboracions possibles. La dificultat es doble pel fet que una dissertació filosòfica sobre aquest tema cremant, però lliure, seria insuficient; cal llançar-s'hi del tot, fins al detall. Jo prendré, doncs, rectament partit, tot distingint lleialment allò que em sembla que s'imposa a tot cristià d'allò que és simple opinió personal.

Un postulat, admès sens dubte per tothom, ens il·lustrarà en tot el nostre estudi; una política pura —o més ben dit, impura!—, una política sense mística, per a emprar els termes de Péguy, és no sols dolenta, ans encara impossible. A tot arreu, certament, però sobretot a França, l'ordre polític ha d'expressar, a més a més d'interessos i idees, una certa concepció de la vida, àdhuc una metafísica, i per dir tot, un ideal. Ens sembla, doncs, impossible de prendre posició sobre el problema polític actual sense invocar la història i sense recordar, encara que sigui breument, quin fou l'ideal de la República naixent. Si en efecte la III República ha subsistit, si ha acomplert una bella obra, sobretot del punt de vista colonial i social, si ha pogut resistir la guerra i conduir-nos a la victòria, és —fóra endebades negar-ho— que, malgrat les seves deficiències i les seves febleses, era moguda per un ideal, per una mística. La ignorància històrica dels joves en aquest punt és la deu de molts malentesos. Abans, doncs, d'arribar a l'essencial del nostre problema: què poden i què deuen fer els catòlics davant el desordre polític actual, ens trobem obligats a descriure això que ha estat anomenat la *mística republicana*. Ho farem sense passió de cap mena i preguem els lectors de totes tendències que no separin el blasme de l'elogi, i recíprocament. Mogut només per l'ideal de justícia i amb el desig intens de no molestar ningú, sols volem recordar el que ens sembla necessari per a la comprensió del món modern.

La mística que ha sostingut la III República fou una mena de protestantisme laïcitzat o més aviat racionalitzat. Podria escriure's una curiosa pàgina d'història per a pintar els qui van fundar la República, la van salvar del boulangisme i es van batre per Dreyfus. La mística republicana fou tan gran que Péguy podia seriosament aconsellar a un amic que anava darrera d'un tema de tesi religiosa l'estudi de l'afer Dreyfus, i identificava els termes, creats per ell, de «desrepublicanització» i de «desmisticació». Ara jo no puc sinó esbossar aquesta pintura, però cal sobretot assenyalar que hom en trobaria els tipus més representatius entre els universitaris i especialment entre els professors de filosofia. Ells van formar com els marcs intel·lectuals del règim nou. «En la vocació filosòfica hi ha un principi anàleg a la vocació sacerdotal; escriu Albert Thibaudet a la *República dels Professors*, p. 139. Qualsevol que hagi preparat l'agregat de filosofia, fins i tot si ha esdevingut manefla parlamentari o administrador de banca dubtosa, ha estat colpit, en un moment donat, com el seminarista, per la idea que la més alta de les grandeses humanes és una vida consagrada al servei de l'esperit i que la Universitat proporciona llocs que fan possible aquest servei. Hom podrà comparar aquest semi-clericat, més que al sacerdoci romà, al pastorat. Altrament vosaltres sabeu quines afinitats hi ha entre el món protestant i aquest món de l'alta Universitat que, del 1885 al 1905, ha dirigit a França els tres ordres d'ensenyament, ha creat i organitzat l'obra escolar pròpia de la III República: Buisson, Rabier, Pécaut, Steeg, protestants, gairebé tots fills de pastors,

tots agregats de filosofia, entrats a la Universitat com a un pastorat més flexible i més liberal.» Per altra banda, la idea de fornir una mística a la República ve de lluny, i si la República era tan bella sota l'Imperi és que hom coneixia llavors la seva mística i no la seva política. Ja, després de les jornades de juny, el *Manual republicà dels drets de l'home i del ciutadà*, de Renouvier, va provocar la caiguda del ministeri que l'havia enviat als nois de les escoles. M. Halévy ha assenyalat que, àdhuc durant la guerra, en 1871, el *Butlletí Oficial de la República* havia publicat un seguit d'articles l'autor dels quals era l'universitari Burni, el traductor de Kant, i que foren després reunits en un volum titulat: *El manual republicà*. Ningú en fi no ignora la influència de Paul Desjardins i de la *Unió per la Veritat*. Idealistes llestos en negocis, com Artur Fontaine i Albert Thomas, han estat els veritables suports del règim: poc a poc, lentament, pacientment, amb traça diversa, han maldat a fer passar llur mística en la política social o internacional de cada dia. Només cal llegir les lletres publicades en *Butlletí de la Unió per la Veritat* de febrer-març 1933 per a donar-se'n compte. En les seves *Idees polítiques de la França*, p. 66, M. Albert Thibaudet també ho ha assenyalat: «La virtut de Fontaine era, en la luciditat assossegada d'un tècnic i l'intellectualisme metòdic d'un cartesià, una preocupació moral, una idea, una pràctica del bé i una mena de religió sense dogma...»

Una mena de religió sense dogma; heus ací en efecte la mística dels principals fundadors de la III República. D'altres, més coneguts, ocupaven el davant de l'escena; però d'Artur Fontaine i d'Albert Thomas a Lapie i a Labbé, uns homes animats d'un veritable ideal asseguraven el manteniment i el desplegament del règim republicà. A la Universitat encara hom troba alguns vestigis d'aquest moralisme d'inspiració renouvierista i kantiana, més això sí en l'ensenyament primari que no pas en el secundari o superior. Diverses vegades m'he atansat a aquests mestres d'altre temps. Tenen una mica l'aire de fòssils i ofereixen un punt de ridícul; però ¿voleu dir que no és perquè creuen encara en la moralitat i en l'ideal enmig d'un món que ja no hi creu? D'una alta dignitat de vida, d'una moralitat estricta, un xic estreta i que amb tot no deixa de tenir grandesa, d'un anticlericalisme que no degenera mai en injustícia, aquests universitaris tenen consciència d'una missió que acompleixen en tota independència. Calen «clergues», en el sentit de Benda, perquè subsisteixi una nació; aquests de què jo parlo han estat i són encara de vegades els «clergues» que han fornit a la nostra societat els seus quadros. Per no haver comprès que els mestres tenien el sentiment —i la voluntat— d'exercir una veritable «clericatura», hom els ha molestat i desviat, almenys en gran nombre: llur actitud és filla d'una vocació que li costa de realitzar-se. Quan Briand, després de l'èxit del Bloc Nacional, en 1919, deia a Barrès que el triomf dels moderats no duraria perquè no posseïen els quadros, la seva fórmula era més profunda que ell mateix no es creia. Ell pensava sens dubte en els quadros polítics, però aquests no serien res sense els intellectuals, jo diria els espirituals. O més ben dit, a França, espiritual i polític són talment lligats que el «clergue» i el «militant» es confonen. Aquell que Alain anomena l'idealista de província combat alhora per una política i per una mística, sense que per altra banda arribi a distingir-les. De manera que hom no sap si ha d'admirar més la política per haver-se enlairat tan amunt o la mística per haver caigut tan avall.

Es que realment la mística s'ha gastat en el poder: ha degenerat en política.

Enguany mateix m'ha escaigut de trobar-me amb homes, representants típics d'aquest moralisme una mica sec, però profund, que ha sostingut la República naixent: estaven esfondrats. Per ells la crisi no era política, sinó mística. Com s'hi ha pogut arribar? I la cosa tràgica venia del fet que aquells que hi havien arribat eren precisament aquells en qui ells havien posat llur confiança i que representaven llur ideal. Penseu en aquesta mena d'ascetes laics, pels quals era un deure «no voler arribar» (com deia un d'ells, mort a la guerra), i imagineuvos llur desesperació davant les empentes d'avui per tal d'arribar sigui com sigui. «Com l'or pur s'ha canviat en un plom vil?» No és que l'or ja era impur? Tota mística pot degenerar en política; però quan degenera tan fàcilment i tan ràpidament, no és que ofereix alguna deficiència? Qui, doncs, podria creure que tornant a l'ideal de 1880-90 n'hi ha prou per a descartar el perill actual? Sens dubte l'esforç dels qui volen posar un xic de moralitat en la societat contemporània és digne de respecte i de simpatia. Però el moralisme no pot ésser un suport suficient per a la majoria dels homes, i hom no sabria descabdellar l'espiritualitat en el món sense haver-se entès abans sobre una certa concepció de l'esperit. Fa prop de tres anys, Marcel Déat, sentint el perill pròxim i la necessitat de conjurar-lo, escrivia en l'*Ecole Libératrice* un article titulat: «Refer una fe». L'únic remei positiu que indicava era de treure de la Universitat de França les «Davidées» i els professors de filosofia catòlics! Ja sé que d'aleshores ençà sembla haver canviat d'opinió. Però si verament el veritable problema polític d'avui és en el seu fons un problema místic, hom comprendrà fàcilment, penso, que l'obra dels catòlics no hauria de consistir únicament a ajudar aquells qui volen restaurar el moralisme d'antany —moralisme, per altra banda, susceptible de desviacions tan perilloses—. Compreneu-me bé. Per la meva part, respecto i admiro els qui tenen una fe, encara que fos purament laica, encara que fos de vegades agressiva. No vinc a oposar un sectarisme a un altre sectarisme. Però bé m'és permès de declarar que els cristians altra cosa tenen a fer avui que contribuir a la restauració d'una mística que no ha sabut ni ha pogut impedir la fallida política. També podria ésser que una altra mística fos només capaç de salvar els valors mateixos que volia establir i defensar l'idealisme dels primers anys de la III República. *Els catòlics, acusats tan sovint de condemnar la llibertat, en seran potser, a França, els darrers defensors.* Cal, doncs, determinar amb la més gran netedat quina ha d'ésser llur actitud política davant de la situació que acaba d'ésser descrita.

Un primer punt es desprèn fàcilment del que precedeix. Els valors essencials no són pas els valors polítics, sinó els valors espirituals, és a dir aquests valors d'heroisme, d'intellectualitat i sobretot de caritat pels quals hom ha tractat de definir l'esperit. En cap sentit, per tant, nosaltres no sabríem acceptar allò de «Primer política» —sigui quina sigui la interpretació que se'n doni i siguin quins siguin els qui ho emprin. La missió pròpia dels catòlics a l'hora actual és de fornir a la vida política moderna la mística que, i només ella, li permetrà de subsistir i desplegar-se: res no ha de desviar-los d'aquest objectiu. Els nostres predecessors han caigut sovint en dos defectes oposats que podríem anomenar l'evasió i la utilització. Els uns, per despit o enfastijament, s'han retirar de la vida pública tot procurant de practicar les virtuts privades, com si hom pogués ésser un cristià de bo de bo sense ésser-ho plenament i com si aquesta disminució mateixa no hagués d'afectar les virtuts privades dels qui acceptaven de

viure en «cercle de família»; els altres han posat la mística cristiana al servei de llurs interessos de classe, la qual cosa ha estat prou per a desacreditar per a molts el cristianisme a França. Durant massa temps, la nostra mística o ha estat absent, o ha degenerat en política. Cal, doncs, abans de tot crear un clima espiritual de manera que la nostra mística arribi a informar tota la política francesa. Avui partim d'un divorci total entre les idees i els fets, les paraules i els actes, les promeses i les realitzacions. Cal que els cristians es decideixin resoludament a no emprar sinó mitjans en acord amb llur mística. Com ho ha demostrat profundament Henri de Man, hom no pot separar els mitjans del fi, i aquell qui empra certs mitjans es posa en un estat psicològic que subsistirà sigui quin sigui el fi perseguit o fins i tot atès. La nostra manera d'actuar ens modifica i produeix en nosaltres reaccions pregones de conformitat amb la naturalesa dels mitjans emprats. Psicològicament, som més l'home dels mitjans que emprem que no pas l'home del fi que perseguim, i aquesta raó és la raó veritable perquè el fi no justifica els mitjans. El cristià no ha d'oblidar mai que, àdhuc en el pla polític, no ha de cercar de vèncer els seus adversaris, sinó de convèncer-los o més aviat de convertir-los. L'obra política dels catòlics, de tots els catòlics, hauria d'ésser primer fer impossibles certs mitjans. *La sola virtut de la justícia, mitjanament practicada, modificaria de cap a cap l'atmosfera política d'aquest país.* L'essencial no és tant de saber on es troben els cristians com de saber que allà on es troben són plenament ells mateixos, com de reconèixer pertot llur presència pels seus efectes. En aquest sentit, pot haver-hi, ha d'haver-hi una col·laboració política sobiranament eficaç de tots els cristians.

Ací he de descartar una ambigüitat possible. En això que acabo de dir temo un acord massa fàcil. Qui no ho ha dit i repetit: «Ah! si el món era més cristià, com aniria més bé tot!». D'ací a creure que el cristianisme basta per a resoldre tots els problemes polítics no hi ha més que un pas fàcilment franquejat. Ara, jo —ho declaro ben net— no conec pel meu compte fórmula més farisaica, actitud més perillosa. Sant Pau deia, justament, que la pietat *és útil* per a tot; malauradament hom s'ha captingut massa sovint com si fos *prou* per a tot. Hom ha abusat d'una revolució purament interior, destinada a evitar l'altra. Això és sovint un pretext per a dissimular als altres i a si mateix el seu egoisme i la seva peresa: quan hom ha acusat la descristianització de les masses, aleshores hom pot gaudir en tota tranquil·litat d'esperit dels béns d'aquest món i arranjar-se fàcilment amb els vicis de la nostra societat. En altres casos la fórmula és sincera: però esperar, per a resoldre el problema, que tots els homes siguin sants, és ajornar-ne la solució indefinidament. En realitat, l'acció política no demana sols una mística, sinó un contacte estret amb el real. El que Rauh ha dit de la moral és més veritat encara de la política. En allò que ell anomena l'enquesta, ha ben reconegut el capteniment essencial de l'esperit moral: el capteniment amb què l'home com cal s'acomoda a les condicions actuals de la seva acció, com l'home de ciència amb la imaginació anticipa l'experimentació i en preveu els resultats. La característica de la moralitat és d'ésser una invenció. La vida moral suposa un esforç, sempre renovat, d'intel·ligència i de simpatia pel qual ens posem de cara a cada conflicte per a resoldre'l. Com diu Le Senne, el deure no dóna una solució: obre una recerca. La mateixa cosa s'esdevé en la vida política. La religió no forneix les solucions: més aviat, creant més deures, obre més recerques. El cristià no podria, doncs, ésser dispensat d'ex-

perimentar, de conèixer i d'estudiar: davant d'una enquesta sobre les dificultats materials i les possibilitats tècniques, no sabria condemnar més que allò que és netament contrari a la seva mística. I encara risca sovint aleshores de cedir a una habitud o a un prejudici. Hom no té eldret de jutjar a tort i a través quan hom ignora. Sense un estudi aprofundit i objectiu, el cristià no té més competència política que un altre, i la santedat mateixa no és prou per a menar pobles.

Això no significa que el catòlic no especialista no hagi de tenir cap influència sobre la política. Al contrari! I el que acabem de dir ens permetrà de precisar aquesta acció. La religió no dóna la solució dels problemes, però permet de resoldre'ls en un cert esperit. La tasca del cristià en el domini polític és anàloga a la que ha d'acomplir pertot arreu i troba la mateixa dificultat fonamental: *li cal ésser present al món sense ésser-ne*. Per tal d'escapolir-se del doble perill d'evasió i d'utilització, els cristians han d'ésser presents al món polític sense ésser-ne. I això, què és? Per a fer-me comprendre plau-me de recordar els resultats, publicats per *La Vie Intellectuelle*, de l'enquesta sobre la descreença. Tothom sap prou bé que poc hom persuadeix un incrèdul amb arguments purament intellectuals: hom no violenta les ànimes, encara que sigui racionalment. Però tothom sap també que la conversació més fructuosa no és aquella en què hom ha dit la darrera paraula i en què hom ha brillat més, sinó aquella en què hom ha sabut penetrar més. Es que en realitat hom no demostra —almenys en el sentit científic de la paraula— una veritat moral o religiosa, una veritat concreta; hom la posseeix en si i hom la transmet als altres en la mateixa mesura en què hom la posseeix. La veritable acció del cristià és una acció de presència: és, ha d'ésser un *testimoni*. El cristià actua pel seu testimoniatge total —tant intellectual com material, o moral—. Per sota les idees i els actes el seu company descobreix a poc a poc una presència que l'illusiona, i els gestos més senzills, les paraules més simples són, de vegades, qui la revelen més bé: el veritable cristià és aquell que fa veure allò que ell veu, que transmet allò que ell posseeix. Es un Cristòfor que duu el Crist als altres. I tota vegada que es tracta d'una veritat molt alta, o una veritat concreta, és així. Un Plató, en el *Fedó*, un Sant Agustí en les *Confessions*, un Descartes en el *Discurs*, un Bergson en *La Pensée et Le Mouvant* a penes es proposen de demostrar: conten el que han vist, es conten ells mateixos, i així fan veure quelcom de més enlairat que ells mateixos. D'una acció així ¿diran que és una acció misteriosa? No serem pas nosaltres qui ho negarem, ben cert; però després del període idealista que acabem de travessar, en què hom ha maldat per fer tota cosa clara i translúcida a l'esperit, no convindria de ressuscitar el sentit del misteri? La profunda distinció feta per Gabriel Marcel entre el *problema* i el *misteri* permetria potser d'illustrar la qüestió. El problema, segons Gabriel Marcel, no té sentit sinó a l'esguard d'un esperit que posa davant d'ell l'existència d'un objecte al qual vol imposar les seves normes pròpies: és el tipus d'explicació kantiana, ja que per Kant conèixer és sempre construir. En canvi, el misteri (donem a aquesta paraula un sentit purament filosòfic, fora de tota teologia) és un problema que «envaeix les seves pròpies dades». Així jo no puc posar-me el problema de l'ésser, perquè el «jo» que el posa forma, per hipòtesi, part de l'ésser. En canvi, percebo fàcilment la seva existència i, en ella, copso l'ésser com una *presència*. Tal és allò que Gabriel Marcel anomena el *misteri ontològic*. A partir d'aquí, potser podria dir-se que nosaltres, en tant que cristians, no hem d'im-

posar les nostres normes als problemes polítics, sinó que hem de fer sentir en la política la presència del nostre cristianisme —que no és exactament la mateixa cosa—. Repetim-ho. Quan es tracta no d'una veritat abstracta, sinó d'una realitat concreta, l'essencial, més que explicar o dominar, és retre *testimoniatge* —i ací creiem retrobar la tradició cristiana més autèntica—.

Veieu, doncs, netament en quin sentit afirmem que el paper de tots els catòlics en política és de fer sentir una presència. Que s'adhereixin o no a un partit, poden tothora, jo crec, ésser presents al món polític sense ésser-ne, és a dir proporcionar una mística a la política. En aquest sentit molt alt, tothom és cridat a la vida pública i nosaltres som, tots, solidàriament responsables de les faltes que s'hi cometen. Però aquesta missió, necessària sempre, avui és més indispensable que mai. L'esfondrament d'una mística i el seu reemplaçament per una altra és una gran cosa, és no menys que una revolució; l'esdevenidor de la França al segle XX dependrà de la mística que adoptarà. «Assistim a la dissolució d'una societat i a la naixença d'una altra —escrivia recentment el coronel Roullet—. Cal que el catolicisme l'agomboli. Les primeres paraules que balbuceja són d'un bon auguri. I, sense haver-hi estat convidats, podria ésser tanmateix que nosaltres fóssim els padrins.»

* * *

Hauria pogut acabar ací, enmig, sens dubte, de l'eufòria general. Però he promès de no deixar en l'ombra els punts delicats. Diré, doncs, netament que aquesta col·laboració en certa manera mística entre tots els catòlics ens sembla necessària; però també insuficient. Cal que els cristians siguin presents al món polític per a espiritualitzar-lo; però no hi ha raó perquè llur acció es planti aquí. ¿Per què els descreguts han d'ésser sols a poder ocupar-se de política, i per què nosaltres hem d'ésser-hi particularment ineptes? Si alguns volen romandre en el pla religiós, hi tenen tot el dret i llur acció pot ésser eminentment fecunda —a condició de no prendre partit en les qüestions temporals i terrestres com a tals, ans únicament sobre les veritats i valors intel·lectuals i morals que hi van lligades—. Seran exposats, per tant, a un perill doble: o bé s'abstindran en els problemes que una mística no és prou per a resoldre, i seran absents de la tècnica política; o bé —i això és la cosa més probable, sobretot en les qüestions greus— prendran partit bo i creient de romandre en el pla religiós, i es donarà el gran risc de veure'ls canonitzar llurs opinions personals i transposar en el pla de la veritat cristiana allò que pertany a l'ordre de la discussió lliure. Hom no sabria deduir en certa manera a priori una política d'una mística. Com ja ho he indicat, l'obra pròpiament política no podria acomplir-se sense una atenció estesa constantment sobre la realitat. Seguint les paraules de Péguy: «La primera qüestió que es posa quan hom ha constatat que el món en el seu conjunt és dolent, és saber què podem fer-hi.» I no es pot saber sense conèixer aquest món. Tota acció suposa, doncs, una experiència política, en el sentit més ample del terme; vull dir un coneixement dels mitjans tècnics de l'acció i una aptitud a inserir-hi el seu esforç. ¿Què és, en efecte, una acció sinó, explícitament o implícita, la conclusió d'un raonament? Però tota conclusió suposa dues premisses: una idea i un fet o, si voleu, un principi i una tècnica. Sobre els principis estem aparentment d'acord —dic aparentment, perquè sota mots idèntics posem sovint idees diferents—perk són els fets els que destrien. Seria, doncs, una cosa vana de cercar la unanimitat política entre els catòlics,

i la idea d'un partit confessional seria perillosa, si no fos utòpica. Per altra banda, aquestes diversitats polítiques són útils, puix que als ulls de tothom desolidaritzen l'Església de qualsevol partti que sigui. A més a més, voler entendre's en allò que és comú bo i deixant de costat allò que divideix, seguint la fórmula vulgar, és condemnar-se a la inacció, és privar-se de criticar el món. Hom pot tenir així una acció religiosa, però no directament política. Alain s'ha burlat amb dret d'aquells qui volen collaborar sense saber sobre què. Volen estar d'acord, diu, però ¿en què estan d'acord? Només en el fet de voler estar d'acord. És que són les intelligències més que no pas les voluntats les que s'uneixen, i voler lligar a la mateixa obra política uns homes únicament perquè són cristians, és parlar per a no dir res. Així com la unió sagrada pot ésser necessària per a arribar a tals o tals resultats determinats, però no podria ésser un sistema habitual de govern, sota pena de no sortir de l'embull, així un acord polític sobre els principis sols condemnaria els catòlics a la impotència. La diversitat política dels cristians és tan legítima com necessària: és una condició indispensable de llur acció en la França actual.

¿L'ideal, doncs, seria que els catòlics es repartissin entre tots els partits no condemnats i hi fessin sentir llur acció, diguem llur presència? De vegades, m'imagino que, si hagués estat adoptada fa cinquanta anys una actitud així, ens hauríem estalviat una pila de les pertorbacions actuals. Però avui el problema es posa altrament. Dos blocs s'oposen, i jo no veig com un cristià podria prendre partit per l'un o per l'altre. No oblidem que la política no és sinó un mitjà necessari a l'expandiment dels valors personals autèntics. I sens dubte, a la dreta com a l'esquerra, hom troba alguns d'aquests valors espirituals, els uns sentint que l'esperit no podrà realitzar-se mentre serà subordinat al diner, els altres refusant de condemnar i de rebutjar en bloc aquest món del diner per por de no destruir al mateix temps tot l'espiritual que s'hi troba lligat. Però si hi ha valors espirituals en cada una de les dues causes que s'oposen, això no pot impedir que elles no siguin irremediablement compromeses, d'un cantó amb un fals idealisme que no tem de gaudir abusivament dels béns temporals que és incapaç d'espiritualitzar, de l'altre cantó amb un materialisme que tanmateix té un sentiment confús dels valors veritables, però que empra, per a salvar-los, uns mitjans destinats a perdre'ls. Jo no em sento amb el dret de condemnar ni els qui opten per la dreta ni els qui opten per l'esquerra. Si aquests catòlics acompleixen perfectament llur deure de cristians allí on són, llur acció no serà inútil: podrà contribuir eficaçment a l'apaivagament dels cors i dels esperits que, tot i no ésser l'obra més important, no deixa d'ésser la més urgent. Ara jo crec que per a tenir una acció més eficaç i més profunda, de més llarg abast, cal dir als unis i als altres un «doble no»—sots pena d'ésser acusats tantost de fer el joc del capitalisme, tantost de fer el del comunisme!—. ¿Convindrà aleshores atansar-se als qui malden per consttiuir o per mantenir un centre i per situar-se a distància igual dels dos blocs oposats? Tampoc no ho crec. Sens dubte, senten l'obra a acomplir i llur actitud procedeix d'una intuïció justa: han obert el camí. Del punt de vista cristià, cal retre'ls un homenatge magnífic: a ells l'Església de França deu de no haver estat més compromesa. Però, al meu parer, l'atracció dels dos blocs oposats és tal que risquen de no existir ben aviat més que en funció de l'un o de l'altre; fins i tot si es resistien, les necessitats electorals els forçarien de pressa a anar contra llur intenció —i ben aviat, en lloc d'ésser

un centre, esdevindrien la dreta d'una esquerra o, més versemblantment, l'esquerra d'una dreta. Per altra banda no és per aquí l'objecció fonamental. En realitat, el regne dels partits, almenys en el sentit actual de la paraula, s'ha acabat, i no és per aquest cantó que hom revolucionarà la política. El regne dels partits ha fet cap a una guerrilla: França en té prou. El pensament de Péguy agafa a hores d'ara un sentit tràgic. «Prendre bitllet en un partit, en una facció, i no preocupar-se més de com el tren tira i sobretot per damunt d'on tira, és, per a un home, situar-se en les millors condicions de fer-se criminal» (*Notre Jeunesse*, XI-12, 49). I aquesta deformació de l'esperit és tal que nombrosos juristes i publicistes contemporanis —per exemple, M. Laun en la seva obra tan remarcable *La Démocratie*— arriben tot naturalment a definir la política com «la lluita pel poder» entre els partits ,quan no hauria d'ésser sinó l'art del bon governament dels Estats. Es pot veure avui a quines desastroses conseqüències pràctiques fa cap aquesta prodigiosa desconeixença de la noció mateixa de bé públic. Diguem-ho, doncs, netament. No es tracta de desconèixer la importància del problema polític, sinó de reconèixer que aquest problema no podrà ésser resolt sinó després d'una transformació radical dels mòbils i motius d'acció. Es la mateixa primacia de l'espiritual que ens obliga a recórrer als únics mitjans capaços de salvar-la.

I en què consisteix aquesta opció decisiva? I quins col·laboradors podem esperar? Confesso la dificultat en què em trobo. Es relativament fàcil de descriure allò que és; els qui prenen partit pel capitalisme o el comunisme poden rivalitzar en precisions. Però quan hom tracta de crear allò que ha d'ésser, és inevitable que hom doni una impressió de vague i d'imprecisió. La qual cosa té el seu caire bo. Els esperits simplistes s'imaginen de bon grat que hom pot de primer establir un programa per a ésser realitzat tot seguit: estan disposats a violentar la realitat. Nosaltres no sabríem adoptar aquest mètode. Es tracta no tant de posar-se d'acord sobre un cert nombre de punts particulars i precisos com de treballar junts en l'edificació d'una doctrina que permetrà d'obrir una sortida nova. Això no vol dir que jo torni a fer cap al confusionisme denunciat suara. No bastarà una voluntat d'acord per tal d'assegurar la col·laboració. Però potser serà prou l'experiència en comú del pensament i de la vida per a unir els qui han d'ésser units i separar els qui han d'ésser separats. S'ha parlat d'«orientació». Aquestes orientacions són netes. Es tracta abans de tot de salvar els valors espirituals desolidaritzant-los del món del diner. Aquests valors espirituals tenen dos pols: individu i comunitat, la persona no podent realitzar-se sinó en el si de diverses comunitats concretes harmònicament equilibrades, les comunitats no tenint altre objecte que servir al lliure desplegament de la persona. Això és prou perquè ens oposem a tota concepció totalitària de l'Estat, sigui d'inspiració feixista, comunista o àdhuc cristiana, puix que subordina la persona a la comunitat nacional; així com a la concepció liberal, que fa de l'Estat purament un gos de presa que no representa res i que juxtaposa els individus sense vincular-los orgànicament per comunitats naturals. Un sacerdot alemany em subratllava no fa gaire que era la insistència d'Hitler sobre la necessitat d'una mística allò que havia fet l'essencial del seu èxit; i per la meva banda jo crec que importa molt d'insistir sobre la veritable concepció de l'esperit que és caritat a fi d'oposar-se netament al feixisme que pretén salvar alguns valors espirituals inferiors desconeixent i comprometent els valors espirituals

fonamentals. En suma, aquestes «orientacions» constitueixen una doctrina, si hom entén amb això uns principis ferms, però no un programa, si, amb de Becker, hom defineix el programa com una inserció de la doctrina en la situació concreta d'un país determinat, en un moment determinat. La cosa que ens cal és una nova forma econòmica, política i social: per a constituir-la, després d'haver-nos entès sobre unes bases comunes, hem de menester no tant un programa establert per endavant com d'un laboratori de recerques.

I qui hi serà admès? Ben entès, tots els qui voldran penetrar-hi! Però encara. Es evident que per a aquesta opció hom no pot comptar més que amb una minoria de cristians, però també amb una minoria de no creients *que acceptaran el valor humà de la mística cristiana i el seu ressò en l'ordre polític.* Aleshores es posa el problema difícil de la col·laboració pràctica. Ara no puc tractar-ne; solament indicaré les grans línies de la solució. Afirmem primer que aquesta idea d'un ordre temporal cristià a realitzar no pot en cap manera comprometre l'Església: ens trobem en un terreny lliure, i els cristians que s'aplicaran a una obra així tindran el dret de reclamar a llur favor la mateixa llibertat que ells atorgaran als altres. Per altra banda, amb els no creients els cristians seran plenament ells mateixos. Quan hom s'acontenta d'adherir-se a un partit, basta d'entendre's sobre algunes reformes urgents; però quan es tracta de «lliurar noves formes de civilització en què tots els homes, alliberats de l'opressió material i de les dictadures espirituals, puguin trobar les condicions mínimes d'una vida humana». (*Esprit*, XXII. «Lígnes de position», p. 3), hom es dona enterament, amb tota la seva fe, amb tota la seva veritat, amb tot el seu amor. D'aquesta col·laboració pluralista s'ha pogut dir que diferia de la col·laboració liberal i eclèctica en el fet d'ésesr limitada i orientada, i de la col·laboració totalitària en el fet de romandre en els termes d'una conversació dirigida, sense cristal·litzar en un programa definitiu i imposat. Si calia donar-ne una il·lustració, plauria'm de citar l'exemple de Péguy en *Cahiers de la Quinzaine*. Jo afegiria que aquesta col·laboració practicada així podria ésser com una prefiguració de la comunitat nacional de demà. Es pot concebre, en efecte, una Ciutat pluralista, diferent alhora de l'Estat liberal i de l'Estat totalitari. Aquest imposa la seva ideologia, subordina les persones al seu fi temporal i suprimint la llibertat impedeix l'eclosió dels mateixos valors espirituals que vol promoure; aquell no pren partit, resta neutre, buit de tota substància, no pot ajudar a l'expansió de les persones i de les comunitats intermediàries. L'Estat de la Ciutat pluralista, al contrari, sense prendre partit per cap ideologia, no simularia d'ignorar-les, ans s'esforçaria a promoure-les totes — almenys totes aquelles que poden ajudar al desplaçament dels valors personals. Actuant així des d'ara hom crearà a poc a poc l'Estat de demà. De manera que una col·laboració així, sobre el pla temporal ,entr ecreients i no creients, no serà sols útil avui i per a aquells que s'hi consagraran, ans indefinidament fecunda i creadora.

És així que pel meu compte jo resoldria el problema polític o més precisament el problema de les opcions a decidir i de les col·laboracions possibles. Sense voler condemnar ningú, i deixant expressament a cada u la seva llibertat entera, he indicat per quines raons creia haver de respondre amb un «doble no» a les sollicitacions actuals. Cal, doncs, cercar una altra sortida, traçar un camí nou tant en el pla del pensament com en el de l'acció. Per tal de pervenir-hi em

sembla útil i àdhuc necessària una doble col·laboració. De primer una mena de col·laboració mística de tots els cristians prohibint-se certs mitjans, fent-los de mica en mica impossibles a llur voltant, espiritualitzant lentament el món polític que freqüenten, expandint cada dia més la justícia i la caritat, en fi fent sentir llur presència pertot on es trobin. Però, per important que sigui, una acció així no és prou; encara no és pròpiament política. I com que és impossible d'unir tots els cristians en el pla polític, concebo una segona mena de col·laboració, més tècnica, entre certs creients i certs no creients. És amb aquesta segona forma de col·laboració pluralista que jo compto personalment per a construir en fi una ciutat que no desenrotllarà les persones malgrat elles o sense elles, però que proporcionarà a totes les possibilitats de desplegar-se. Tal com escrivia recentment Mounier: «Una acció concertada de cristians en l'ordre temporal polític no tindrà, doncs, eficàcia, sembla, sinó per un compromís temporal empeltat en un conjunt de judicis històrics i polítics determinats. Potser es reunirà així una minoria de cristians: la cosa essencial és que estiguin decidits a ésser profundament cristians allí on s'enrolin, com d'altres potser ho seran amb altres objectes. Units als altres cristians en la comunió sobrenatural, treballant fins i tot amb ells per a definir aquesta saviesa cristiana política que ha d'ésser-los comuna i per a foragitar els compromisos de llur cor, no per aixk en seran menys separats en llur política. L'hauran escollida per mòbils cristians, creient-la més d'acord amb la justícia, però per raons personals, que no comprometen el cristianisme. I interiorment es remetran al governament diví per a desempatar-los. Però hauran deixat senyal en la història en lloc de fer prèdiques a la histkria» (*Esprit*, XXI pp. 498-9). No és suficient de subordinar l'ordre poltíic a l'espiritual: aquesta subordinació podria ésser fins i tot perjudicial, si tenia per efecte la transposició dels problemes poltíics en l'ordre moral i religiós, o, pitjor encara, llur solució ckmoda amb fórmules de pietat de llavis enfora i sense correspondència veritable. Hi ha una mena de clericalisme espiirtual que faria totes les col·laboracions vanes i infructuoses. No cal tant presentar llistes de reivindicacions com informar el món que neix. Avui es produeix un gran acoblament de totes les forces espirituals per a presidir el seu infantament i ajudar-lo a créixer. Siguem també nosaltres presents, diversament presents, puix que això és necessari i legítim, però integralment presents. I potser aleshores es veurà de què és capaç, fins i tot en l'ordre polític, el *testimoniatge* cristià.

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

CONDEMNACIÓ D'UNA OBRA ESPANYOLA. — Per decret del dia 19 de febrer, el Sant ofici ha condemnat i ha manat que fos posada a l'índex l'obra del P. Getino *Del gran número de los que salvan y de la mitigación de las penas eternas*. És un llibre publicat fa prop d'un parell d'anys i que havia suscitat critiques de totes menes.

L'Osservatore Romano publicà el decret el dia 6 de març. En la segona plana del mateix número, sota la rúbrica *Santa Sede* llegim aquesta nota: «Cal fixar-se bé en aquesta condemnació i la proposem a l'atenció dels fidels pel dany gravíssim que podria reportar-los la lectura del llibre. En la susdita obra, seguint les orientacions donades principalment pels teòlegs protestants, amb arguments especiosos i interpretacions arbitràries dels textos de la Sagrada Escriptura i àdhuc allegant certes frases d'alguns Pares i Doctors, s'ataca a fons la clara i precisa doctrina catòlica sobre l'eternitat i la naturalesa de les penes de l'infern. I per si no n'hi hagués prou, el llibre defensa també expressament una estranya teoria que va obrint-se camí, la d'una pretesa illuminació especial que l'ànima rep de Déu en el moment de la separació del cos, i en virtut de la qual es converteix íntimament i perfectament al Creador, es justifica i se salva. N oacl esmerçar gaires paraules per fer comprendre els molts i greus perills que impliquen aquestes teories que no tenen cap fonament en la Revelació, ans estan en palesa contradicció amb ella i amb el comú sentir de l'Església.»

El P. Getino sembla no haver-se preocupat gaire per la condemnació del seu llibre. En una entrevista publicada pocs dies després al *Siglo Futuro*, diu que ja té feta la segona edició corregida, a la qual no afecta el susdit decret, puix que és una obra nova, diversa de l'anterior. Afegeix que si li prohibeixen la segona edició, la tornarà a corregir i publicarà la tercera. — *M. R.*

PARLAMENT DEL SANT PARE ALS PREDICADORS QUARESMALS DE ROMA. — El dia 24 de febrer, el Sant Pare va rebre l'acostumada visita dels Rectors i predicadors quaresmals de Roma. Els va adreçar afectuoses frases de felicitació per l'exuberància de la vida parroquial en la Ciutat Santa i

pel fervor que anaven a afegir-hi els predicadors amb llur actuació. Particularment, en recordar la formació de noves barriades populars, va fer remarcar la necessitat «de crear-hi nous centres d'assistència, d'activitat pastoral, de paternitat espiritual, per tal de continuar, gràcies a la tasca nobilissima i meritissima dels rectors, a amanir amb sal espiritual aquesta terra beneïda, tan abundosament regada amb la sang adorable de Jesucrist».

Finalment, va recomanar, d'una manera especialissima als rectors que es portessin com a pares, mestres i guies dels sacerdots joves que comparteixen amb ells la cura d'ànimes, ensenyant-los, «millor i més eficaçment del que ha intentat fer el Papa en la recent Encíclica sobre el Sacerdoci, com se fa per viure santament, amb el compliment de tots els deures de llur sublim ministeri, amb santa disciplina, amb devoció, en la cura d'ànimes, sobretot de la pròpia ànima, això és, practicant la santedat sacerdotal».

Va acabar beneint tots els presents: els predicadors, perquè les llavors de virtut que sembraran en els cors donin abundosos fruits de vida espiritual; els rectors, perquè la vida sigui cada vegada més florida en les ànimes que els estan encomanades. — *M. R.*

COMUNISME I CATOLICISME. — Fidel a les instruccions de la III Internacional, el partit comunista francès procura infiltrar-se pertot arreu per tal de conquerir en tots els medis simpaties o complicitats. La nova tàctica no es limita als partits polítics, s'estén també a les organitzacions i obres catòliques, sobretot les de joventuts amb les quals pretén associar-se a base de reivindicacions comunes d'ordre social o econòmic. «Cal que els joves s'uneixin —diu l'*Humanité*—; pel que fa als joves cristians de les conviccions religioses dels quals ens guardem prou de burlar-nos, els joves comunistes els allarguen una mà fraternal per lluitar amb ells contra l'enemic comú.»

La Jerarquia s'ha adonat immediatament del perill i ha donat la veu d'alerta. El Cardenal Baudrillart, predicant en la festa patronal de la *Réunion des Etudiants,* els deia que el Sant Pare està preocupat per l'actitud de certs joves catòlics, puix que entre ells hi ha una tendència perillosa a deixar-se conquerir, a deixar-se arrossegar cap a un programa exclusiu de reivindicacions materials. Amb el pretext de col·laborar amb ells per a l'obtenció de millores materials arriben a oblidar o a deixar en segon terme els interessos morals i espirituals. «Sigueu prudents —els digué— en les vostres relacions amb els no cristians, ...res de barreges en la doctrina, fora barreges en les camaraderies.»

Amb data del 15 de febrer, el Consell de Vigilància de l'arxidiòcesi de París ha publicat una declaració sobre els deures dels catòlics davant l'actual propaganda comunista. El document, que és molt extens, diu en substància que el comunisme aspira a substituir la civilització actual per una altra d'atea i materialista; que un dels punts capitals de la seva doctrina és la lluita contra la religió; que l'aparent moderació actual

de la propaganda comunista és una simple maniobra o un canvi de tàctica.

«Els catòlics han d'anar amb compte que l'interès parcial que pot oferir tal o tal realització comunista, o la caritat respecte de les persones, no porti a cap complaença amb uns errors dels més subversius.»

«Finalment, el Consell de Vigilància té el deure de prevenir explícitament els catòlics contra el moviment dels anomenats cristians revolucionaris i el seu òrgan *Terre Nouvelle*, sobre els quals ja havíem cridat l'atenció el setembre passat. Qualssevol que fossin les bones intencions inicials del seu fundador, aquest moviment va prenent una actitud cada dia més incompatible amb les exigències doctrinals aci recordades, de manera que *Terre Nouvelle* no pot ésser considerada una publicació catòlica.» — *M. R.*

Sobre l'Acció Francesa. — El dia 10 de febrer moria, a París, el conegut literat i historiador Jacques Bainville al qual — no sabem perquè — han dedicat desmesurats elogis certes revistes catòliques, sense fer esment que era un capitost de l'Acció Francesa. En l'acte del sepeli, que se celebrà el dia 13, fou insultat i greument atropellat per un grup de joves el polític socialista Lleó Blum que intentava atravessar el seguici fúnebre amb el seu auto. A conseqüència d'aquest incident, el Consell de Ministres va decretar, el mateix dia, la dissolució de l'Acció Francesa.

Dos dies després, la Curia eclesiàstica de París publicava aquesta nota: «L'administració diocesana de París, que havia refusat la sepultura eclesiàstica de Mr. Jacques Bainville, es veu obligada a desautoritzar el canonge Richard, qui ha cregut que podia dir una absolta a la casa mortuòria, i els sacerdots que l'acompanyaven en aquest acte.»

Mentrestant, arribava a París el Cardenal Verdier, que havia anat a consagrar la catedral de Dakar (Senegal francès): el dia 18, va publicar un decret declarant que el canonge Richard havia incorregut en l'interdicte del cànon 2339 — que es refereix als qui, espontàniament, donen sepultura eclesiàstica al cadàver d'un heretge — i disposant que s'obris un expedient per a esbrinar la responsabilitat dels altres quatre sacerdots complicats en l'afer, a fi d'imposar-los les sancions canòniques de què s'haguessin fet mereixedors amb llur comportament. Un comunicat del dia 27 anunciava que el canonge Richard havia donat satisfacció i li havia estat aixecat l'interdicte.

Si hom hagués tingut present que aquestes mesures disciplinàries no feien sinó aplicar, i no per primera vegada, una condemnació pontifícia molt anterior, el corresponsal del *Popolo di Roma* no hauria acollit el rumor que l'actitud del Cardenal Verdier era una precaució «per a guanyar-se la benvolença dels amos de demà», de por que, «quan el front popular arribarà al Poder, no apliqui a les associacions religioses les mesures adoptades contra les lligues».

En la sessió del 21 de febrer, en la discussió parlamentària promoguda sobre la dissolució de l'«Acció Francesa i la manifestació del Front

popular del dia 16, el President del Consell, Sarraut, va llegir un violent article d'*Action Française* que contenia amenaces de mort contra 140 parlamentaris que havien signat una petició a la Societat de les Nacions: un dels amenaçats era Lleó Blum. Davant la impressió produïda per aquesta lectura, Sarraut blasmava aquest llenguatge i deia que estava astorat «en considerar la permanència, la constància, la continuïtat d'aquesta provocació al crim i a l'assassinat, feta amb una impunitat que obliga a preguntar-se si és deguda a la impotència de les lleis o a la complaença de certs governs».

En arribar ací, enmig dels aplaudiments de l'esquerra i de les interrupcions de la dreta, s'aixecà el diputat canonge Desgranges i digué: Senyor President del Consell, permeteu-me que us recordi que hi ha una Autoritat que mai no ha estat complaent, al contrari, que ha reprovat, condemnat i colpit amb sancions espirituals, úniques de què disposa, aquesta monstruosa moral pagana: és l'Església Catòlica». *(Aplaudiments al centre, a l'esquerra i a l'extrema esquerra.)*

El President Sarraut va contestar: «Perfectament, senyor sacerdot, un lliurepensador com jo es fa ressò de les vostres paraules, puix que, per gran que sigui la força de la meva fe racionalista mai no m'he burlat, per dir-ho amb frase de Jaurès, de cap de les aspiracions idealistes de l'home. Puc respondre també a Mr. Nast que estem d'acord, àdhuc quan ell evoca els dies en què jo parlava amb la tendresa i l'enyorança que resta sempre al cor dels qui hem viscut les grans tradicions franceses, d'aquell a qui jo deia el sublim i adolorit pelegrí de Judea. Ell predicava l'amor i la fraternitat entre els homes, no els ensenyava a matar-se». *(Grans aplaudiments a l'extrema esquerra i en alguns escons del centre.)* — *M. R.*

Represa dels Congresos de Malines. — Tothom recorda la importància que assoliren els Congressos de Malines (1863-1909) i la pregona influència que exerciren en el moviment catòlic mundial. A més dels homes representatius del catolicisme militant belga, hi acudien les personalitats més eminents i destacades del món catòlic: Wiseman, Manning, Vaughan, els fundadors i els capitostos del Centre alemany, Mermillod, Dupanloup, Montalembert i tants i tants d'altres. No tenien, pròpiament, caràcter internacional, però eren el centre de reunió de tots els catòlics preocupats per trobar solució als problemes socials que s'anaven plantejant. Per això ha despertat interès universal la notícia que el Cardenal Van Roey, en nom de l'Episcopat belga, convoca un Congrés general a Malines, que s'obrirà el dia 10 de setembre d'enguany.

Heus ací uns paràgrafs de la convocatòria que n'expliquen l'objecte: «Una manifestació d'aquesta mena és molt oportuna en aquest moment en què l'evolució de les condicions materials de la vida, que va precipitant-se sense descans d'ençà de la post-guerra, ha pertorbat molts esperits. Davant el perill de confusió en què estan les idees morals de les masses, és de summa importància que els principis del cristianisme

siguin posats a plena llum, no sols en el pla espiritual, sinó també en el de llur aplicació social, en el sentit més ampli de la paraula. Per això cal que fórmules adaptades a les inaudites condicions en què vivim mostrin la inexhaurible riquesa, la flexibilitat infinita i la perfecta modernitat social del Catolicisme. ...Concebuda a la llum dels ensenyaments pontificis més recents i de les directives de l'Episcopat belga, l'obra original del Congrés consistirà a assenyalar les orientacions pràctiques, tenint ben en compte la profunda transformació sobrevinguda, d'uns quants anys ençà, en les condicions materials de la vida. El Congrés mostrarà les experiències fetes ja pels catòlics belgues en diversos camps d'actuació, sense, però, voler fer una recensió o estadística completa de llurs obres. No té per objecte el Congrés traçar a les organitzacions un programa immediat sinó indicar certes directives doctrinals adients a tots els catòlics.» — *M. R.*

REVISTA DE PREMSA ESTRANGERA

L'EMPOBRIMENT A GINEBRA. — El Departament de Finances del Govern del Cantó de Ginebra ha publicat les estadístiques que li serveixen de base per a calcular els impostos sobre el capital i sobre les rendes dels habitants del territori, i d'elles resulta comprovat un empobriment general.

Heus aquí la relativa al capital:

CATEGORIES	En 1932	En 1935
De 0 a 5.000 francs de capital	2.610	2.164
5.000 a 10.000 » »	4.610	4.161
10.000 a 20.000 » »	4.493	4.161
20.000 a 30.000 » »	2.346	2.019
30.000 a 40.000 » »	1.795	1.099
40.000 a 50.000 » »	979	803
50.000 a 75.000 » »	1.494	1.140
75.000 a 100.000 » »	848	721
100.000 a 150.000 » »	1.018	773
150.000 a 300.000 » »	1.127	868
300.000 a 500.000 » »	479	347
500.000 a 750.000 » »	226	165
750.000 a 1.000.000 » »	112	77
Més de 1.000.000 » »	146	107
Total	21.847	18.607

En tres anys, el nombre total de contribuents ha disminuït de més d'un deu per cent; l'esfondrament no és exclusiu d'unes classes o categories socials, sinó de totes per igual. Un comentari del *Journal de Genève*, d'on són tretes aquestes dades, fa notar que les referents a les Caixes d'estalvi demostren que bona part de ginebrins viuen de consumir el que hi tenien com a reserva.

La que es refereix a la renda és aquesta:

CATEGORIES	En 1932	En 1935
Renda inapreciable	20.666	23.570
Anyals fins a 2.000 francs	26.078	20.565
De 2.000 a 3.000 »	16.300	13.465
» 3.000 a 4.000 »	11.078	10.381
» 4.000 a 5.000 »	7.572	7.059
» 5.000 a 6.000 »	4.837	4.508
» 6.000 a 7.000 »	2.758	2.625
» 7.000 a 8.000 »	1.909	1.687
» 8.000 a 9.000 »	1.255	1.048
» 9.000 a 10.000 »	809	631
» 10.000 a 12.000 »	1.115	917
» 12.000 a 15.000 »	920	750
» 15.000 a 20.000 »	791	613
» 20.000 a 30.000 »	627	412
» 30.000 a 50.000 »	368	245
» més de 50.000 »	237	133
Total	97.320	88.609

Hom pot constatar que l'única xifra que ha augmentat és la dels sense recursos; és a dir, la del nombre que abans tenia de què viure i avui no. La baixa tant agafa els rics de més de 50.000 francs de renda, com aquells que tot just en tenen 250 al mes.

En conjunt, el capital dels particulars, en el minúscul Cantó, en tres anys ha baixat de 50 milions de francs, i la renda, de 7 milions, sense que la minva hagi beneficiat ningú.

Els representants de l'Estat, que a la fi en són tan afectats com la resta de ciutadans, n'han tret la conseqüència, per cert ben evident, que la matèria tributable desapareix. El cas planteija un cercle viciós; d'una banda, les despeses públiques cada dia són majors, i els ingressos més baixos. No és possible d'altra banda, de comptar amb nous, o majors, impostos, perquè tenen la contrapartida d'eixugar les fonts d'ingrés. El comentarista en treu la conclusió que el remei únic consisteix a simplificar l'administració i donar la màxima amplitud a la iniciativa privada; o sigui en l'Estat més anti-socialista possible.

Com que l'empobriment és un fenomen que afecta molts altres països, la conclusió s'hi pot estendre igualment. — *A.*

UN COMENTARI A LA REVOLTA MILITAR DEL JAPÓ. — Al seu dia, la premsa va donar noticia de la revolta de nombre d'oficials de l'exèrcit japonès, ajuntant-hi la de l'assassinat d'alguns ministres.

Entre els comentaris que aquests fets varen suscitar, n'hi ha un de ben original, per demostrar, en primer lloc, una fina percepció de l'ambient, i en segon lloc i principal, que, malgrat tot el que s'ha dit sobre el Japó, malauradament prou cert gairebé sempre, vigeix en aquell país una moral que ens dóna alguna lliçó ben colpidora.

El comentari és en el següent article editorial del *Journal de Genève:*

«A l'Occident es produeix una revolta, i és dominada; la policia, que no l'havia prevista, després de l'aldarull, deté alguns centenars de persones entre les quals n'hi ha bona cosa més d'innocents que de culpables. Passades algunes setmanes, o mesos, s'obren interminables processos, en els quals resulta que el cap dels revoltats no n'és el cap, i que els seus lloctinents no són els lloctinents. Els instigadors del moviment s'esfumen, deixant totes les responsabilitats als agents d'execució. Els que han comès el delicte declaren que van obrar per ordres dels organitzadors, que segueixen introbables. Finalment, com que és necessari que la revolta aparegui punida, són declarats culpables, amb moltes circumstàncies atenuants, els agents d'execució, i fan una breu estada a la presó. Els veritables caps queden impunits.»

«En el que fa referència a les autoritats que amb llur negligència i llur incúria han fet possible la revolta, hom no els dóna altre càstig que el de publicar contra ells uns quants articles. Alguna vegada s'arriba fins a invitar un ministre a deixar el ministeri i a canviar de lloc alguns funcionaris. I això és tot.»

«Esclata una revolta al Japó. Qui la porta és el comandant d'un regiment. Ho fa perquè creu que el govern no compleix degudament amb l'exèrcit. Vol posar la defensa del país sota les ordres directes del Mikado per a destruir-hi les influències dels polítics. No dirigeix cap blasme contra el ministre de la Guerra perquè ha defensat el punt de vista militar en els consells de ministres, però assassina el de Finances perquè ha negat crèdits militars; Takahashi paga amb la vida la missió que tenia encomanada de defensar la Caixa de l'Estat.»

«El cap de la revolta fa assassinar també el primer ministre, l'almirall Okada. El venerable octogenari, un heroi nacional, als ulls dels revoltats és responsable de les traves posades a l'exèrcit. Les despulles de l'almirall Okada, diuen els telegrames, han estat transportades de la seva residència oficial al seu domicili particular, a petició d'un fill seu, per ésser modest com ho eren els seus costums. Escena d'una tragèdia antiga; hom obre la caixa i troba l'almirall vivent al costat del cadàver del seu cunyat. Què ha passat? El coronel Matsui, en adonar-se que els agressors l'havien pres per l'almirall, s'ha fet matar per ell.

«Mentre tothom creia mort Okada, és nomenat primer ministre el senyor Goto. Ressucitat, el Japó tenia dos caps de govern. Disputa? Rivalitat? No. «Us torno el càrrec, ja no sóc més que un interí», diu Goto. «El Mikado us va nomenar i heu de seguir», contesta Okada. I el

vell almirall, que ha guanyat tantes batalles, corre a presentar al Mikado les seves excuses per haver sortit amb vida del mal pas.»

«Llavors intervé el ministre de la Guerra i diu: «Jo sóc el culpable de tot el que ha passat i em dono compte de la meva responsabilitat». El ministre de l'Interior replica que el responsable és ell. Restablerta la calma, publica un manifest en el qual fa saber que té responsabilitat en l'ocorregut per no haver sabut mantenir l'ordre, i que, en conseqüència, ha decidit dimitir.»

«I els directors del cop? El principal, el capità Nonaka, treu una conclusió a la japonesa. Aspirava al poder, volia donar al Mikado tots els atanyents a l'exèrcit. El Mikado no ho ha trobat bé: ell s'obre el ventre. La seva dona assisteix a aquest harakiri i fa el mateix. Els lloctinents són empresonats, i els soldats, perdonats.»

«Conseqüències polítiques del moviment. Venjances? El país dividit en dos bàndols? No. Deplorar el desprestigi que el país ha sofert a l'estranger. Hom convoca els més assenyats consellers de la corona. Es delibera amb perfecta calma. Es buscat l'home més enèrgic i més ponderat per a encarregar-li el govern. El príncep Sanionii presideix una conferència que ha de proposar al Mikado el nom del nou president del consell.»

«No serà un militar: tots els militars se senten greument responsables de la insurrecció i no es volen immiscir en la política.»

«Us heu fixat en la cançó? El cap de la revolta es considera responsable. El ministre de la Guerra es creu responsable. El ministre de l'Interior es declara responsable. Tots els militars se senten responsables.»

«Vora l'atrocitat dels assassinats de Tokio, quina grandesa en l'acceptació de les responsabilitats! Cal admirar-se si el Japó es redreça i l'Occident s'afebleix?»

A aquest article, encara s'hi pot afegir un complement: cinc-cents oficials, entre ells l'ajudant de l'Emperador, tenint en compte que no varen saber prevenir la insurrecció, han dimitit llurs càrrecs per considerar-se ineptes. — G.

El darrer film de Charlot. — P. C. el redactor que collabora a la petita rúbrica «La Vida quotidiana» del *Journal de Genève*, hi ha publicat la següent nota:

«A Charlie Chaplin, amb motiu de la seva darrera pellícula «Temps moderns», suara estrenada a New-York i a Londres, l'han posat en un enutjós mal pas.»

«El camarada Schumiatzky, de Moscú, és un home poderós que accepta o rebutja els films segons siguin proletaris o burgesos. Vingut a Amèrica per a fer-hi de rus, no tramet a Moscú més que les produccions conformes al marxisme ortodox.»

«Ve't aqui, doncs, que «Temps moderns» ha tingut l'honor d'ésser classificat per Schumiatzky com digne d'aquesta categoria; i com si això no fos suficient, ha manifestat a un redactor del diari *Jour* que serà molt útil per a nodrir la llista dels films de propaganda.»

El collaborador del *Journal de Genève* no diu per què, però es pot conjecturar que és pel pas en el qual Charlot, que ha sofert les patacades de la vida, va pel carrer, s'adona que a terra hi ha un drap, el cull, resulta que és vermell, la policia se n'adona, el pren per un comunista i l'empresona.

Per a lligar aquesta escena amb la decisió de l'agent rus, cal recordar que als països del centre d'Europa, tant a Alemanya, com als Balcans, els governs que volen impedir els moviments minoritaris, o nacionalistes, com el dels croates, per obrar de manera que no hi pugui intervenir la Societat de Nacions, per la raó que han violat els Tractats que obliguen a respectar els grups minoritaris, recorren sovint a l'expedient de declarar que els seus representants són vulgars comunistes, i que els persegueixen per aquest concepte.

La rúbrica segueix dient: «Heus aquí un bon honor per a un cineasta, i ben molest honor. Els emissaris de Moscú no es miren poc ni gens a servir-se del que els plau. Si «Temps moderns» esdevé un film de propaganda bolxevic, ja comprendreu que s'ha acabat la possibilitat de fer-lo entrar a Alemanya, a Itàlia, a Austria o a Iugoeslàvia. En canvi, si Charlot protesta contra l'apreciació de Schumiatzky, i el declara equivocat, perd el mercat rus. Heus aquí un bon obsequi per a Chaplin.»

«Decididament, l'ós rus, quan vol fer una caricia als seus amics, no se sap estar de donar-los una patacada.»

«Cal reconèixer que certs països tenen una singular concepció de l'art.»

«Hi ha estetes que estúpidament creuen que l'art es pot acomodar a totes les turpituds i a tots els vicis i que pot ésser deslligat de la moral, mentre tingui la precaució de cobrir amb un enlluernador mantell les ferides a l'ànima i al decòrum. Però no és menys escandalós de rebaixar l'art a instrument d'una propaganda del flagell dels nostres temps que ensopeix les gents buidant-los el cervell. La gran misèria de la nostra època, esgarrifosament utilitarista, no és pas l'acoblament de la bellesa amb la utilitat, cosa que no es podria negligir sense perjudicar-les, sinó l'esclavatge de la bellesa, reflexe de la divinitat, a profit d'interessos polítics o personals, que no en són més que dels egoismes i dels odis humans.» — S. G.

La denúncia alemanya del pacte de Locarno. — Un any després, quasi dia per dia, de la denúncia alemanya de les clàusules militars del tractat de Versalles, el govern del Reich ha denunciat unilateralment el tractat de Locarno, relatiu a Renània, i ha ocupat la zona fins ara desmilitaritzada. Aquest fet, gràvid de funestes conseqüències, produí a tot Europa un moviment d'estupor, reflexat en els comentaris de la premsa, dels quals són una mostra els següents extractes:

Del «News Chronicle», de Londres:

«La zona desmilitaritzada, que ha estat ocupada per les tropes alemanyes, fou creada pels articles 42 i 43 del tractat de Versalles. D'acord amb aquests articles, es prohibeix al Reich de mantenir tropes i construir

fortificacions a l'oest del Rin, així com en una zona de 50 quilòmetres a l'est del riu.

Aquests articles foren confirmats pel tractat de Locarno. Aquest no fou imposat a Alemanya, sinó que, al contrari, fou lliurement negociat i signat entre el Dr. Stresemann, el senyor Briand, sir Austen Chamberlain i el senyor Mussolini, el 16 d'octubre del 1925.

D'altra banda, el senyor Hitler acceptà també les obligacions del tractat de Locarno, amb la següent declaració, que pronuncià el 30 de juny del 1934 al Reichstag:

«La qüestió del Sarre és l'única qüestió territorial que separa encara les nostres dues nacions (França i Alemanya). Quan estarà solucionada, el govern alemany estarà disposat a acceptar no solament la lletra, sinó també l'esperit de Locarno, per tal com ja no hi haurà plantejada cap qüestió territorial entre França i Alemanya.»

El problema del Sarre quedà solucionat a satisfacció d'ambdues potències, el gener del 1935.

L'article primer del tractat de Locarno declara:

«Les altes parts contractants garanteixen individualment i col·lectivament el manteniment del *statu quo* territorial que resulta de les fronteres entre Alemanya i Bèlgica i entre Alemanya i França, i la inviolabilitat de les esmentades fronteres, tal com foren fitades per, o en execució del tractat de pau signat a Versalles el 28 de juny del 1919, així com el respecte de les disposicions dels articles 42 i 43 de l'esmentat tractat, relatius a la zona desmilitaritzada.»

Però aquest no és l'únic article de Locarno violat pel gest del senyor Hitler. L'article 3 estipula que Alemanya i Bèlgica, així com Alemanya i França, tractaran de resoldre per mitjans pacífics tot conflicte que pugui sorgir entre ells, sotmetent-lo a l'arbitratge del Tribunal Internacional de Justícia o al d'un comitè permanent de conciliació.

Per justificar la violació del tractat de Locarno, el senyor Hitler allega que el pacte franco-soviètic d'assistència mútua, signat el maig darrer i ratificat ara, és contrari al tractat de Locarno.

Però no s'ha demostrat de cap manera que la conclusió per part de França d'un pacte contrari a les estipulacions de Locarno justifiqués la denúncia alemanya del propi tractat; per altra banda, la incompatibilitat entre el tractat de Locarno i el pacte franco-soviètic no s'ha demostrat del tot.

França i la U. R. S. S. es comprometen a ajudar-se mútuament en cas d'agressió per part d'una altra potència europea. Però aquest ajut queda sotmès al procediment previst pel Pacte de la S. de N. En tot cas França ha proposat de sotmetre al Tribunal internacional de justícia de La Haia la qüestió de saber si hi ha incompatibilitat entre el nou pacte i el de Locarno...

El problema que es planteja ara és, doncs, el següent: ¿quins són els drets i els deures dels altres signants del tractat de Locarno, i particularment els de França i Anglaterra?

França pot dir que d'ara endavant té el dret d'envair Alemanya. En efecte, segons Locarno, França no pot envair Alemanya més que en cas

de legítima defensa, és a dir: per resistir una violació flagrant dels articles 42 i 43 del tractat de Versalles, si aquesta violació consistia en un acte d'agressió no provocada o bé en una concentració de forces militars en la zona desmilitaritzada, la qual cosa exigís una acció immediata.

Per l'article 10 del «Covenant», França es comprometé a respectar la integritat territorial dels països membres de la S. de N., però el Reich ja no en forma part. França podria, doncs, jurídicament, envair Alemanya si es demostrés que el gest del Führer constitueix un acte d'«agressió no provocada» que exigís una «acció immediata». Però en els tractats no es troba res que permeti de donar la definició exacta d'aquests termes.

¿Quines són les obligacions contretes per Anglaterra, segons el tractat de Locarno? Fixeu-vos com les defini sir John Simon, aleshores ministre d'Afers estrangers, en la seva declaració al Parlament, el 7 de novembre del 1933:

«Les nostres obligacions poden quedar resumides en quatre punts:

1. Si el Consell de la S. de N. trobés que el compromís de no empendre la guerra contra un dels països contractants de Locarno fos violat per Alemanya, França o Bèlgica, nosaltres hauríem d'atorgar immediatament el nostre ajut al país que fos víctima d'aquest acte. Poso de relleu que correspondria al Consell de la S. de N. designar l'agressor, i que no podria fer-ho sense nosaltres, perquè en formem part a títol permanent.

2. Si el Consell constatés la violació dels articles 42 o 43 del tractat de Versalles, hauríem d'ajudar a França o a Bèlgica.

3. Si la violació flagrant exigís una acció tan ràpida que ens fos impossible de convocar prèviament el Consell de la S. de N., ens veuríem obligats a auxiliar immediatament el país atacat. En aquest cas nosaltres seríem els únics jutges de la situació per saber si els nostres compromisos ens obliguen o no.

4. Finalment, si França, Bèlgica i Alemanya es neguessin a sotmetre llur conflicte a una solució pacífica i a obeir una decisió arbitral o judicial, ens veuríem obligats a prendre les mesures decidides pel Consell de la S. de N. En aquest cas, el Consell no podria decidir res sense la nostra aprovació.»

El cas actual és el que sir John Simon preveié en tercer lloc. Si Anglaterra decideix que l'acte del senyor Hitler constitueix una «agressió no provocada» i que la presència de les tropes alemanyes a les vores del Rin exigeix una «acció immediata», aleshores haurem d'anar a ajudar França i Bèlgica.

Però, què significa «ajudar»? En cas de guerra, la resposta seria clara: anar a combatre al costat de França i de Bèlgica. Però ara no hi ha guerra. Quina és, doncs, la nostra posició actual?

No es pot tractar de sancions com les que s'aplicaren a Itàlia. L'article 16 del Pacte, que parla de sancions, diu concretament: «Si un membre de la S. de N. recorre a la guerra malgrat els seus compromisos...» Però Alemanya no és membre de la S. de N., i tampoc no ha recorregut a la guerra.

Es poden trobar precioses indicacions en la nota que sir Samuel Hoare dirigí al govern francès el setembre darrer. El govern francès preguntà al govern anglès fins a quin punt podia comptar amb l'aplicació immediata i efectiva per part d'Anglaterra, de totes les sancions previstes en l'article 16 del Pacte de Ginebra. Sir Samuel Hoare contestà que l'aplicació de les sancions seguia l'acte *positiu* d'agressió no provocada, però no l'acte *negatiu* de no respectar els termes d'un tractat. Així, el mancament als compromisos no és considerat per nosaltres com un acte d'agressió no provocada, i l'article 4 de Locarno no ens imposa el deure d'intervenir més que quan es tracti d'agressió no provocada.

Mireu, doncs, la situació, tal com es presenta:

1. Alemanya ha comès una violació flagrant del tractat de Locarno;
2. Anglaterra haurà d'intervenir en la forma que cregui necessària;
3. Ens hem compromès a atorgar el nostre ajut a França i a Bèlgica en el cas que considerem que hi ha hagut una agressió no provocada;
4. El govern anglès no considera que l'acte negatiu d'incompliment dels termes d'un tractat constitueixi una agressió no provocada.»

De «Le Figaro», de París:

«Diguem les coses com són. El drama no és que la zona desmilitaritzada hagi deixat d'existir. La rapidesa fulminant amb què les tropes alemanyes l'ocuparen (i això diu molt sobre la preparació d'aquest «cop d'escena») demostra prou que es tractava d'una seguretat bastant ficticia.

El drama és que d'una banda hi ha dues democràcies que tenen tal horror a la guerra i a la violència, que malgrat llur potència fan tot el que poden per evitar-les, i que d'altra banda hi ha una dictadura que no està limitada per cap control, que no s'atura davant de cap escrúpol (ja es veié el 30 de juny i el 24 de juliol del 1934), *i que usa i abusa de les disposicions pacífiques dels seus veïns, disposicions que ella coneix i menysprea, per treure'n avantatges, de provocació en provocació, i instal·lar així una mena de «chantage» a Europa.* Ah! Podeu estar ben segurs que si l'Alemanya hitleriana hagués tingut la sensació que corria un perill seriós, *mai* no hauria efectuat el cop d'Estat del 16 de març del 1935, i encara menys el del 7 de març d'enguany. Però l'experiència li ha demostrat que podia permetre-s'ho tot. En aquest aspecte, Anglaterra porta les seves responsabilitats. Hi ha un determinat viatge a Berlin que recorda moltes coses. Tanmateix, l'endemà de Stresa i de la reunió del 17 d'abril a Ginebra, el III Reich passà hores de veritable por. Com que unes penoses circumstàncies portaren un cop funest a la solidaritat de Stresa, Alemanya se n'aprofità per tornar a començar a provocar a Europa. Sapiguem-ho. Res no l'aturarà en aquest camí, si els solemnes advertiments que se li fan no són categòrics. Avui la violació de Locarno. Demà la violació d'Austria. Després un sobtat atac contra tal punt o tal altre. Per què s'aturaria? D'una banda hi ha uns boxadors que reparteixen cops; de l'altre hi ha solament uns notaris que en donen fe. Aquest és l'estat en què es troba Europa...»

De «L'Echo de Paris»:

«El Front Popular ens porta a la guerra. La política insensata que consisteix a recolzar-se sobre el comunisme moscovita quan els repre-

sentants d'aquest a França neguen llur vot als crèdits militars, sabotegen la defensa nacional, introdueixen la indisciplina en l'exèrcit, practiquen l'espionatge i la traïció, organitzen la rebellió en les colònies, afebleixen la nostra força i el nostre dinamisme nacional, i que d'altra banda dóna pretextos a Alemanya, amb la signatura d'un pacte franco-soviètic en el qual ella veu una amenaça, no podia deixar de portar el país a l'espantós carreró sense sortida en què es troba, a una de les més grans humiliacions de la seva història, i arran de la catàstrofe. Per això dies endarrera pregàvem als diputats que no donessin llur vot per a la ratificació del pacte franco-soviètic.

Per altra banda, de fa set mesos, d'ençà del primer dia de l'aventura italo-etiòpica, hem anat denunciant la follia del Front Popular. La croada mundial desfermada per Moscú contra el feixisme italià, l'odiosa política de les sancions, la ruptura del front de Stresa a causa d'una bagatella colonial, no podien deixar d'afeblir la nostra posició en una Europa dividida, i servir els tèrbols designis d'Alemanya. Avui dia, en què la flota anglesa està concentrada en una mar llunyana de la metròpolis, que Itàlia ha hagut d'enviar tropes enormes contra el Negus encoratjat per la Societat de Nacions i proveït per Anglaterra, que l'amistat franco-italiana ha estat sotmesa a la més dura de les proves, Hitler explota la situació amb la seva brutalitat habitual. I el menys que es pugui dir és que el Govern actual, sostingut per partits responsables de les més greus faltes que registra la nostra història contemporània, no té qualitat per defensar els interessos sagrats del país en els moments actuals.»

De «L'Humanité» (comunista), París:

«... La responsabilitat de la situació recau damunt del senyor Laval i dels seus amics polítics, que feren que França permetés que Mussolini trepitgés el Pacte de Ginebra.

Els amics de Laval digueren: «Els esdeveniments de l'Africa no ens afecten». I cridaren: «Morin les sancions!» Un ministre francès posà la seva signatura al peu d'un pla d'espoliació territorial.

França permeté que es sabotegés la seguretat collectiva. Com podria reclamar-ne avui els beneficis?...

Acusat Laval, aixequeu-vos!

Vós, i el vostres amics filohitlerians i filomussolinians, sou els que després d'encoratjar el cop de força nazi del 7 de març, destruíreu l'aparell de la seguretat i de la defensa pacífica que Europa hauria de poder oposar a l'agressor.»

De «La Nation Belge», de Brusselles:

«Error del tractat de Versalles, «massa dur pel que té de dolç, i massa dolç pel que té de dur». Error de la política de Locarno, fundada sobre la fallaciosa «bona voluntat recíproca». Error de les concessions a tot preu. Error de l'evacuació de la zona ocupada. Error de la seguretat collectiva i de la fe en Ginebra, que s'ha demostrat que era més perillosa per a la pau que el sistema de les aliances... Error psicològic de les opinions i dels dirigents aliats, els quals han imaginat sempre que desarmarien les rancúnies i calmarien les inquietuds alemanyes ce-

dint terreny. S'hauria hagut de saber que la veritat és tota diferent: Alemanya no formula mai tantes reivindicacions, ni més aspres ni més urgents que en el moment en què se sent més forta. Mai no se sent més forta que quan els altres cedeixen davant d'ella.

Sigui com sigui, la sort està jugada. Ens hem portat exactament, malgrat tots els advertiments dels patriotes clarividents, com si haguéssim volgut el que ha ocorregut. Avui dia no hi ha altra política possible que la del mal menor. Cal armar. Cal establir sòlides aliances, plenes d'acords militars curosament posats al dia...»

De «Il Regime Fascista», de Cremona:

«El ressentiment dels francesos és comprensible, però l'ordre de retirar les tropes, donada per Sarraut a Hitler fa pensar, per una irresistible associació d'idees, en les ordres que el Negus trameté moltes vegades a Mussolini.

El poble italià, que en les hores dramàtiques que acaba d'atravessar, ha sentit millor que ningú la impossibilitat moral de certes abdicacions, no pot deixar de donar-se compte de la impossibilitat moral, també, de la realització del gest que es voldria imposar a Hitler.»

De «Czas», de Varsòvia:

«Es indubtable que la conclusió del pacte franco-soviètic no havia de provocar els esdeveniments que han ocorregut... Evidentment, la decisió alemanya ha complicat la situació internacional, però, de totes maneres, no es tracta d'un *casus belli* ni molt menys...

Aquesta decisió no afecta el nostre Govern. Indubtablement, les potències occidentals protestaran. I després? ¿L'afer quedarà mort així, o se cercarà un mitjà pràctic per sortir de la situació? La segona solució seria la millor. Ella respon als interessos d'Europa entera, i de cada país separadament.»

Del «Lidove Noviny», de Praga:

«Alemanya denuncia els acords de Locarno, i tramet tropes a la zona desmilitaritzada. La tàctica del fet consumat esdevé una norma per a la política del Reich, però per a disminuir-ne l'efecte, el senyor Hitler hi afegeix unes proposicions. Alemanya no vacilla a violar, no solament les disposicions «imposades», sinó també els compromisos assumits de bon grat, d'igual a igual. No és justificat d'admetre que procedirà igual amb tots els acords que proposa?

Les ofertes amb què el Reich acompanya el seu gest contra l'ordre europeu semblen seductores, a primera vista. Però després d'una anàlisi sumària, es veu de seguida que hi ha diferències essencials entre les garanties ofertes pel senyor Hitler en allò que es refereix a l'oest, i els compromisos que estaria disposat a acceptar a l'est, distinció que disminueix considerablement la valor de les seves ofertes...

Per contestar a la violació alemanya de l'ordre europeu, cal que els que estan decidits a fer front a l'anarquia internacional i a defensar solidàriament la seguretat europea, formin un front solidari.»

De la «Frankfurter Zeitung», de Francfort:

«A París ha estat pronunciada la paraula «sancions». Aquest mot no surt del cor del poble francès; emana d'una capa política els portant-

veus de la qual contestaren amb un «inacceptable» categòric l'endemà de conegut el memoràndum alemany.

«Sancions», «inacceptable», dos mots igualment absurds.

Indubtablement, el fet que els que consideren que el tractat de Locarno ha estat violat recorrin al Consell de la Societat de Nacions està d'acord amb les clàusules d'aquest mateix tractat. Però nosaltres ens preguntem quina finalitat podria tenir una decisió del Consell, sinó una nova protesta contra una pretesa denúncia unilateral per part del Reich, del tractat renà. I com a conseqüència d'aquesta protesta, què es podria decidir? Els francesos diuen: sancions, i sobretot sancions econòmiques i financeres. Però les sancions no constitueixen una finalitat, per elles mateixes. A què porten, doncs, les sancions?

En resum, només porten a una cosa: consistirien en la temptativa d'imposar a Alemanya la retirada de les tropes entrades a Renània, retirada que seria la condició prèvia de tota negociació. Però els qui coneixen encara que només sigui una mica l'Alemanya nacional-socialista, els qui sobretot es recorden del doble jurament fet per Hitler a l'acabament del seu discurs al Reichstag: «no cedir mai amb deshonor, però fer-ho tot per intentar una entesa»; els qui saben això no haurien de suposar ni per un moment que serà possible d'obligar Alemanya a retirar les seves tropes. Altrament dit, pràcticament no hi hauria, com a conseqüència de les sancions, més que la possibilitat d'una política catastròfica: consistiria a escanyar Alemanya completament.

Qui gosaria fer això? I especialment, en *quina* ocasió? Amb quin motiu? Amb motiu de l'entrada de tropes alemanyes en una província alemanya cent per cent?

Es pensi el que es vulgui, ací i allà, del mètode alemany; s'accepti o no la tesi del Reich de la destrucció de Locarno pel pacte franco-soviètic; que es consideri justa o no, útil o no, la repetició d'un fet consumat: en cap cas, mai, el restabliment de les guarnicions alemanyes en la zona desmilitaritzada no podria ésser considerat pel francès o l'anglès mitjà com un *casus belli* plausible.

Ara bé: els partidaris de les sancions van a la catàstrofe, perquè no es trobaria ni un sol alemany que acceptés de retirar ni un sol soldat de la zona renana.

No veiem, doncs, més que una sola solució: passar la porta de les proposicions de pau més grans que mai s'hagin fet fins ara a Europa.»
—*L. J.*

L'ECONOMIA I LES FINANCES ALS PAÏSOS DE DICTADURA. — L'òrgan oficiós del ministre d'Economia del Reich, Dr. Schacht, «Der Deutsche Volkswirt», de Berlin, ha publicat un importantíssim article en el qual fixa la posició dels elements dirigents de l'economia alemanya davant de la situació política general. Pot dir-se que aquest article constitueix la primera manifestació del criteri oficial després de la ratificació del pacte franco-soviètic per part de la Cambra francesa, i ha estat objecte de molts comentaris, per tal com deixa entreveure cert escepticisme sobre

els resultats obtinguts fins ara per la diplomàcia nacional-socialista i expressa, amb molta prudència, la necessitat de procedir a un canvi radical sobre nombrosos punts dels procediments diplomàtics del Reich. L'article en qüestió diu, en substància:

«Es parla molt actualment de l'encerclament d'Alemanya. La discussió sobre el particular ha pres tal amplada que l'economia alemanya també es veu precisada per la seva banda, a mirar cara a cara la realitat. El rearmament imposarà a Alemanya en els mesos pròxims grans sacrificis. Per tant, cal saber en quina mesura el guany que en prestigi obtindrà Alemanya per mitjà del rearmament compensarà els perjudicis que això causarà a la nostra economia.

L'encerclament d'Alemanya resulta dels tres fets següents:

1. El pacte franco-soviètic;
2. L'acostament anglo-rus, amb el conseqüent refredament de les relacions anglo-alemanyes;
3. La política de la Petita Entesa en l'Europa central i als Balkans.

El pacte franco-soviètic no constitueix cap fet nou, i forçosament haurà de portar a la revisió del pacte de Locarno (1), per tal com farà més justificada, i per tant més necessària, la supressió de les darreres desigualtats que sofreix el Reich a l'oest.»

L'òrgan del Dr. Schacht dóna a entendre que les demandes del Reich podran ésser objecte d'unes negociacions en les quals Alemanya oferiria a França, en contrapartida, una nova garantia de les seves intencions pacifiques.

A més, estima que enguany podrien continuar-se les negociacions per a la conclusió del pacte aeri, i expressa el convenciment que la continuació d'aquestes negociacions podria efectuar-se amb probabilitats d'èxit, amb la condició que es reconeguessin pràcticament els drets del Reich i que estigués resolt prèviament el conflicte italo-etiòpic. A continuació afirma que aquesta solució és perfectament viable sense que s'hagi de registrar cap nova conflagració europea, i sense noves sancions. A més, afirma que per arribar en aquesta solució es tindrien en compte totalment els interessos anglesos.

«Si Itàlia obté una victòria a Etiopia —continua dient— encara tindrà més necessitat d'obtenir un ajut econòmic i financer, més gran que no quan entrà en guerra, en què posà en joc les seves darreres reserves. Aquests esdeveniments portarien indubtablement a reforçar el front constituït a Stresa.

L'aproximació entre Anglaterra i Rússia i el refredament de les relacions anglo-alemanyes inspiren serioses inquietuds als cercles econòmics del Reich. Adhuc si Anglaterra no té necessitat de justificar el seu propi rearmament amb el «perill alemany», subsistirà l'antipatia cultural contra la nova Alemanya. A més, la política imperial anglesa obliga Anglaterra a assegurar-se la benevolència de Rússia i a mantenir la pau a l'Orient, en previsió d'un conflicte contra el Japó.»

Sobre aquest extrem, el «Volkswirt» nega que s'hagin signat acords

(1) Aquest article fou publicat el 29 de febrer; era imminent, doncs, la denúncia unilateral del pacte de Locarno.

polítics o militars entre Alemanya i el Japó i considera que és possible que les exigències de la política imperial britànica obliguin Anglaterra a exercir una pressió sobre Alemanya, per tal de garantitzar la pau d'Europa.

«Potser arribarà un dia —continua dient— en què Anglaterra s'adonarà que el Reich potser es prestaria millor a certes combinacions si se li donés una participació en les fonts de primeres matèries del món (colònies). Sortint d'aquest punt, és indubtable la possibilitat d'establir relacions més correctes entre Rússia i Alemanya, per tal com aquests països es completen econòmicament.

La política del senyor Hodza a l'Europa central i als Balkans sembla encaminada a arribar a la formació d'un nou bloc que contribueixi al bloqueig d'Alemanya, i que s'estengui des de Praga fins a la mar Negra. També és possible que Austria s'acosti a la Petita Entesa, però no trigarà a separar-se'n.

A la llarga, Alemanya aconseguirà de fer triomfar la seva causa, després d'haver portat a la pràctica el seu rearmament, al qual té un perfecte dret. De totes maneres, el Reich haurà de tenir en compte per a la seva política exterior els factors econòmics, geogràfics, culturals i diplomàtics.»

Per la seva banda, el periòdic «Giustizia e Libertà», òrgan parisenc dels exiliats italians, escriu:

«La Itàlia feixista sosté no una guerra, sinó dues: una guerra militar a l'Africa i una guerra econòmica a Itàlia. L'èxit de la primera està condicionat per l'èxit de la segona; però la situació té una cosa de particular: que a mesura que la guerra militar risca d'allargar-se, la guerra econòmica corre el perill de veure reduir les seves possibilitats i els seus recursos.

Això explica l'acarnissament extrem i l'esforç metòdic dels dirigents feixistes, encaminat a dirigir llur acció econòmica vers un acreixement màxim de les possibilitats autàrquiques i de la resistència a les sancions. Així, les previsions dels qui creien en l'esfondrament econòmic del feixisme italià dintre d'un lapse de temps molt curt, es veuen desmentides, per ara, pels fets. Ara bé: hi ha una pregunta a fer: quant de temps resistirà? Abans de respondre a aquesta pregunta amb xifres, cal aclarir el problema del *cost* de la guerra etiòpica.

Si es tractés solament d'obtenir productes de consum de la massa de producció del país, és probable que la guerra podria durar molts anys.

Però el cos expedicionari no consum solament pa, vestits, etc., sinó que consum també, en el sentit més ample de la paraula, armes, municions, camions, avions, gasolina, ciment, màquines de totes classes, carbó, vaixells... Un país ric en primeres matèries, que disposés de grans crèdits a l'estranger i que pogués importar productes sense cap límit, no sofriria les repercussions econòmiques d'una guerra fins al cap de cert temps. Però un país pobre com Itàlia, amb pocs crèdits a l'estranger, amb molt limitades possibilitats d'importació i amb una població que augmenta constantment, en nota els efectes amb una rapidesa que els esforços autàrquics més ben dirigits no poden atenuar.

Segons els càlculs més ben fonamentats, la guerra d'Etiopia costa a Itàlia uns mil milions de lires al mes. Considerem, de totes maneres, que aquesta xifra és inferior a la realitat, per diverses raons, Recordem en primer lloc que, segons les xifres oficials, la guerra de Líbia, realitzada amb efectius cinc vegades inferiors als de la guerra etiòpica, i en una regió molt més pròxima a la metròpoli, costà uns 500 milions de lires per mes (valor actual de la lira). A més, no es compta, en les despeses registrades fins ara, la valor dels materials, queviures, armes i municions que integren els estocs constituïts anteriorment a la guerra. A més, no s'hi tenen en compte les pèrdues que resulten de l'enorme disminució de les exportacions a conseqüència de les sancions econòmiques, la reducció del tràfic turístic i marítim, així com la paralització de les trameses de diners de l'estranger a Itàlia.

El Govern feixista no pot realitzar la seva guerra a Etiopia sense comprar a l'estranger una sèrie de productes indispensables.

Dels 7.600 milions de lires que representen les importacions del 1934 (les xifres de les importacions del 1935, fins a setembre, corresponen *grosso modo* a les del 1934), uns 4.000 milions corresponen als productes absolutament indispensables (carbó, olis minerals, cotó, llana, ferro, glucosa, acer, coure, estany, pells, cautxú, cellulosa, motors, etc.). Les reduccions imposades sobre alguns d'aquests productes seran compensades molt probablement per l'augment de les necessitats d'altres productes-clau.

¿Amb què farà front la Itàlia feixista a la necessitat de pagar aquests 4.000 milions (xifra mínima) d'importacions? Té dos mitjans: l'exportació als països no sancionistes i les reserves d'or i títols.

L'exportació destinada als països no sancionistes (Alemanya, Austria, Hongria i Brasil) representa el 29'5 % del total de les exportacions italianes, o sigui 1.570 milions aproximadament. Cal afegir-hi un cert percentatge pel fet que les exportacions destinades a Suïssa no han cessat completament, per tal com aquest país no aplica més que mitges sancions

Per tant, dels 4.000 milions d'importacions indispensables, resta una suma de més de 2.000 milions que cal cobrir amb les reserves d'or i títols.

Segons els informes rebuts a l'estranger, aquestes reserves s'elevaven, a fi de desembre darrer, a uns 5.000 milions solament (2.500 a 3.000 milions de reserva en metàllic i de 1.500 a 2.000 milions en títols, crèdits i or procedent de les collectes). Això significa que en la hipòtesi més optimista, i tenint en compte només l'element financer, la Itàlia feixista podria resistir la guerra dos anys. Però tenint en compte que a causa de les sancions Itàlia ha de pagar preus més elevats pels productes que importa, que mentrestant el problema del finançament de la guerra s'anirà agreujant a l'interior, que la inflació (que hom s'esforça de retardar per tots els mitjans possibles) haurà fet sentir els seus efectes, que els impostos s'hauran tornat excessius, que el tipus de vida de la població haurà estat reduït al mínim, la resistència efectiva del país no podrà allargar-se més enllà de 12 a 18 mesos.» — *L. J.*

LES ELECCIONS ESPANYOLES. — Sota el títol «La *utilitat* d'una derrota», el prestigiós sacerdot italià Don Luigi Sturzo, tan conegut al món catòlic, publicà al diari «L'Aube», de París, un article sobre les darreres eleccions legislatives espanyoles i les lliçons que llur resultat enclou per a les dretes del nostre país. En donem els paràgrafs més interessants:

«Em permeto de parlar als meus amics espanyols, amb cap més títol que el de l'experiència de les victòries i de les derrotes que he tingut en el camp administratiu i polític, ininterrompudament, durant quasi trenta anys. Eren altres temps, altres ambients; però els homes tots som els mateixos, empeltats de bé i de mal: una experiència val per l'altra.

En primer lloc, un advertiment: no caure en la temptació d'assimilar la sort d'un partit o d'una coalició de partits amb l'Església; no dir que la derrota és del catolicisme, ni creure que per a aquest ja tot estigui perdut. Els camins del Senyor sovint són secrets per a nosaltres: la seva Església sofreix persecucions, no derrotes; i sovint la persecució li resulta més útil que el triomf mundà i aparent. Nosaltres som servidors de Déu i de la seva Església, encara que fem política i que ens interessem directament pel nostre país i pel partit format per servir el país i defensar-ne els interessos. Però les necessitats polítiques no han d'ésser lligades de cap manera a la sort de l'Església. I si els enemics de l'Església van al poder, cal pensar que aquests són enemics de l'Església en aquella proporció que són enemics dels partits que ells han combatut i vençut.

Perquè hi hagi tants d'adversaris, no d'aquest o d'aquell partit, sinó de l'actual ordre religiós, civil i econòmic, cal que hi hagi defectes radicals en aquest ordre. No és de creure que l'adversari estigui equivocat sempre i que nosaltres sempre tinguem raó. La derrota ens ha de donar un sentit d'humilitat (que sovint no tenim) davant dels nostres adversaris. Es aplicable al cas la màxima ascètica que ningú no s'ha de creure millor que qualsevulla altra persona. La recerca de les raons morals de la derrota (més que no pas les raons polítiques o tàctiques) ens porta a revalorar tots els problemes de la vida pública; però per damunt de tot, aquest problema, que és fonamental: en la vida pública no som sols, no sempre som dominadors, no sempre tenim raó; sinó que estem en contrast i en conflicte amb altres que podran arribar al poder i que àdhuc podran tenir raó. Això significa que sempre hem de tenir present el propòsit de no portar la lluita política a fons per la destrucció de l'adversari, de no fer impossible l'entesa amb els partits que es combaten, de no tallar mai els ponts en el terreny electoral i parlamentari.

L'error enorme de reduir el país a dos blocs, tancats i reclosos, per a l'eliminació del competidor, hauria d'ésser bandejat ara amb tota cura; en primer lloc, per mitjà dels sistemes electorals adequats, com la representació proporcional, que està en ús a Bèlgica o bé el sistema dels comicis uninominals amb un sol torn, com es fa a Anglaterra; en segon lloc, per les directrius morals, que no haurien de mancar als caps responsables. Mai no s'ha de portar la lluita electoral al terreny d'una guerra civil. Cal iniciar el «fair play» dels anglesos, és a dir: l'observança de les regles de la lluita, el respecte als adversaris i la considera-

ció recíproca durant i després de la lluita. Eliminar l'esperit partidista tot i mantenint intactes i ben organitzats els partits.

De lluny no puc apreciar bé les causes de la desfeta de les dretes; considero aquest esdeveniment com una cosa natural en la vida política, quan aquesta és basada sobre la formació dels partits i sobre les lluites electorals. Allò que puc notar de lluny (sense el més petit desig de fer-ne un motiu de crítica personal) és que en algun partit i en alguns homes de la dreta hi havia una forta equivocació. Aquests, tot i participant en la lluita i elegint diputats a les Corts, conceben la República com una forma temporal de règim, i el parlamentarisme com un mitjà per a poder canviar aquest règim amb el menor perill possible. Aquest equívoc és més gran en aquells que no es diuen monàrquics i que ho són en el cor; en aquells que no es pronuncien per la dictadura, però que la desitgen.»

També sobre les eleccions espanyoles, «La Tribune des Nations», de París, ha publicat un extens article en el qual el seu autor, Bernard Savigny, posa de relleu el caràcter socialista dels esdeveniments d'Espanya. Acaba el seu article amb aquest comentari:

«La situació és més greu perquè els espanyols no se senten continguts en llurs querelles interiors per l'amenaça de l'estranger. Res ni ningú no els amenaça. Només tenen dos veïns: Portugal i França, dos veïns als quals no tenen res a reclamar i que no els reclamen res. Si no fos el Marroc, els espanyols podrien passar-se de tenir exèrcit. I en canvi, la guerra civil és més concebible a Espanya que no a França; també és més concebible a Espanya que no a França un experiment leninista. S'ha dit que Moscú compta en gran manera amb Espanya per a instituir l'Estat soviètic número 2, del qual té necessitat la III Internacional. Es evident que si s'hagués de realitzar aquesta esperança, l'equilibri d'Europa esdevindria singularment més inestable.» — *L. J.*

LES CAUSES DE LES DERROTES ETIÒPIQUES. — Del «Völkischer Beobachter», de Munic:

«Segons els experts militars imparcials, els motius principals de l'enderrocament cada vegada més complet del front abissini són els següents:

1. El gran quarter general no ha aconseguit de subordinar les operacions militars a un pla general i únic. El Negus, que no deixa d'ésser un home amb qualitats d'estadista i d'organitzador, no és segurament un gran capità, ni per Africa, com ho fou, fa quaranta anys, indubtablement, el negus Menelik. Una sola vegada, al principi d'enguany, aleshores dels avenços sorprenents dels ras Kassa i Seium, els abissinis tingueren reals possibilitats de guanyar la guerra. Però com que quasi ni es donaren compte de llur situació, i a més estaven mancats d'armament modern, els etiòpics no pogueren aprofitar llurs avantatges, i hagueren d'acontentar-se amb èxits locals.

2. Els diversos ras actuen i es porten d'una manera totalment independent uns dels altres. Al sud, el ras Desta es deixà vèncer per les tro-

pes de Graziani, sense que l'exèrcit del ras Nassibu, destacades a Harrar, fessin el menor moviment per ajudar-lo. Igualment, al nord: el ras Mulugueta no pogué resistir a l'Amba Aradam les tropes de Badoglio, mentre que els seus veïns, els ras Kassa i Seium, esperaven de braços plegats, que després d'haver derrotat Mulugueta, els italians anessin a derrotar-los a ells.

El que prengué als abissinis llurs darreres possibilitats de victòria fou llur confiança illimitada en llur coratge, en llurs armes, en llur invencibilitat, augmentada i reanimada continuament pel record dels triomfs del 1896. Es llançaren a les batalles amb la ferma creença de vèncer fàcilment l'enemic, malgrat la seva enorme superioritat tècnica, i a voltes numèrica i tot.

3. La manca d'unitat en la direcció fou accentuada per la manca total de servei d'informacions i d'unió entre els diferents exèrcits. Sovint, el quarter general de Dessie no té informes de cap classe, i no està en comunicació constant amb cap exèrcit.

Per excellent que fos el material humà d'Abissinia, el soldat etiòpic no és, segons els perits europeus, més que una «primera matèria» insuficientment educada i equipada. Els mateixos italians han reconegut les grans qualitats que tenen els soldats etiòpics; malgrat això, mancats de tancs, d'ametralladores i sovint, àdhuc d'uniformes i de fusells, havien d'ésser fatalment derrotats.

Es evident, doncs, que àdhuc amb una direcció mediocre, els italians haurien pogut vèncer els abissinis, que constitueixen un exèrcit endarrerit al menys de trenta anys. Però seria injust no reconèixer que el mariscal Badoglio i el general Graziani s'han manifestat excellents caps militars i que han estat secundats per oficials i tropes de primer ordre, que han sabut lluitar des del principi de les hostilitats contra un adversari naturalment guerrer i contra les dificultats naturals del terreny.» — *L. J.*

El que resta del tractat de pau. — El «Daily Mail», de Londres, ha publicat el següent interessant estudi sobre el procés de descomposició que ha sofert el tractat de Versalles:

«El tractat de Versalles fou signat el 28 de juny del 1919 a la Sala dels Miralls de Versalles, i tot el món es posà a esperar que aquest document pacificaria l'Europa i suprimiria les causes que portaren a la gran guerra.

Encara no han transcorregut disset anys d'ençà d'aquella data i el tractat de Versalles ja només és una ombra del que fou. Les seves estipulacions cauen a trossos i desapareixen.

Un dels articles principals acaba d'enfonsar-se: el de la desmilitarització de la zona de Renània. El tractat volgué desmilitaritzar Renània per sempre. Però n'hi ha hagut prou amb disset anys perquè s'esvanís aquest somni.

El tractat de Versalles era un document imposant: contenia 440 articles agrupats en 15 parts. Però un dels països signataris d'aquest tractat

—Alemanya— començà de seguida a considerar-lo com un «Diktat» intolerable.

S'ha volgut apuntalar aquest tractat amb una multitud d'acords suplementaris. Hi ha hagut a Europa una veritable epidèmia de conferències, destinades a solucionar els problemes de la pau i els conflictes provocats pel tractat de Versalles. Esmentem entre les més recents manifestacions d'aquesta febre, el pacte Briand-Kellogg, la conferència del desarmament i la conferència econòmica naval.

Aquesta massa d'allò que un escriptor francès anomenà «pactes, contra-pactes i super-pactes», no ha pogut salvar el tractat de Versalles.

El tractat contenia sis grups d'estipulacions principals:

La creació de la Societat de Nacions;

Les disposicions territorials;

Les clàusules colonials;

Les clàusules navals, militars i aèries;

Les reparacions, i

La part relativa a la «culpabilitat de la guerra».

De tot això només resten intactes les clàsules colonials.

La clàusula de la culpabilitat de la guerra fou la primera que fou combatuda.

La concepció de la Societat de Nacions es trobà afeblida ja des del principi per la negativa dels Estats Units a participar-hi, encara que la idea fos del propi President Wilson. Les defeccions del Japó, del Brasil i del Reich (admès el 1926) tragueren encara més força a l'organització de Ginebra.

Les disposicions territorials del tractat de Versalles prengueren a Alemanya nombroses regions d'Europa: Eupen i Malmedy esdevingueren belgues; Alsàcia i Lorena, franceses; el Slesvig del nord, danès; una part de la Silèsia superior i de Poznània, poloneses; Memel, lituà. El Sarre fou posat per un periode de quinze anys sota el control internacional i es desmilitaritzà Renània.

Excepte el Sarre, que ha tornat al Reich després del plebiscit, tots els altres territoris resten en mans d'aquells als quals foren confiats pel tractat.

En el curs dels dotze darrers mesos, Alemanya ha anat anullant definitivament les clàusules navals, militars i aèries de Versalles.

L'any 1920, els efectius del seu exèrcit foren fixats en 100.000 homes, i el servei militar obligatori fou substituït per contractes voluntaris de dotze anys. La flota alemanya només podia tenir 6 creuers lleugers, 12 destroiers i 12 submarins. El Reich no tenia dret a mantenir forces aèries.

El març del 1935, el Govern del Reich anuncià que ja posseïa una flota aèria militar. Alguns dies més tard, Alemanya sorprengué Europa amb la introducció del servei militar obligatori. Tres mesos després, tingué lloc la signatura de l'acord naval anglo-alemany, segons el qual Alemanya pot construir una flota que representi el 35 % de la flota britànica en totes les categories, excepte en submarins, en què ella té el dret de realitzar la paritat amb l'Imperi britànic.

El total de les reparacions que havia de pagar Alemanya fou fixat en 6.600 milions de lliures esterlines. Aquesta xifra fou reduïda en primer lloc pel pla Dawes i després pel pla Young; finalment, el 1932, la conferència de Lausana aboli les reparacions.

A més, Alemanya hagué de cedir totes les possessions que tenia a l'Africa i al Pacífic; actualment estan posades sota el control d'altres potències, en mandat controlat per la Societat de Nacions. Per ara, aquesta estipulació del tractat de Versalles resta en vigor, però certs estadistes ja parlen de la «redistribució» de les fonts de primeres matèries.

Què resta, doncs, del tractat de Versalles? S'ha esmicolat en un lapse de temps molt curt. Mai no s'ha vist un document diplomàtic de tanta importància, que desaparegués tan ràpidament.

El «dret dels pobles a disposar d'ells mateixos» no ha donat més estabilitat al tractat de Versalles que la «legitimitat» donà al tractat de Viena del 1815. Passats setze anys després del congrés de Viena es veié que ja començava d'esquerdar-se. Però no fou fins força més tard que la unificació d'Itàlia i la creació de l'imperi alemany li donaren el cop fatal. Cap tractat no és etern i els francesos tenen perfectament raó quan diuen que només duren les coses provisionals.

La idea que el tractat de Versalles segueixi el mateix camí que el de Viena ha de consolar aquells que prenen la seva fi pel cantó tràgic.»
—*L. J.*

PREGUEM PELS NOSTRES DIFUNTS

A tots els nostres lectors demanem en el Crist una oració per l'ànima de la senyora Teresa Candelich i Escursà, mare del subscriptor Jaume Botey, la qual ens ha precedit en el senyal de la fe i dorm el son de la pau. Cada mes, LA PARAULA CRISTIANA fa dir una missa en sufragi dels seus difunts amics i afavoridors i de llurs prop-parents.